

**Koruptivna
kaznena
djela
2002. – 2007.**

Republika Hrvatska
Državni zavod za statistiku

KORUPTIVNA KAZNENA DJELA

2002. – 2007.

Zagreb 2009.

Izdaje i tiska Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, Ilica 3, p. p. 80.

Telefon: +385 (0) 1 4806-111
Telefaks: +385 (0) 1 4817-666
Elektronička pošta: ured@dzs.hr
Internetske stranice: <http://www.dzs.hr>

Odgovara ravnatelj mr. sc. Ivan Kovač.

Autori: Marin Mrčela, Dragan Novosel i Dubravka Rogić-Hadžalić

Recenzenti: prof. dr. sc. Leo Cvitanović, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
prof. dr. sc. Davor Derenčinović, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Urednica: Jasna Crkvenčić-Bojić
Lektorica: Vjekoslava Grzelj
Tehnički urednik: Stjepan Šuler

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 703224

Tiskano u 500 primjeraka.

Obavijesti daje Odjel statističkih informacija, dokumentacije, pismohrane i publikacija.

Telefon: +385 (0) 1 4806-138, 4806-154, 4811-212
Pretplata publikacija: +385 (0) 1 4814-791
Telefaks: +385 (0) 1 4806-148, 4806-199
Elektronička pošta: stat.info@dzs.hr

SADRŽAJ

PREDGOVOR	9
KRATICE I ZNAKOVI	10
UVOD	11
1. ŠTO JE KORUPCIJA?	13
1.1. Pojam i definicija korupcije	13
1.2. Međunarodni protukorupcijski standardi	14
1.2.1. Kratki prikaz Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije (UNCAC) i Kaznenopravne konvencije Vijeća Europe (CLC)	15
1.3. Suzbijanje korupcije u Republici Hrvatskoj	18
1.3.1. Zakonodavni okvir protukorupcijskih mjera u Republici Hrvatskoj	19
1.3.2. Strategija suzbijanja korupcije	20
1.3.3. Akcijski plan uz Strategiju suzbijanja korupcije	26
2. OSNOVNI POKAZATELJI	27
2.1. Kretanje broja prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba	27
Grafikon 1. Prijavljene, optužene i osuđene osobe za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.	27
2.2. Prijavljene osobe	28
Grafikon 2. Prijavljene osobe za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.	28
Grafikon 3. Prijavljene osobe – struktura koruptivnih kaznenih djela od 2002. do 2007.	28
Grafikon 4. Struktura vrsta odluka za koruptivna kaznena djela – prijavljene osobe od 2002. do 2007.	29
Grafikon 4.a. Struktura razloga odluke o odbačaju kaznenih prijava za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.	29
Grafikon 4.b. Struktura razloga obustave istrage za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.	30
Grafikon 5. Omjer dovršene i obustavljene istrage za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.	30
Grafikon 6. Prijavljene osobe za koruptivna kaznena djela po županijama od 2002. do 2007.	31

2.3.	Optužene osobe	32
Grafikon 7.	Optužene osobe za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.	32
Grafikon 8.	Odluka u povodu optuženja za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.	32
Grafikon 9.	Optužene i osuđene osobe za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.	33
Grafikon 10.	Optužene osobe – struktura koruptivnih kaznenih djela od 2002. do 2007.	33
Grafikon 11.	Optužene osobe za koruptivna kaznena djela po županijama od 2002. do 2007.	34
2.4.	Osuđene osobe	35
Grafikon 12.	Osuđene osobe za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.	35
Grafikon 13.	Osuđene osobe – struktura koruptivnih kaznenih djela od 2002. do 2007.	35
Grafikon 14.	Struktura osuđenih osoba za koruptivna kaznena djela prema izrečenim sankcijama od 2002. do 2007.	36
Grafikon 15.	Osuđene osobe za koruptivna kaznena djela na bezuvjetni i uvjetni zatvor od 2002. do 2007.	36
Grafikon 16.	Broj osoba kojima je oduzeta imovinska korist za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.	37
Grafikon 17.	Osuđene osobe za koruptivna kaznena djela po županijama od 2002. do 2007.	38
Kartogram 1.	Osuđene osobe za kaznena djela primanja i davanja mita od 2002. do 2007.	39
Kartogram 2.	Osuđene osobe za kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti od 2002. do 2007.	40
2.5.	Demografska obilježja počinitelja koruptivnih kaznenih djela	41
Grafikon 18.	Optužene osobe za koruptivna kaznena djela prema spolu i godinama života od 2002. do 2007.	41
Grafikon 19.	Optužene osobe za kaznena djela primanja i davanja mita prema spolu i godinama života od 2002. do 2007.	41
Grafikon 20.	Optužene osobe za kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti prema spolu i godinama života od 2002. do 2007.	42
Grafikon 21.	Osuđene osobe za koruptivna kaznena djela prema školskoj spremi od 2002. do 2007.	43
Grafikon 22.	Osuđene osobe za kaznena djela primanja i davanja mita prema školskoj spremi od 2002. do 2007.	44

Grafikon 23.	Osuđene osobe za kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti prema školskoj spremi od 2002. do 2007.	45
Grafikon 24.	Osuđene osobe za koruptivna kaznena djela prema zanimanjima od 2002. do 2007.	46
Grafikon 25.	Osuđene osobe za kaznena djela primanja i davanja mita prema zanimanjima od 2002. do 2007.	47
Grafikon 26.	Osuđene osobe za kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti prema zanimanjima od 2002. do 2007.	48

3. POJEDINA KORUPTIVNA KAZNENA DJELA – PRAVNI OKVIR

I POJAVNI OBLICI		49
3.1.	Kaznena djela podmičivanja	51
3.1.1.	Primanje mita, čl. 347. Kaznenog zakona	52
Grafikon 27.	Prijavljene osobe za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a od 2002. do 2007.	53
Grafikon 28.	Prijavljene osobe prema vrsti odluke za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a od 2002. do 2007.	55
Grafikon 29.	Optužene osobe prema vrsti odluke za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a od 2002. do 2007.	56
Grafikon 30.	Osuđene osobe prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a od 2002. do 2007.	57
Grafikon 31.	Osuđene osobe za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a prema visini kazne bezuvjetnog zatvora od 2002. do 2007.	57
Grafikon 32.	Osuđene osobe za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a prema visini uvjetne kazne zatvora od 2002. do 2007.	58
Grafikon 33.	Oduzimanje imovinske koristi za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a od 2002. do 2007.	58
3.1.2.	Davanje mita, čl. 348. Kaznenog zakona	59
Grafikon 34.	Prijavljene osobe za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a od 2002. do 2007.	60
Grafikon 35.	Prijavljene osobe prema vrsti odluke za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a od 2002. do 2007.	61
Grafikon 36.	Optužene osobe prema vrsti odluke za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a od 2002. do 2007.	61
Grafikon 37.	Osuđene osobe prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a od 2002. do 2007.	62

Grafikon 38.	Osuđene osobe za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a prema visini kazne bezuvjetnog zatvora od 2002. do 2007.	62
Grafikon 39.	Osuđene osobe za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a prema visini kazne uvjetnog zatvora od 2002. do 2007.	63
Grafikon 40.	Oduzimanje imovinske koristi za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a od 2002. do 2007.	63
3.1.3.	Primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a Kaznenog zakona	64
3.1.4.	Davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.b Kaznenog zakona	65
3.1.5.	Zlouporeba u postupku stečaja, čl. 283. st. 2. i st. 3. Kaznenog zakona	66
Grafikon 41.	Prijavljene, optužene i osuđene osobe za kazneno djelo zlouporebe u postupku stečaja, čl. 283. st. 2. i st. 3. KZ-a od 2002. do 2007.	66
3.2.	Druga koruptivna kaznena djela	67
3.2.1.	Zlouporeba obavljanja dužnosti državne vlasti, čl. 338. Kaznenog zakona	67
Grafikon 42.	Prijavljene, optužene i osuđene osobe za kazneno djelo zlouporebe obavljanja dužnosti državne vlasti, čl. 338. KZ-a od 2002. do 2007.	67
3.2.2.	Protuzakonito posredovanje, čl. 343. Kaznenog zakona	68
Grafikon 43.	Prijavljene, optužene i osuđene osobe za kazneno djelo protuzakonitog posredovanja, čl. 343. KZ-a od 2002. do 2007.	69
3.2.3.	Nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju, čl. 289. st. 2. Kaznenog zakona	70
3.3.	Zlouporeba položaja i ovlasti, čl. 337. Kaznenog zakona	70
Grafikon 44.	Prijavljene osobe za kazneno djelo zlouporebe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a od 2002. do 2007.	71
Grafikon 45.	Prijavljene osobe za kazneno djelo zlouporebe položaja i ovlasti prema stavcima čl. 337. KZ-a od 2002. do 2007.	72
Grafikon 46.	Prijavljene osobe prema vrsti odluke za kazneno djelo zlouporebe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a od 2002. do 2007.	73
Grafikon 47.	Optužene osobe prema vrsti odluke za kazneno djelo zlouporebe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a od 2002. do 2007.	74
Grafikon 48.	Osuđene osobe prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo zlouporebe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a od 2002. do 2007.	75

Grafikon 49.	Osuđene osobe za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a prema visini kazne bezuvjetnog zatvora od 2002. do 2007.	76
Grafikon 50.	Osuđene osobe za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a prema visini kazne uvjetnog zatvora od 2002. do 2007.	76
Grafikon 51.	Oduzimanje imovinske koristi za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a od 2002. do 2007.	77
3.4.	Prikriivanje protuzakonito dobivenog novca, čl. 279. Kaznenog zakona	77
Grafikon 52.	Prijavljene, optužene i osuđene osobe za kazneno djelo prikriivanja protuzakonito dobivenog novca, čl. 279. KZ-a od 2002. do 2007.	79
4. TABLIČNI PREGLED	80
Tablica 1.	Prijavljene, optužene i osuđene osobe za koruptivna djela od 2002. do 2007.	80
Tablica 2.	Indeksi prijavljenih osoba	80
Tablica 3.	Indeksi optuženih osoba	80
Tablica 4.	Indeksi osuđenih osoba	80
Tablica 5.	Indeksi prijavljenih osoba za kaznena djela primanja i davanja mita	80
Tablica 6.	Indeksi optuženih osoba za kaznena djela primanja i davanja mita	81
Tablica 7.	Indeksi osuđenih osoba za kaznena djela primanja i davanja mita	81
Tablica 8.	Indeksi prijavljenih osoba za kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti od strane službene osobe	81
Tablica 9.	Indeksi optuženih osoba za kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti od strane službene osobe	81
Tablica 10.	Indeksi osuđenih osoba za kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti od strane službene osobe	81
Tablica 11.	Prijavljene osobe za koruptivna kaznena djela prema vrsti odluke od 2002. do 2007.	82
Tablica 12.	Razlozi odluke o odbačaju prijave za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.	82
Tablica 13.	Razlozi obustave istrage za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.	84

Tablica 14.	Odluke po dovršenoj istrazi te obustavljena istraga za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.	84
Tablica 15.	Odluka u povodu optuženja za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.	86
Tablica 16.	Optužene osobe za koruptivna kaznena djela prema vrsti odluke od 2002. do 2007.	87
Tablica 17.	Osuđene osobe za koruptivna kaznena djela prema izrečenim sankcijama od 2002. do 2007.	88
Tablica 18.	Osuđene osobe prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a od 2002. do 2007.	88
Tablica 19.	Osuđene osobe prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a od 2002. do 2007.	90
Tablica 20.	Osuđene osobe prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a od 2002. do 2007.	92
Tablica 21.	Oduzimanje imovinske koristi za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.	94
Tablica 22.	Optužene osobe za koruptivna kaznena djela prema spolu i godinama života od 2002. do 2007.	94
Tablica 23.	Osuđene punoljetne osobe za koruptivna kaznena djela prema školskoj spremi od 2002. do 2007.	96
Tablica 24.	Osuđene punoljetne osobe za koruptivna kaznena djela prema zanimanjima od 2002. do 2007.	98
LITERATURA	100

PREDGOVOR

Statistički pokazatelji prikazani u ovoj publikaciji dobiveni su provedbom redovitih statističkih istraživanja o počiniteljima kaznenih djela koje Državni zavod za statistiku provodi prema Godišnjemu provedbenom planu statističkih aktivnosti za svaku godinu na koju se navedeni plan odnosi, a na temelju Zakona o službenoj statistici (NN, br. 103/03.). Statistički podaci se odnose na razdoblje od 2002. do 2007. U publikaciju nismo mogli uključiti podatke za 2008. jer je evaluacija obuhvata i kvalitete statističkih podataka o počiniteljima kaznenih djela dobivenih provedbom statističkog istraživanja u 2008. još u tijeku.

Državni zavod za statistiku nastoji pružiti, na nepristranoj osnovi, pouzdane statističke podatke koji se mogu mjeriti statističkim metodama. Ako se uzme u obzir složenost provedbe statističkih istraživanja, od prikupljanja statističkih podataka do diseminacije rezultata istraživanja, jasno je da postoji stalna potreba unaprjeđenja metodologija te dodatnih objašnjenja dobivenih rezultata kako putem naših redovitih publikacija tako i putem studija i analiza te izvanrednih izdanja, a koja su namijenjena ponajprije stručnom krugu korisnika.

Ova publikacija izlazi kao izvanredno izdanje zbog svoje aktualnosti i potrebe naših korisnika za podacima o pojavnim oblicima korupcije te odlukama tijela kaznenog postupka za određena koruptivna ponašanja. Ujedno je i pokušaj da se kroz pravna motrišta i statističku analizu odluka tijela kaznenog postupka obradi i analizira pojam korupcije jer, iako u svakodnevnom govoru vrlo često spominjana, korupcija još uvijek predstavlja nedovoljno definiran pojam. Ova publikacija također može biti koristan alat u procesu donošenja odluka i provođenju mjera iz donesenog Akcijskog plana uz Strategiju suzbijanja korupcije.

Sa zadovoljstvom ističemo da su u izradi ove publikacije, osim stručnjaka Državnog zavoda za statistiku, sudjelovali naši vanjski suradnici gospodin mr. sc. Marin Mrčela, ekspert Vijeća Europe za područje kaznenog prava i gospodin Dragan Novosel, zamjenik Glavnoga državnog odvjetnika Republike Hrvatske. Zahvalni smo im na velikoj pomoći i korisnim sugestijama.

RAVNATELJ

mr. sc. Ivan Kovač

KRATICE

br.	broj
CATI	Anketna istraživanja provedena telefonskim intervjuom uz pomoć računala
CLC	Kaznenopopravna konvencija o korupciji
CPI	Indeks percepcije korupcije
čl.	članak
DD	dnevni dohoci
DORH	Državno odvjetništvo Republike Hrvatske
EU	Europska unija
g.	godina
GMC	Multidisciplinarna grupa o korupciji
GRECO	Grupa zemalja za borbu protiv korupcije
i sl.	i slično
KZ	Kazneni zakon
m.	muški (spol)
mj.	mjesec
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova
NN	Narodne novine
OECD	Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj
PACO	Program protiv korupcije i organiziranoga kriminaliteta
SPAI	Pakt stabilnosti o antikorupcijskoj inicijativi
SPOC	Pakt stabilnosti o inicijativi protiv organiziranoga kriminaliteta
st.	stavak
UN	Ujedinjeni narodi
UNCAC	Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije
USKOK	Ured za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta
ZKP	Zakon o kaznenom postupku
ZUSKOK	Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta
ž.	ženski (spol)

ZNAKOVI

-	nema pojave
0,0	podatak je manji od 0,05 upotrijebljene mjerne jedinice

UVOD

Svrha ovoga stručno-metodološkog rada jest dati analizu odluka tijela kaznenog postupka za koruptivna kaznena djela, a na temelju službenih rezultata redovitih statističkih istraživanja koja provodi i objavljuje Državni zavod za statistiku. Pod odlukama tijela kaznenog postupka podrazumijevaju se odluke državnih odvjetništava povodom kaznene prijave i nakon dovršene istrage te pravomoćne odluke sudova povodom optuženja. U odluke državnih odvjetništava uključene su odluke županijskih i općinskih odvjetništava te odluke Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta (USKOK-a). U odluke sudova uključene su pravomoćne odluke županijskih i općinskih sudova. Predmet ove analize su koruptivna kaznena djela. Jedinice promatranja su punoljetni počinitelji kaznenih djela, a vrijeme promatranja je kalendarska godina. Uzimajući u obzir promatrano šestogodišnje razdoblje, broj optuženih osoba može biti veći od broja kaznenih prijava zato što odluke državnih odvjetništava mogu biti podnesene prijašnjih godina, odnosno prije promatranoga šestogodišnjeg razdoblja dok se odluka suda prikazuje u onoj kalendarskoj godini u kojoj je postala pravomoćna.

Pod korupcijom se mogu podrazumijevati različiti oblici ponašanja koji mogu biti određeni u normativno pravnom i teorijski konceptualnom smislu. Korupcija nije zakonski određena, nema jedinstvene definicije niti je riječ o jednoznačno određenom pojmu. U određivanju koruptivnih kaznenih djela, ponajprije se, u odnosu na pojedina kaznena djela s elementima korupcije, nastoji odrediti što je to korupcija u određenome pravnom sustavu. Kod utvrđivanja metodoloških osnova za ovaj analitički rad vodilo se računa o trima obilježjima: zakonskim definicijama kaznenih djela, određenju koruptivnih kaznenih djela u praksi te konvencijskim obvezama. U odnosu na prije navedeno, za potrebe ove analize, u koruptivna kaznena djela uključeno je deset kaznenih djela: primanje mita, davanje mita, primanje mita u gospodarskom poslovanju, davanje mita u gospodarskom poslovanju, zlouporaba u postupku stečaja, zlouporaba obavljanja dužnosti državne vlasti, protuzakonito posredovanje, nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju, zlouporaba položaja i ovlasti i pranje novca. Kako statistička analiza ne bi dovela do pogrešnih zaključaka zbog eventualnih metodoloških nedostataka, u četvrtom poglavlju publikacije dan je detaljan tablični pregled te su prikazani detaljni podaci za svako pojedino koruptivno kazneno djelo.

U odnosu na prijavljene osobe, u publikaciji su prikazani podaci o broju prijavljenih osoba, odnosno broju odluka državnih odvjetništava povodom kaznenih prijava. Nadalje, prikazana je struktura kaznenih djela, vrste odluka, vrste razloga odbačaja kaznenih djela, vrste razloga obustavljenih istraga i omjeri obustavljenih istraga prema dovršenim istragama te teritorijalna distribucija.

U odnosu na optužene osobe, prikazani su podaci o broju optuženih osoba, strukturi kaznenih djela, vrstama odluka te teritorijalna distribucija.

U odnosu na osuđene osobe, prikazani su podaci o broju osuđenih osoba, strukturi kaznenih djela, izrečenim sankcijama, oduzimanju imovinske koristi te pregled po županijama za sva koruptivna kaznena djela te posebno kartogrami za kaznena djela primanja i davanja mita i kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti. Također je dan prikaz demografskih obilježja počinitelja koruptivnih kaznenih djela (spol, dob, školska sprema i zanimanje).

Analiza koruptivnih kaznenih djela pokazuje jačinu selekcijskih mehanizama unutar kaznenog postupka koja u nekim situacijama govori o relativno većoj, a u nekim situacijama o relativno manjoj primjeni odredbi na temelju kojih se vrši selekcija prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba.

U odnosu na sva koruptivna kaznena djela, najveći udio kaznenih prijava odnosi se na kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti. Kod kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti statistički pokazatelji govore o znatno većoj selekciji prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba. Odbačaji kaznenih prijava znatno su češći nego kod ostalih koruptivnih djela zbog nedostatne sumnje da je osumnjičenik počinio kazneno djelo za koje je prijavljen. Do obustave kaznenog postupka nakon optuženja dolazi u nešto više od jedne trećine predmeta i to najčešće zato što postoje okolnosti koje isključuju kazneni progon. Osuđujuće presude donesene su za trećinu optuženih osoba za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti.

Usporedbom strukture koruptivnih kaznenih djela kod prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba uočavaju se značajni pokazatelji o udjelima kaznenih djela primanja i davanja mita. Konačno, ova analiza pokazuje da se, u odnosu na sva koruptivna kaznena djela u promatranome šestogodišnjem razdoblju, svaka deseta prijava, svako peto optuženje te svaka treća osuda odnosi na primanje i davanje mita.

Autori

1. ŠTO JE KORUPCIJA?

1.1. Pojam i definicija korupcije

Korupcija je stara koliko i država. S pojavom organizirane ljudske zajednice dolazi i do nepoželjne pojave kojom su pojedinci neprimjerenim utjecajem i/ili razmjenom željeli ishoditi postupanje u korist vlastitih probitaka, a na štetu javnih interesa. Korupcija je multidisciplinarna pojava i problem (povijesni, psihološki, gospodarski, pravni, politički, sociološki itd.), a suglasje oko jedinstvene definicije pojma korupcije ne postoji. Riječ je latinskog porijekla,¹⁾ a nesporne su bitne odrednice tog pojma. Radi se o poduzimanju nedopuštenih oblika utjecaja u obnašanju državnih, javnih gospodarskih i drugih dužnosti i poslova radi ostvarivanja materijalnih probitaka ili koristi.²⁾ Prema najširoj definiciji korupcija je svaka zlouporaba javnih ovlasti radi ostvarenja privatnih probitaka osobe koja obavlja javnu službu.³⁾ Uža definicija označava korupciju kao postupak u kojem najmanje dvije osobe nedopuštenom razmjenom radi ostvarivanja vlastitih probitaka postupaju na štetu javnog interesa, kršeći moralnu i pravnu normu povrjeđuju temelje demokratskog razvoja, pravnu državu i vladavinu prava.⁴⁾ To dovodi do definicije prema kojoj je korupcija proces u kojem najmanje dvije osobe nedopuštenom razmjenom u cilju ostvarivanja vlastitih probitaka postupaju na štetu javnog interesa i kršeći moralnu i pravnu normu povrjeđuju temelje demokratskog razvoja, pravnu državu i vladavinu prava.⁵⁾ Kao viši rodni pojam korupcija obuhvaća niz kaznenih djela o kojima će više riječi biti u drugom dijelu ove publikacije. Korupcija je usko povezana s organiziranim i gospodarskim kriminalitetom na nacionalnom i međunarodnom planu.

Opasnost korupcije je u tome što ona ugrožava institucije i vrijednosti demokracije, etičke vrijednosti i pravdu.⁶⁾ Korupcija napada načelo vladavine prava potirući načelo o jednakosti svih pred zakonom, a time ruši temelje djelovanja pravne države. Nestaje povjerenje u državu i njene institucije, građani više nisu sigurni u ostvarivanje svojih ustavom i zakonom zajamčenih prava i sloboda. Korupcija je bolest koju je zbog njene ukorijenjenosti i sposobnosti mijenjanja vrlo teško liječiti, a gotovo nemoguće iskorijeniti. Brojni međunarodni dokumenti imaju predviđene načine borbe protiv korupcije što pokazuje ozbiljnost korupcije i kao međunarodnog problema. Republika Hrvatska također ima niz propisa i mjera kojima nastoji djelotvorno suzbiti korupciju. Objedinjujući dokument borbe protiv korupcije u Republici Hrvatskoj je „Suzbijanje korupcije“. Riječ je o dokumentu koji je izdalo Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske u okviru pristupnih pregovora Europskoj uniji i Poglavlja 23. Pravosuđe i temeljna prava. Publikacija sadrži Strategiju suzbijanja korupcije i Akcijski plan uz Strategiju suzbijanja korupcije. Izrada i provedba Strategije i Akcijskog plana pokazuje postojanje svijesti i razumijevanja da je

1) Cum: sa + rumpere: kidanje.

2) Rječnik kaznenog prava, Masmedia, Zagreb, 2002., glavni urednik Željko Horvatić, str. 199.

3) Ib.

4) Ib.

5) Davor Derenčinović: Mit(o) korupciji, NOCCI, Zagreb, 2001, str. 42.

6) Anita Kurtović: Standardi i instrumenti Konvencije UN protiv korupcije u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu, Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva, Inženjerski biro d.d., Zagreb, 2005., str. 3.

korupcija u Republici Hrvatskoj ozbiljan društveni problem, da je korupcija svepristuna te da je nužna stalna akcija u svim pravcima i dijelovima društva radi smanjenja korupcije. Na ozbiljnost problema korupcije u Republici Hrvatskoj ukazuju i razna mjerenja korupcije koja nisu uvijek objektivni pokazatelj jer se ponekad temelje na subjektivnom dojmu. Takvi dojmovi ipak imaju snagu društvene činjenice i javnost očekuje najviše mjera za suzbijanje korupcije u tim područjima društvenog života. Upravo stoga percepcija korupcije ne smije biti zanemarena i zato su takva mjerenja važna. Prema indeksu Transparency Internationala (CPI indeks), Republika Hrvatska se 1999. godine nalazila na 74. mjestu ljestvice zemalja s raširenom korupcijom, 2005. Republika Hrvatska stavljena je na 70. mjesto ljestvice, a u 2006. godini na 69. mjesto. Iduće godine, 2007. Republika Hrvatska je bila 64., a 2008. je na 62. mjestu.⁷⁾ Rangiranost Republike Hrvatske nije, dakako, jedini razlog za borbu protiv korupcije, ali ne smije biti zanemaren. Zato je postojanje učinkovitih i djelotvornih protukorupcijskih mjera od iznimne važnosti za borbu protiv korupcije. No, prije razmatranja stanja mjera u Republici Hrvatskoj, valja kratko naznačiti međunarodne standarde u borbi protiv korupcije.

1.2. Međunarodni protukorupcijski standardi

Više međunarodnih konvencija koje je ratificirala Republika Hrvatska sadrži odredbe s protukorupcijskim standardima. Uz to, postoje i Konvencije s kojima je usklađivanje nacionalnog zakonodavstva nužno u postupku pridruživanja Europskoj uniji.⁸⁾ Postoji i čitav niz preporuka Vijeća Europe, a i drugih propisa koji sadrže protukorupcijske mjere i s kojima je nužno usklađivanje u nacionalnom zakonodavstvu i praksi u postupku pridruživanja EU. Mjesto i prostor ne dopušta detaljnu analizu svih ratificiranih konvencija, ugovora, preporuka i propisa i zato ćemo se ograničiti samo na dvije koje odskaču po svojoj važnosti. Prva je Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije⁹⁾, a druga je Kaznenopravna konvencija vijeća Europe.¹⁰⁾ Prva je značajna jer je riječ o Konvenciji UN-a u čijoj izradi je Republika Hrvatska bila uključena od samog početka, a druga jer njenu zakonodavnu i praktičnu provedbu prati stalno tijelo Vijeća Europe; Grupa zemalja za borbu protiv korupcije (dalje u tekstu: GRECO)¹¹⁾, a Republika Hrvatska je članica GRECO-a od 2. prosinca 2000.. U mnogim dijelovima UNCAC i CLC se preklapaju i zato će prikaz protukorupcijskih mjera u te dvije konvencije biti dan paralelno uz napomenu da prostor ne dopušta detaljno razmatranje.

7) http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2008. Prvo mjesto dijele Danska, Novi Zeland i Švedska s indeksom CPI 9,3. Hrvatski indeks je 1999. bio 2,7, 2001. je bio 3,9, 2005. iznosio je 3,4, a 2008. CPI za Republiku Hrvatsku je najvišti do sada; 4,4. Na ljestvici je 180 država.

8) Konvencija o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenih kaznenim djelom, Konvencija od 26. svibnja 1997. o borbi protiv korupcije uključujući službenike Europskih zajednica i država članica EU-a, Konvencija OECD-a o suzbijanju podmićivanja stranih javnih službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama od 17. studenoga 1997, Konvencija UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminala, Palermo prosinac 2000, Konvencija o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica, Građanskopravna konvencija Vijeća Europe o korupciji, Program akcije protiv korupcije, Multidisciplinary Group on Corruption (GMC, 1995), itd.

9) Narodne novine, Međunarodni ugovori 2/05, dalje u tekstu: UNCAC (United Nations Convention against Corruption).

10) Narodne novine, Međunarodni ugovori 11/00, dalje u tekstu CLC (Criminal Law Convention on Corruption)

11) Group of States against Corruption (Groupe d'Etats contre la corruption).

1.2.1. Kratki prikaz Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije (UNCAC) i Kaznenopravne konvencije Vijeća Europe (CLC)

U poglavlju o preventivnim mjerama UNCAC obvezuje države članice razviti i provesti „ili održavati djelotvornom usklađenu antikorupcijsku politiku“¹²⁾, osnovati preventivno antikorupcijsko tijelo (ili tijela)¹³⁾, a u javnom sektoru na postojanje odgovarajućih sustava za „angažiranje, zapošljavanje, zadržavanje, promaknuća i umirovljenje državnih službenika“¹⁴⁾ te donošenje kodeksa ponašanja za državne službenike.¹⁵⁾ Javna nabava i upravljanje javnim financijama mora biti utemeljeno na „transparentnosti, tržišnom natjecanju te objektivnim mjerilima u odlučivanju“ koje je djelotvorno u sprječavanju korupcije.¹⁶⁾ Javna uprava mora biti „transparentna“¹⁷⁾, a u sudstvu i državnom odvjetništvu moraju postojati mjere „u cilju jačanja čestitosti i sprječavanja prilika za korupciju među pripadnicima sudstva“.¹⁸⁾

U privatnom sektoru moraju biti razvijeni računovodstveni i revizijski standardi, a za njihovo nepoštivanje moraju biti uvedene „djelotvorne, razmjerne i odvrćajuće građanskopravne, upravnoopravne i kaznenopravne sankcije“.¹⁹⁾ U odnosu na privatni sektor CLC obvezuje države članice na inkriminaciju aktivnog i pasivnog podmićivanja (članak 7. i 8. CLC-a).

UNCAC obrađuje potrebu postojanja nevladinih udruga i civilnog društva u borbi protiv korupcije.²⁰⁾ Opširno su obrađene mjere za sprječavanje pranja novca (u odnosu na banke i nebankarske institucije, u odnosu na izvršnu i sudbenu vlast, postojanje mjera za praćenje kretanja gotovog novca, odgovarajući regulatorni i nadzorni /informatički/ sustav te postojanje međunarodne suradnje).²¹⁾

Treće poglavlje sadrži standarde inkriminacija koruptivnih kaznenih djela. U članku 15. države članice obvezne su donijeti zakonodavne i druge mjere potrebne za aktivno i pasivno podmićivanje državnih službenika te stranih državnih službenika i službenika javnih međunarodnih organizacija.²²⁾ Slične odredbe sadržane su u članku 2. i 3. CLC-a (aktivno i pasivno podmićivanje domaćih državnih službenika) te članku 5. i 6. (aktivno i pasivno podmićivanje stranih državnih službenika). Članak 4. CLC-a odnosi se na aktivno i pasivno podmićivanje članova državnog tijela koje ima upravne ili pravosudne ovlasti. U člancima 9., 10. i 11. CLC-a obveza je inkriminiranja podmićivanja u odnosu na službenike međunarodnih organizacija, međunarodnih parlamentarnih tijela i sudaca te službenika međunarodnih sudova. Dodatni protokol CLC-a od 15. svibnja 2003. obvezuje na inkriminiranje aktivne i pasivne korupcije u odnosu na domaće i strane arbitre te domaće i strane porotnike (jurors).

12) Članak 5. UNCAC.

13) Članak 6. UNCAC.

14) Članak 7. UNCAC.

15) Članak 8. UNCAC.

16) Članak 9. UNCAC.

17) Članak 10. UNCAC.

18) Članak 11. UNCAC.

19) Članak 12. UNCAC.

20) Članak 13. UNCAC-a.

21) Članak 14. UNCAC-a.

22) Članak 16. UNCAC-a.

U članku 17. UNCAC-a obvezuju se države na inkriminiranje pronevjere, protupravnog prisvajanja ili drugog preusmjeravanja imovine od strane državnog službenika. U idućem dijelu UNCAC stavlja dužnost državama članicama razmotriti inkriminiranje određenih ponašanja čije uvođenje u nacionalna zakonodavstva nije obvezno. Obveze nema jer UNCAC rabi izričaj *shall consider* (će razmotriti), za razliku od izričaja koji UNCAC koristi kad navodi obvezu država članica (*shall adopt* – usvojiti će ili dužna donijeti). Tako UNCAC obvezuje na razmatranje sljedećih inkriminacija: protuzakonito posredovanja (*trading in influence*, članak 18.), zlorporaba položaja (članak 19.), nezakonito bogaćenje (*illicit enrichment*, članak 20.)²³⁾, podmićivanje u privatnom sektoru (članak 21.), pronevjera u privatnom sektoru (članak 22.), prikrivanje (članak 24.). Ovdje valja napomenuti da prema članku 7. i 8. CLC-a postoji obveza inkriminiranja aktivnog i pasivnog podmićivanja u privatnom sektoru. Isto tako valja naglasiti da, za razliku od UNCAC-a, CLC obvezuje države potpisnice na inkriminiranje trgovine utjecajem (članak 12. CLC).²⁴⁾ Nadalje, CLC u članku 14. obvezuje države potpisnice na inkriminiranje *Account offences* (nespretno prevedeno kao računovodstveni prekršaji). U prijevodu članka navodi se da je obveza donošenja pravnih i drugih mjera kojima se prekršajem, koji...podliježe kaznenim ili drugim sankcijama, smatraju...činjenje, prikrivanje ili lažno prikazivanje prekršaja navedenih u člancima 2. do 12... Ovdje je opet riječ o nespretnom prijevodu jer članci 2. do 12. CLC-a ne govore o prekršajima, već o kaznenim djelima. Zato ovdje nije riječ o prekršajima (*offences*) koji podliježu kaznenim i drugim sankcijama, već o djelima (ili barem o ponašanju).

U UNCAC-u su dalje navedena ponašanja koja su obvezna za inkriminaciju u nacionalnom zakonodavstvu: pranje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom (članak 23.) te ometanje pravosuđa (članak 25.). CLC nema odredbe o ometanju pravosuđa, ali sadrži obvezu o inkriminiranju pranja novca stečenog koruptivnim kaznenim djelima.²⁵⁾

Države su dužne donijeti mjere radi utvrđivanja odgovornosti pravnih osoba za sudioništvo u kaznenim djelima (određenim UNCAC-a, članak 26.). Obvezu odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela predviđa članak 18. CLC-a. Valja napomenuti da CLC ne traži kaznenopravnu odgovornost, odnosno odgovornost pravnih osoba koja bi bila predviđena u kaznenom (procesnom) pravu, već traži odgovornost pravnih osoba za počinjena koruptivna kaznena djela.²⁶⁾

23) Ovoga kaznenog djela u hrvatskome kaznenom zakonodavstvu nema. Zato je možda zanimljivo prenijeti prijevod teksta UNCAC-a vezan za nezakonito bogaćenje: Podložno svom ustavu i temeljnim načelima svoga pravnog poretka, svaka je država stranka dužna razmotriti donošenje zakonodavnih i drugih mjera potrebnih kako bi se kao kazneno djelo, u slučaju namjernog počinjenja, odredilo nezakonito bogaćenje, to jest, znatno povećanje imovine državnog službenika, koje on ili ona ne može razumno objasniti s obzirom na svoj zakoniti prihod.

24) CLC ovo kazneno djelo opisuje na sjedeći način: ... namjerno obećavanje, davanje ili nuđenje, izravno ili neizravno, bilo koje nepripadajuće koristi bilo kojoj osobi koja tvrdi ili potvrdi da je sposobna neprimjereno utjecati na odluku bilo koje druge osobe navedene u člancima 2., 4. do 6. i 9. do 11., neovisno o tomu je li nepripadajuća korist namijenjena toj osobi ili nekom drugom, kao i potraživanje, primanje ili prihvaćanje ponude ili obećanja glade takve koristi, a u odnosu na vlastiti utjecaj, neovisno o tomu hoće li se takav utjecaj izvršiti i hoće li on dati željeni rezultat.

25) Članak 13. CLC-a. Valja ovdje ukazati na to da prijevod naslova članka 13. nije odgovarajući. Naime, engleski izvornik rabi izričaj *corruption offences*, a u tekstu odredbe govori o *criminal offences*. Jasno je da je riječ o koruptivnim kaznenim djelima. Zato naslov prijevoda objavljenog u Narodnim novinama (Pranje novca stečenog prekršajima vezanim uz korupciju) ne bi bio odgovarajući jer engleski izvornik ne govori o prekršajima već o kaznenim djelima. Prijevod teksta članka koji spominje kaznena djela odgovara smislu izvornika.

26) CLC određuje: ...that legal persons can be held liable for the criminal offences... Hoće li država tu odgovornost ustanoviti kao kaznenopravnu ili neku drugu, ostaje pravo svake države (npr. upravna /administrativna/ odgovornost za opise koji po CLC-u predstavljaju kaznena djela, kao npr. u Njemačkoj). Zato je i ovdje netočan prijevod koji govori o odgovornosti pravne osobe za kaznena prekršaja jer treba biti za kaznena djela.

Predviđena je obveza inkriminacije pokušaja i sudjelovanja u počinjenju koruptivnoga kaznenog djela (članak 27.)²⁷⁾ te određivanje dužih rokova ili zastoja zastare za koruptivna kaznena djela (članak 29.).

Progon, osude i sankcije razrađene su u deset stavaka članka 30. UNCAC-a. Prema CLC-u (članak 19.) sankcije moraju biti učinkovite, razmjerne i odvratajuće.²⁸⁾ Deset je stavaka i u članku 31. UNCAC-a koji se odnosi na zamrzavanje sredstava, zapljenu i konfiskaciju vezano uz koruptivna kaznena djela. Članak 23. CLC-a propisuje određivanje i provedbu posebnih istražnih tehnika radi lakšeg prikupljanja dokaza za koruptivna kaznena djela te za identificiranje, pronalaženje, zamrzavanje i zapljenu proizvoda i dobiti stečenih korupcijom.

U članku 32. UNCAC-a je obveza države na zaštitu svjedoka, vještaka i žrtava te podnositelja prijava (članak 33.), a ta obveza slično je određena u članku 22. CLC-a.

U daljnjem dijelu regulira se obveza naknade štete za osobe oštećene korupcijom (članak 35.), osnivanje specijaliziranih protukorupcijskih tijela (članak 36.)²⁹⁾ te razni oblici unutar nacionalne suradnje (članci 37. do 39.)³⁰⁾ U članku 40. nalazi se obveza premošćivanja tajnosti bankovnih podataka, a u članku 41. međunarodna dostupnost kaznene evidencije za koruptivna kaznena djela. Članak 42. sadrži odredbe o nadležnosti, a poglavlje IV (članci 43. do 50. odnosi se na međunarodnu suradnju).³¹⁾ Poglavlje V odnosi se na povrat imovine (članci 51. do 59.), a poglavlje VI sadrži odredbe o tehničkoj pomoći i razmjeni informacija (članci 60. do 62.). Mehanizmi provedbe su u članku 63. kojim je osnovana Konferencija država stranaka Konvencije u svrhu poboljšanja sposobnosti i suradnje između država stranaka i ostvarivanja ciljeva utvrđenih ovom Konvencijom te promicanja i praćenja njezine provedbe. Zadnje poglavlje VIII sadrži završne odredbe. U CLC-u zaključne odredbe su u člancima 32. do 42.³²⁾

Za istaći je da provedbu CLC-a nadzire GRECO. Sukladno Statutu i Pravilima postupka, GRECO u državama članicama provodi ocjenjivanje (Evaluation) zakonodavstva, regulative i praksu svake konkretne države. Nadzor provedbe CLC-a obavlja se kroz tzv. ocjenjivačke krugove: država članica najprije odgovara na upitnik, a potom ocjenjivački tim (određeni broj stručnjaka + predstavnik Sekretarijata GRECO) dolaze u ocjenjivački posjet nakon kojeg pripremaju izvješće koje razmatra i usvaja plenarna sjednica GRECO-a. Izvješće sadrži preporuke koje konkretna država članica mora provesti, sukladno Statutu GRECO-a. Do sada su obavljena dva ocjenjivačka kruga, započeo je i treći krug koji za teme ima financiranje političkih stranaka i inkriminacije CLC-a, Dodatnog protokola i Usmjeravajućeg načela broj 2.³³⁾

27) Slično u članku 15. CLC-a.

28) Effective, proportionate and dissuasive. Dakle, ne kao što stoji u opet lošem pr jevodu: učinkovitim, odgovarajućim i obeshrabrujućim...sankcijama.

29) Slično u članku 20. CLC-a.

30) Obveza suradnje propisana je u članku 21. CLC-a.

31) Tu su odredbe o izručenju, transferu osuđenika, uzajamnoj pravnoj pomoći, ustupanju kaznenog postupka, suradnji tijela unutarnjih poslova, zajedničkim istragama i posebnim istražnim teh kama. Odredbe o osnovnim načelima i mjerama međunarodne suradnje (međusobno pomaganje, izručenje itd.) sadržane u člancima 25. do 31. CLC-a.

32) Potpisivanje i stupanje na snagu, pristupanje, teritorijalna primjena, status prema drugim konvencijama i sporazumima, rezervacije, izmjene i dopune, rješavanje sporova i dr.

33) Rezolucija Vijeća Ministara Vijeća Europe broj (97) 24: 20 usmjeravajućih načela za borbu protiv korupc je ([http://www.coe.int/t/dg1/greco/documents/Resolution\(97\)24_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dg1/greco/documents/Resolution(97)24_EN.pdf)). Načelo broj 2 odnosi se na osiguranje koordinirane inkriminacije nacionalne i međunarodne korupcije. Evaluacijski posjet trećega kruga za Republiku Hrvatsku predviđen je u ožujku 2009.

Teme prvog ocjenjivačkoga kruga bile su: neovisnost tijela koja su zadužena za sprječavanje, istraživanje, progon i presuđivanje koruptivnih kaznenih djela, ograničenje imuniteta vezanih uz koruptivna kaznena djela i osnivanje specijaliziranog tijela za borbu protiv korupcije. Za Republiku Hrvatsku prvi ocjenjivački krug je dovršen. Od 16 dobivenih preporuka Republika Hrvatska je 14 provela zadovoljavajuće, a dvije preporuke su provedene na zadovoljavajući način.³⁴⁾ Drugim riječima, prvi krug Republika Hrvatska završila je vrlo uspješno.

U drugom krugu ocjenjivanja teme su bile pranje novca pribavljenog koruptivnim kaznenim djelima, računovodstvena djela, odgovornost pravnih osoba za kaznena djela, sankcije i mjere te mjere za prikupljanje dokaza i oduzimanje imovinske koristi. Republici Hrvatskoj određeno je 11 preporuka, a prema Izvješću o provedbi preporuka³⁵⁾ pet preporuka je zadovoljavajuće provedeno, jedna preporuka provedena je na zadovoljavajući način, tri preporuke su djelomično provedene, a dvije nisu provedene. Dodatno izvješće o djelomično provedenim i neprovedenim preporukama Republika Hrvatska mora podnijeti do 30. lipnja 2009.

1.3. Suzbijanje korupcije u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj postoji razmjerno opsežan zakonodavni okvir za borbu protiv korupcije. Osim nacionalnog zakonodavstva, one međunarodne konvencije i ugovori koje je Republika Hrvatska potpisala i ratificirala također sadrže okvir za borbu protiv korupcije u Republici Hrvatskoj zbog ustavne odredbe koja međunarodnim konvencijama i ugovorima daje snagu iznad zakona.³⁶⁾ Ti međunarodni standardi, sukladno obvezama preuzetim potpisivanjem i ratificiranjem konvencija i ugovora, moraju biti provedeni (ugrađeni) u pravni sustav i praksu Republike Hrvatske. U odjeljku 1. naznačeno je da je glavni protukorupcijski dokument u Republici Hrvatskoj publikacija pod nazivom „Suzbijanje korupcije“, koja sadrži Strategiju suzbijanja korupcije i Akcijski plan uz Strategiju. Ovdje dajemo kratak prikaz tog dokumenta kao i pravni okvir borbe protiv korupcije.

34) Prema članku 31. stavak 8.1 Pravila o postupanju GRECO-a tri su vrste ocjene o tome je li i na koji način država provela preporuke. Prva ocjena jest da je preporuka provedena zadovoljavajuće ili da je bila na drugi način tretirana na zadovoljavajući način. Druga ocjena jest da je preporuka djelomično provedena i treća da preporuka nije provedena. Ako preporuka nije provedena niti nakon dodatno traženog izvješća, GRECO pokreće prema državi mehanizam koji uključuje (članak 32). Pravila o postupanju: poziv vodite ju izaslanstva da podnese izvješće o provedbi preporuke, pismo predsjednika GRECO-a voditelju izaslanstva u kojem ga upozorava na preporuku koju država nije provela (kopija pisma upućuje se i Predsjedniku Statutarnog odbora Vijeća Europe), GRECO poziva Predsjednika Statutarnog odbora da pismom obavjesti stalnog predstavnika pri Vijeću Europe o neprovedenoj preporuci, GRECO poziva Generalnog Sekretara Vijeća Europe da pismom obavjesti ministra vanjskih poslova konkretne države o neprovođenju preporuke, osnivanje misije na visokoj razini (najmanje četiri čelne osobe GRECO-a) koja posjećuje državu i pojačava poruku i iznošenje problema na Statutarni odbor sukladno članku 16. Statuta GRECO-a (koji može izdati javno priopćenje).

35) [http://www.coe.int/t/dg1/greco/evaluations/round2/GrecoRC2\(2007\)13_Croatia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dg1/greco/evaluations/round2/GrecoRC2(2007)13_Croatia_EN.pdf)

36) Članak 140. Ustava Republike Hrvatske: Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona. Njihove se odredbe mogu mijenjati ili ukidati samo uz uvjete i na način koji su u njima utvrđeni, ili suglasno općim pravilima međunarodnog prava.

1.3.1. Zakonodavni okvir protukorupcijskih mjera u Republici Hrvatskoj

Čitav niz zakona barem djelomično sadržava protukorupcijske okvire. Osim zakona, postoje i mnogobrojni podzakonski propisi (npr. razni kodeksi) koje ovdje ne nabrajamo zbog vremenskog i prostornog ograničenja. Od zakonodavnog okvira navodimo samo osnovne zakone koji sadrže razne okvire za borbu protiv korupcije.

Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta (NN, br. 88/01., 12/02. i 33/05.) sadrži odredbe o osnivanju i postupanju posebnoga državnog odvjetništva nadležnog za sprječavanje, progon i suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta. Zakon sadržava i posebne kaznenoprocne odredbe prilagođene borbi protiv korupcije i organiziranoga kriminaliteta.

Zakon o kaznenom postupku (NN, br. 110/97., ispravak u NN, br. 27/98., NN, br. 58/99., NN, br. 112/99., NN, br. 58/02., ispravak u NN, br. 143/02. i 115/06.) sadrži više odredaba koje omogućuju lakše otkrivanje i dokazivanje koruptivnih kaznenih djela (npr. posebne izvidne mjere). Posebno valja naglasiti da je donesen i novi Zakon o kaznenom postupku (NN, br. 152/08.) koji donosi brojne novine i u odnosu na protukorupcijski okvir. Odredbe novog Zakona o kaznenom postupku za kaznena djela iz nadležnosti Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta stupaju na snagu 1. srpnja 2009. godine.

Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela (NN, br. 151/03.) uveo je kaznenopravnu odgovornost pravnih osoba za kaznena djela. To je čak i više nego obveza iz CLC-a, a zakonska rješenja sukladna su zahtjevima navedene konvencije.

Zakon o zaštiti svjedoka (NN, br. 163/03.) uređuje mjere zaštite osoba koje pružaju informacije i svjedoče o organiziranom kriminalitetu i drugim teškim (i koruptivnim) kaznenim djelima. Program zaštite osigurava i tjelesnu zaštitu svjedoka. Ovaj zakon ne odnosi se na osobe koje unutar svog mjesta zaposlenja prijavljuju koruptivna ponašanja (tzv. zviždači). Za njih je, sukladno CLC-u također potrebno ustanoviti zaštitu posebnim propisom (moguće zakonom) koja u Republici Hrvatskoj još ne postoji.

Zakon o pravu na pristup informacijama (NN, br. 172/03.) omogućuje ostvarivanje prava na pristup informacijama o djelovanju tijela javne vlasti. To je riješeno kroz pravo ovlaštenika na traženje informacija i obvezu tijela javne vlasti da omogući pristup traženoj informaciji. Također postoji obveza objavljivanja informacije kada je to previđeno zakonom ili drugim općim propisom i ako ne postoji poseban zahtjev.

Zakon o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti (NN, br. 163/03., 25/04. i 94/04.) koji predstavlja protukorupcijsku mjeru u politici. Zakon rješava sukobe interesa u situacijama kada javni dužnosnici imaju privatne interese koji utječu ili bi mogli utjecati na pravilnost, nepristranost i zakonitost u obnašanju javnih dužnosti. Zakon bi trebao spriječiti nezakonito bogaćenje javnih službenika i rad državne uprave učiniti javnim i prozirnim (transparentnim).

Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (NN, br. 178/04.) sadrži niz odredaba o međunarodnoj suradnji pravosudnih tijela koje mogu biti od koristi kao protukorupcijska mjera.

Zakon o sprječavanju pranja novca (NN, br. 69/97., 106/97., 67/01., 114/01., 117/03. i 142/03.) s Pravilnikom o provedbi zakona o sprječavanju pranja novca (NN, br. 189/03.) koji propisuju

mjere i radnje te načine njihovog poduzimanja u bankarskom, novčarskom i drugom poslovanju radi otkrivanja sumnjivih transakcija kojima se prikriva pravi izvor novca i imovine ili prava za koje postoji sumnja da su pribavljena na nezakonit način u zemlji ili inozemstvu. Protukorupcijske mjere prema ovom Zakonu i Pravilniku provodi Ured za sprječavanje pranja novca.

Konačno, Kazneni zakon (NN, br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07. i 152/08) sadrži niz inkriminacija koruptivnih kaznenih djela. Izmjenama iz 2006. povećane su kazne za neka koruptivna kaznena djela koje predstavljaju usuglašavanje Kaznenog zakona s člankom 19. CLC-a koji traži da kazne budu učinkovite, razmjerne i odvraćajuće.³⁷⁾ Izmjene iz 2008. (na snagu su stupile 1. siječnja 2009.) uvode tzv. prošireno oduzimanje imovinske koristi za kaznena djela za koja je nadležan Ured za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta. Kod tih kaznenih djela teret dokazivanja vezan uz imovinsku korist prebačen je na počinitelja jer se sada pretpostavlja da je ukupna imovina počinitelja stečena kao imovinska korist od kaznenog djela osim ako počinitelj ne učini vjerojatnim da je njezino podrijetlo zakonito. Više o koruptivnim inkriminacijama u sljedećem dijelu ove publikacije, a prije toga navodimo osnovne naznake Strategije suzbijanja korupcije te Akcijskog plana uz tu Strategiju.

1.3.2. Strategija suzbijanja korupcije

Temelj Strategije su iskustva stečena u provedbi prethodnih nacionalnih antikorupcijskih programa (2006. – 2008.)³⁸⁾ koja su dovela do napretka u borbi protiv korupcije.³⁹⁾ Strategija počiva na devet načela: vladavina prava, dobra praksa, odgovornost, sprječavanje (prevencija), učinkovitost, suradnja, transparentnost, suradnja s civilnim društvom i načelo „samoprocjene“ koje obvezuje nadležna tijela državne vlasti da dosljedno i redovito nadziru provedbu Akcijskog plana, procjenjuju rizike korupcije i poduzimaju odgovarajuće mjere.

Opći ciljevi Strategije suzbijanja korupcije su:

- unaprjeđenje pravnog i institucionalnog okvira za učinkovito i sustavno suzbijanje korupcije,
- afirmacija pristupa „nulte tolerancije“ na korupciju,
- jačanje integriteta, odgovornosti i transparentnosti u radu tijela državne vlasti i s tim u vezi jačanje povjerenja građana u državne institucije,
- stvaranje preduvjeta za sprječavanje korupcije na svim razinama,
- podizanje razine učinkovitosti otkrivanja i kaznenog progona korupcijskih kaznenih djela,
- unapređivanje međunarodne suradnje u borbi protiv korupcije,
- unapređivanje suradnje između državnih tijela nadležnih za provedbu Strategije i unapređivanje suradnje s organizacijama civilnog društva.

37) Vidi zaključak GRECO-a o provedbi preporuke IV u Addendum to the Compliance Report on Croatia, str. 3 ([http://www.coe.int/t/dg1/greco/evaluations/round1/GrecoRC1\(2004\)4_Add_Croatia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dg1/greco/evaluations/round1/GrecoRC1(2004)4_Add_Croatia_EN.pdf)).

38) Usporedi „Koruptivna kaznena djela 2002. – 2005.“, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2007., str. 15 –18.

39) Vidi bilj. 7.

Ključ uspješne antikorupcijske politike je sprječavanje korupcije. Strategija ističe sljedeća područja u kojima je potrebno uložiti dodatne napore u sprječavanju korupcije; javna uprava, zdravstvo, pravosuđe, obrazovanje i privatni sektor.

- I. U sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti, Strategija postavlja četiri cilja:
 1. Jačanje administrativne i stručne podrške Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa u obnašanju javnih dužnosti.
 2. Preispitati i pojačati etičku svijest u javnoj službi uvođenjem obvezne specijalizirane obuke radi izgradnje etičke kompetentnosti.
 3. Pojačati razinu informiranosti o postavljenim zabranama za državne dužnosnike i odnosu između zabrane s jedne i kaznenih djela s druge strane.
 4. Informirati o primjeni pravila o sprječavanju sukoba interesa radi pojačanja integriteta državnih dužnosnika i sprječavanja korupcije.
- II. Strategija dalje određuje tri cilja u području financiranja političkih stranaka:
 1. Povećati transparentnost i odgovornost u vođenju financijskih sredstava političkih stranaka s posebnim naglaskom na dosljednu primjenu Zakona o financiranju političkih stranaka, nezavisnih lista i kandidata.⁴⁰⁾
 2. Jačati postojeće mehanizme unutarnje financijske kontrole političkih stranaka. Osigurati da reviziju financijskog poslovanja provode nezavisni revizori i da su ta izvješća javna.
 3. Redovito i sveobuhvatno procjenjivati sustav financiranja i provedbu Zakona o financiranju političkih stranaka.
- III. U području prava na pristup informacijama određena su dva cilja: poboljšati provedbu prava na pristup informacijama i jasno propisati iznimke od općih pravila na pristup informacijama (npr. podaci s oznakom tajnosti i osobni podaci).
- IV. Kod integriteta državni službi, Strategija postavlja tri cilja:
 1. Ojačati etički integritet državnih službenika u Republici Hrvatskoj kroz daljnji razvoj antikorupcijskog usavršavanja u državnoj službi.
 2. Ojačati etički okvir kroz ocjenu provedbe kodeksa ponašanja i predlaganje poboljšanja u ključnim rizičnim područjima.
 3. Planirati i ostvariti trajni sustav za reviziju i uvođenje pristupa upravljanja rizikom na individualnoj i organizacijskoj razini.
- V. U okviru gospodarstva, Strategija postavlja osam ciljeva:
 1. Poslovna regulativa treba biti što je moguće jednostavnija.
 2. Radi jačanja poslovne etike i načina poslovanja u Republici Hrvatskoj potrebno je uključiti poslovna udruženja u izradu novih zakonskih rješenja.
 3. Osigurati transparentnost privatizacijskih procesa i povećanje kontrole nad tijelima koja provode privatizaciju.
 4. Ojačati slobodu tržišnog natjecanja i prihvatiti standarde koji sprječavaju pojavu tržišnog monopola.

40) Financiranje političkih stranaka je jedna od dviju tema III Ocjenjivačkoga kruga GRECO-a.

5. Jačati sposobnost regulatornih tijela radi njihovog djelovanja na objektivan, transparentan i nepristran način.
6. Osigurati integritet revizijskih procesa: od privatnih revizora i računovođa tražiti da djeluju konzistentno i u skladu s pravilima revizorskog djelovanja u slučaju sumnje o postojanju prijevare i korupcije.
7. Osigurati stalnu primjenu svih predviđenih kontrolnih mehanizama koji bi trebali osigurati kontrolu i nadzor nad poslovnom djelatnošću i poslovnim upravljanjem.
8. Sustavno primjenjivati sve postojeće kontrolne mehanizme u cilju sprječavanja fenomena neprijavljenog gospodarstva (tzv. sive ekonomije).

VI. U sklopu javnih financija i to sustava unutarnjih financijskih kontrola predviđeno je sedam ciljeva:

1. Jačati postojeće unutarnje i vanjske (ex ante i ex post) strukture financijske kontrole u cilju poboljšanja i unaprjeđenja poslovanja svih korisnika proračuna.
2. Poboljšati financijsko upravljanje i odlučivanje.
3. Jačati odgovornost i transparentnost u poslovanju korisnika državnog proračuna na državnoj i lokalnoj razini.
4. Usavršavati nadležna tijela za financijsko upravljanje i nadzor.
5. Usvojiti antikorupcijski program za Carinski sektor.
6. Nastaviti jačati administrativne kapacitete Službe za unutarnji nadzor i nadzor nad Carinskom upravom.

Također u ovom dijelu (javne financije), Strategija predviđa pet ciljeva kod Zakonitosti korištenja proračunskih sredstava i zaštite financijskih interesa Europske unije:

1. Jačanje pravnog okvira nadzora nad proračunom.
2. Osnažiti mogućnosti AFCOS-a⁴¹⁾ u cilju osiguranja integriteta u postupku korištenja sredstava EU-a.
3. Suzbijati zlouporabu, nepravilnosti i prijevare u korištenju proračunskih sredstava i sredstava fondova EU-a.
4. Poboljšati nadzor nad poslovnim subjektima.
5. Stvarati učinkovit sustav prijavljivanja nepravilnosti u upravljanju proračunskim sredstvima i fondovima EU-a.

VII. U području Javne nabave, Strategija predviđa devet ciljeva:

1. Jačanje pravnog okvira (javne nabave, koncesije i javno-privatno partnerstvo).
2. Jačanje kontrolnih mehanizama (procjena, prepoznavanje te ublažavanje rizika).
3. Suradnja s drugim kontrolnim tijelima (zajedničko djelovanje vanjskih i unutarnjih institucija kontrole i revizije).

41) Odsjek za suzbijanje nepravilnosti i prijevare, Odjel proračunskog nadzora, Ministarstvo financija Republike Hrvatske.

4. Antikoruptivna i etička edukacija (specijalistički programi za sve sudionike postupaka javne nabave).
5. Jačanje svijesti o važnosti sprječavanja korupcije u sustavu javne nabave (samostalno i u suradnji s organizacijama civilnog društva).
6. Poticanje i ohrabrivanje korištenja e-nabave.
7. Osnivanje središnjih tijela za javnu nabavu (pružanjem savjetodavnih i konzultativnih usluga, pilot-projekti).
8. Uspostava brzog, jednostavnog i lako dostupnog sustava pravne zaštite mogućeg u svim fazama javne nabave.

VIII. Kod zaštite oštećenika i osoba koje u dobroj vjeri prijavljuju korupciju, Strategija predviđa četiri cilja:

1. Jačati zakonodavni okvir radi zaštite osoba koje u dobroj vjeri prijavljuju korupciju („zviždači“).
2. Podizati javnu svijest o sustavu odgovornosti države i njezinih tijela za naknadu štete koja je počinjena nezakonitim radnjama uključujući i osobe koje su oštećene korupcijom te zaštititi osobe koje u dobroj vjeri prijavljuju korupciju.
3. Osigurati imunitet ili odgovarajuće ublažavanje kazne osobama optuženim za korupciju, a koje su pridonijele istrazi, otkrivanju ili prevenciji korupcije.
4. Razviti odgovarajuće upravne i druge prakse kako bi se izbjegla sekundarna viktimizacija onih koji su prijavili korupciju i pružila sigurnost i onima koji još nisu prijavili korupciju.

IX. U području Pravosuđa, Strategija predviđa četiri cilja:

1. Intenzivirati aktivnosti u cilju potpune provedbe reforme pravosuđa, a posebice onih mjera koje su usmjerene na podizanje učinkovitosti, nepristranosti i profesionalnosti u pravosuđu.
2. Završiti stavljanje verificiranih zemljišno-knjižnih podataka na internet za cijelo područje Republike Hrvatske.
3. Ustrajno i intenzivno djelovati na otklanjanju uvjeta za sumnju u korumpiranost te jačati povjerenje u pravosuđe i njegovu vjerodostojnost.
4. U odnosu na imovinske kartice pravosudnih dužnosnika, potrebno je dopuniti Pravilnik na način da obveze budu jasne, potpune i s točno određenim rokovima.

X. U području Zdravstva strategija predviđa pet ciljeva:

1. U sustavu gdje je moguće postaviti objektivne kriterije – potrebno je donijeti propise kojima bi se obvezalo sustav na poštivanje kriterija objektivnosti i razvidnosti. Tamo gdje je subjektivnost dio osnovne odgovornosti i odgovornosti položaja – potrebno je uvesti jake kontrolne mehanizme kojima bi se mogućnost korupcije svela na najmanju moguću mjeru.

2. Daljnje jačanje kapaciteta zdravstvenog sustava; obnavljanje zastarjele tehnike, prostora u kojem se radi, omogućavanje trajnog obrazovanja i usavršavanja liječnika.
3. Preispitati sustav nabave za bolnice radi utvrđivanja mogućih korupcijskih rizika.
4. Dodatno povećati transparentnost lista čekanja na specijalističke preglede i operativne zahvate.
5. Nastaviti raditi na boljoj i preciznijoj reguliranosti zakonskih uvjeta pod kojima liječnici, zaposleni u državnim zdravstvenim ustanovama, mogu pružati liječničke usluge u okviru svoje privatne prakse.

XI. Kod Znanosti, obrazovanja i sporta, predviđena su tri cilja:

1. Osigurati transparentno korištenje sredstava predviđenih za znanost, obrazovanje i sport.
2. Uvesti objektivne kriterije i postupak zapošljavanja u obrazovnoj strukturi radi osiguranja visokih standarda i kriterija zapošljavanja najboljih.
3. Onemogućiti korupcijska ponašanja u postupku odobravanja i odabira udžbenika u osnovnim i srednjim školama.

Posebno poglavlje u Strategiji odnosi se na kazneni progon i primjenu kaznenog prava. Uz povećanje broja kaznenih prijava za koruptivna kaznena djela, istaknuta je okolnost da se većina pokrenutih postupaka od 2007. odnosi na korupciju srednje i visoke razine. Smatra se da ti postupci pridonose povjerenju građana u tijela otkrivanja i progona korupcije, a utječu i na pomake prema pozitivnom dojmu u borbi protiv korupcije u Republici Hrvatskoj. Strategija ukazuje na izostanak specijaliziranih ustrojstvenih jedinica za otkrivanje koruptivnih kaznenih djela na razini nadležnih policijskih uprava u odnosu na Ured za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta koji je nadležan za područje cijele Republike Hrvatske. Također je naveden problem oduzimanja imovinske koristi počinitelja koruptivnih kaznenih djela jer je od počinitelja moguće oduzeti samo onu korist koju je pribavio tim kaznenim djelom, iako postoje saznanja o posjedovanju daleko veće imovine čije porijeklo je upitno. Imajući na umu navedeno, Strategija u ovom području ističe šest ciljeva:

1. S većom pozornošću ustrajati na otkrivanju i progonu korupcije na visokoj razini.
2. Jačanje kapaciteta USKOK-a i policije u svim dijelovima unutar postojećih ustrojstvenih jedinica ili osnivanjem novih u Ravnateljstvu policije, Upravi kriminalističke policije, kao i u policijskim upravama u pojedinim županijama, radi daljnjeg napretka otkrivanja i istraživanja korupcije na srednjoj i visokoj razini.
3. Kaznene postupke valja nastojati završavati u najkraćem mogućem vremenu pa je, između ostalog, potrebno donijeti i novi Zakon o kaznenom postupku kojim će se u značajnijoj mjeri smanjiti trajanje istrage i kazneni postupak učiniti djelotvornijim.⁴²⁾

42) Odredbe novog Zakona o kaznenom postupku za kaznena djela iz nadležnosti Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta stupaju na snagu 1. srpnja 2009. Ispunjenje ovog cilja Strategije ovisi ne samo o kakvoći zakonskih rješenja, već i o njihovoj primjeni u praksi.

4. Oduzimanje sve imovinske koristi stečene korupcijom, dakle ne samo one za koje je kroz osudu utvrđeno da je stečena počinjenjem toga kaznenog djela, već i cjelokupnu imovinu za koju se osnovano može smatrati da potječe od tih (koruptivnih) kaznenih djela jer se njezino zakonito porijeklo ne može utvrditi (prošireno oduzimanje imovinske koristi).⁴³⁾
5. U otkrivanju korupcije, posebno one na srednjoj i visokoj razini, policija i državno odvjetništvo moraju imati potporu i suradnju drugih državnih tijela. Posebno je važna suradnja s Poreznom i Carinskom upravom, Deviznim (financijskim) inspektoratom, Uredom za sprječavanje pranja novca, Državnom komisijom za kontrolu postupaka javne nabave, Državnim uredom za reviziju itd.
6. Osigurati da nadležnim državnim tijelima državne vlasti budu dostupni podaci o izrečenim sigurnosnim mjerama (posebno zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti).⁴⁴⁾

Međunarodna suradnja iduće je posebno poglavlje u Strategiji. Istaknuto je 26 bilateralnih ugovora koje Republika Hrvatska ima o policijskoj suradnji, a koji se odnose na borbu protiv terorizma, organiziranoga kriminala i korupcije, a Republika Hrvatska aktivna je i na području multilateralne međunarodne suradnje (tijela UN-a, Vijeća Europe – posebno GRECO-a, Interpola, Europol, Eurojust itd.). Ciljevi strategije na području međunarodne suradnje su:

1. Aktivno sudjelovanje u radu međunarodnih organizacija i inicijativa usmjerenih na suzbijanje korupcije.
2. Poticati provedbu Konvencije Vijeća Europe protiv korupcije i Konvencije UN-a protiv korupcije.
3. Aktivno djelovati u radu Vijeća Europe (GRECO), kao i u ostalim regionalnim inicijativama – Regionalnom vijeću za suradnju, RAI-u, SPOC-u i PACO-u.
4. Jačati operativnu suradnju na suzbijanju korupcije s ostalim državama kroz Interpol, Europol i Eurojust.
5. Nastaviti unaprjeđivati suradnju kroz provedbu sklopljenih i kroz sklapanje novih bilateralnih sporazuma.

Posljednje zasebno poglavlje Strategije je ono o širenju javne svijesti o štetnosti korupcije. Na štetnost korupcije Ministarstvo pravosuđa ukazivalo je kroz medije, organiziranjem okruglih stolova i seminara te objavljivanjem plakata. Tijela državne vlasti surađuju s udrugama civilnog

43) Ovaj cilj djelomično je već ispunjen jer su izmjena i dopune Kaznenog zakona upravo u pravcu proširenog oduzimanja imovinske koristi stupile na snagu 1. siječnja 2009. Drugi dio ispunjenja ovog cilja ovisi o mogućnosti primjene ove novine u praksi.

44) Ovaj cilj također je djelomično ispunjen već navedenim izmjenama i dopunama Kaznenog zakona. U članku 86. (Podaci iz kaznene evidencije) dodan je stavak 4. koji određuje da će podaci o izrečenoj sigurnosnoj mjeri zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti o počinitelju kaznenog djela iznimno biti dostavljeni tjeleima nadležnim za vođenje upisa osoba koje obavljaju određene djelatnosti. Riječ „iznimno“ odnosi se na iznimku općeg pravila navedenog u stavku 1. istog članka koji inače nije izmjenjen. Time je stvoren zakonski temelj za dostavljanje podataka o izrečenoj sigurnosnoj mjeri nadležnim tjeleima za osnivanje ili registraciju npr. pravnih osoba, radi onemogućavanja osobama osuđenim za koruptivna kaznena djela i kojima je izrečena navedena sigurnosna mjera, osnivanja novih pravnih osoba i obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti za koje im je izrečena zabrana. Provedbeni propisi trebaju riješiti tehniku dostavljanja podataka što je glavni uvjet za praktičnu primjenu, a time i ispunjenje ovog cilja Strategije.

društva putem Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske koji je organizirao niz konferencija, stručnih savjetovanja i sastanaka s predstavnicima civilnog društva. Ured također usklađuje i aktivnosti davatelja financijskih projekata i programa te je na svojoj novoj internetskoj stranici objavio bazu podataka o svim dodijeljenim potporama iz državnog proračuna. Strategija navodi pet ciljeva u ovom poglavlju koji trebaju ostvariti obrazovanje učenika i studenata, pokretanje poslijediplomskih i doktorskih sveučilišnih studija koji će se baviti raznim vidovima suzbijanja korupcije. Također je predviđeno dodatno obrazovanje i podizanje osjetljivosti novinara za problem korupcije radi izbjegavanja novinarskog senzacionalizma.

Model suzbijanja korupcije predstavljen Strategijom je dugoročno rješenje, a djelotvorna borba protiv korupcije je prioritet Vlade Republike Hrvatske u cilju ostvarenja vladavine prava, demokracije i slobodnog poduzetničkoga gospodarstva.

1.3.3. Akcijski plan uz Strategiju suzbijanja korupcije

Strategija ističe da je Akcijski plan „živi dokument koji se revidira svake godine u cilju praćenja i analize provedbe strategije“. On sadržava konkretne mjere za ostvarenje ciljeva Strategije. Te mjere razrađene su kroz pet tematskih područja: pravni i institucionalni okvir, sprječavanje korupcije, kazneni progon i sankcioniranje korupcije, međunarodna suradnja i širenje javne svijesti o štetnosti korupcije. Svako poglavlje sadrži određene antikorupcijske mjere, ciljeve, rokove, potrebna sredstva i nadležna tijela za provedbu mjera.

U navedenih pet poglavlja određeno je ukupno 195 konkretnih mjera. Prostor ovdje ne dopušta čak niti nabranje svih mjera. Valja ipak navesti da je, primjerice, kod pravnog i institucionalnog okvira predviđeno devet konkretnih mjera. Kod sprječavanja korupcije predviđena su potpoglavlja koja razrađuju određene mjere. Tako, primjerice, kod sprječavanja sukoba u obnašanju javnih dužnosti predviđeno je pet mjera, kod prava na pristup informacijama 11 mjera, kod potpoglavlja o integritetu i kodeksu ponašanja državnih službenika predviđeno je 26 mjera itd. Za istaći je 6 mjera zaštite oštećenika i osoba koje u dobroj vjeri prijavljuju korupciju (edukacija državnih službenika i policajaca o zaštiti „zviždača“, izrada letaka o zaštiti zviždača, izmjene Kaznenog zakona, edukacija državnih službenika radi otklanjanja sekundarne viktimizacije⁴⁵⁾ te izrada studije o standardima „dobre prakse“ u vezi naknade štete oštećenicima i osobama koje u dobroj vjeri prijavljuju korupciju. U potpoglavlju o pravosuđu predviđeno je 16 mjera koje se odnose na izmjene pojedinih zakona, aktivnosti vezane uz zemljišne knjige, informatizaciju, etički kodeks itd.

U području kaznenog progona i sankcioniranja korupcije predviđeno je 20 mjera. Neke mjere su već provedene (npr. izmjene Sudskog poslovnika radi određivanja korupcijskih predmeta kao prioriteta), neke se nastavljaju primjenjivati (npr. nadzor nad provođenjem prioriteta rješavanja korupcijskih kaznenih djela – od strane Vrhovnog suda Republike Hrvatske), a većina mjera koje su u zadaći Ministarstva unutarnjih poslova, Državnog odvjetništva i USKOK-a u pripremi su ili je njihovo provođenje u tijeku.

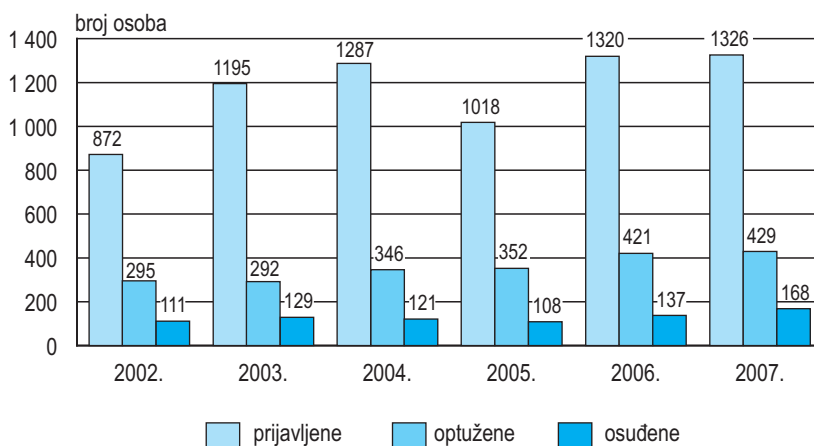
45) Pod pojmom sekundarne viktimizacije podrazumijeva se šteta od reakcije socijalne sredine

2. OSNOVNI POKAZATELJI

2.1. Kretanje broja prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba

Grafikon 1.

Prijavljene, optužene i osuđene osobe za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

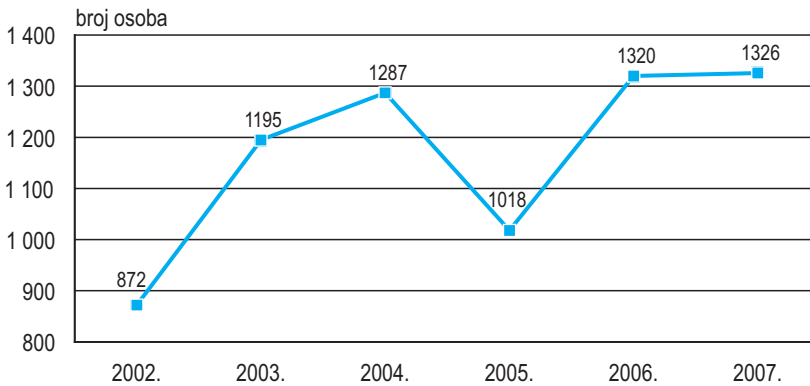
U grafikonu 1. prikazano je kretanje broja prijavljenih, optuženih te osuđenih osoba za koruptivna kaznena djela u promatranome šestogodišnjem razdoblju. Državna odvjetništva su donijela odluke povodom kaznenih prijava za 7 018 počinitelja koruptivnih kaznenih djela. Optuženo je 2 135 osoba, a osuđeno njih 774.

Analizirajući broj prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba po godinama promatranoga razdoblja može se zaključiti da je riječ o razmjernom povećanju broja prijava, optuženja i osuda za koruptivna kaznena djela.

2.2. Prijavljene osobe

Grafikon 2.

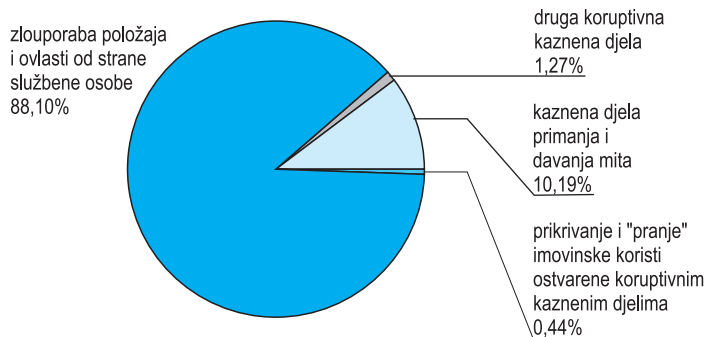
Prijavljene osobe za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

U grafikonu 2. prikazan je broj prijavljenih osoba za koruptivna kaznena djela. U 2003. broj prijavljenih osoba veći je za 37% u odnosu na prijašnju godinu. U 2004. također je povećan broj prijavljenih osoba za 8% u odnosu na prijašnju godinu. U 2005. zabilježen je znatan pad broja prijavljenih osoba (pad od 20% u odnosu na 2004.). U 2006. zabilježen je rast od 30% u odnosu na prijašnju godinu. U 2007. nastavlja se trend povećanja broja prijavljenih osoba za koruptivna kaznena djela.

Grafikon 3.

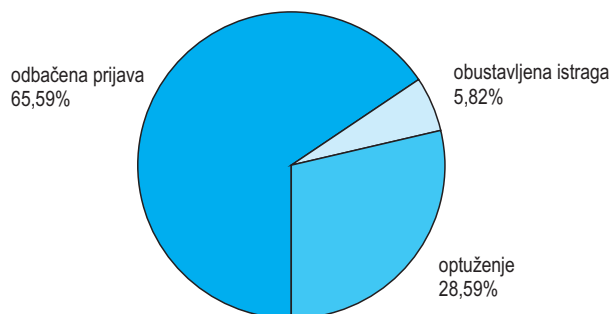
Prijavljene osobe – struktura koruptivnih kaznenih djela od 2002. do 2007.

U grafikonu 3. prikazana je struktura koruptivnih kaznenih djela kod prijavljenih osoba. Grafikon pokazuje da su državna odvjetništva najčešće donosila odluke za kazneno djelo zlorababe položaja i ovlasti od strane službene osobe i njihov udio je 88,10%. U odnosu na sve prijavljene osobe za koruptivna kaznena djela, udio od 10% odnosi se na prijavljene osobe za kaznena djela primanja i davanja mita dok se neznatan udio odnosi na one osobe koje su prijavljene za prikrivanje i „pranje“ imovinske koristi ostvarene koruptivnim kaznenim djelom.

Grafikon 4.

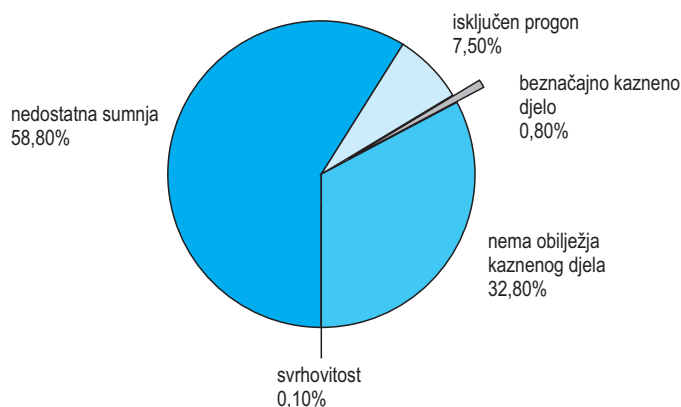
Struktura vrsta odluka za koruptivna kaznena djela – prijavljene osobe od 2002. do 2007.

U grafikonu 4. prikazana je struktura vrsta odluka za prijavljene osobe. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, državna odvjetništva su odbacila 66% kaznenih prijava za koruptivna kaznena djela. Za gotovo trećinu prijavljenih osoba donesena je odluka o optuženju dok je za 6% prijavljenih osoba obustavljena istraga.

Grafikon 4a.

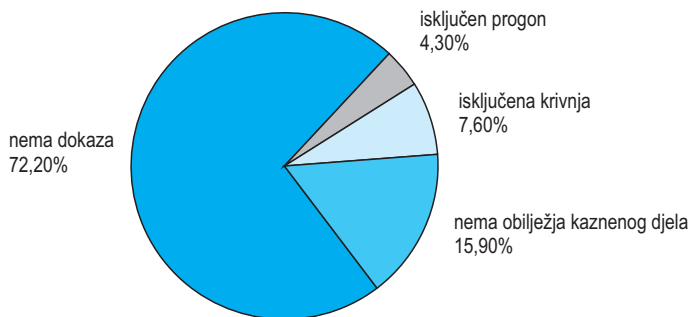
Struktura razloga odluke o odbačaju kaznenih prijava za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

U grafikonu 4.a. prikazana je struktura razloga odluke o odbačaju kaznenih prijava za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007. Nedostatna sumnja je najčešći razlog odbačaja kaznenih prijava. Udio od 59% svih razloga odbačaja kaznenih prijava odnosi se na nedostatnu sumnju. Kaznene prijave su odbačene zbog toga što nema obilježja kaznenog djela u 32,8% slučajeva. Isključen kazneni progon bio je razlog odbačaja kaznenih prijava u 7,5% slučajeva. Neznan je broj odbačaja kaznenih prijava zbog svrhovitosti (0,1%) te zbog beznačajnoga kaznenog djela (0,8%).

Grafikon 4b.

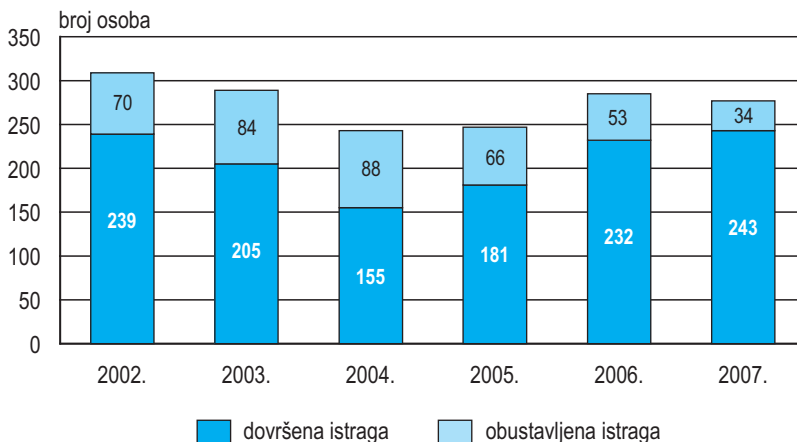
Struktura razloga obustave istrage za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

U grafikonu 4.b. prikazana je struktura razloga obustave istrage za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007. Statistički podaci govore o tome da je istraga obustavljena najčešće zbog toga što nema dokaza (72,2%), potom zbog toga što nema obilježja kaznenog djela (15,9%), što je isključena krivnja (7,6%) te zbog toga što je isključen progon (4,3%).

Grafikon 5.

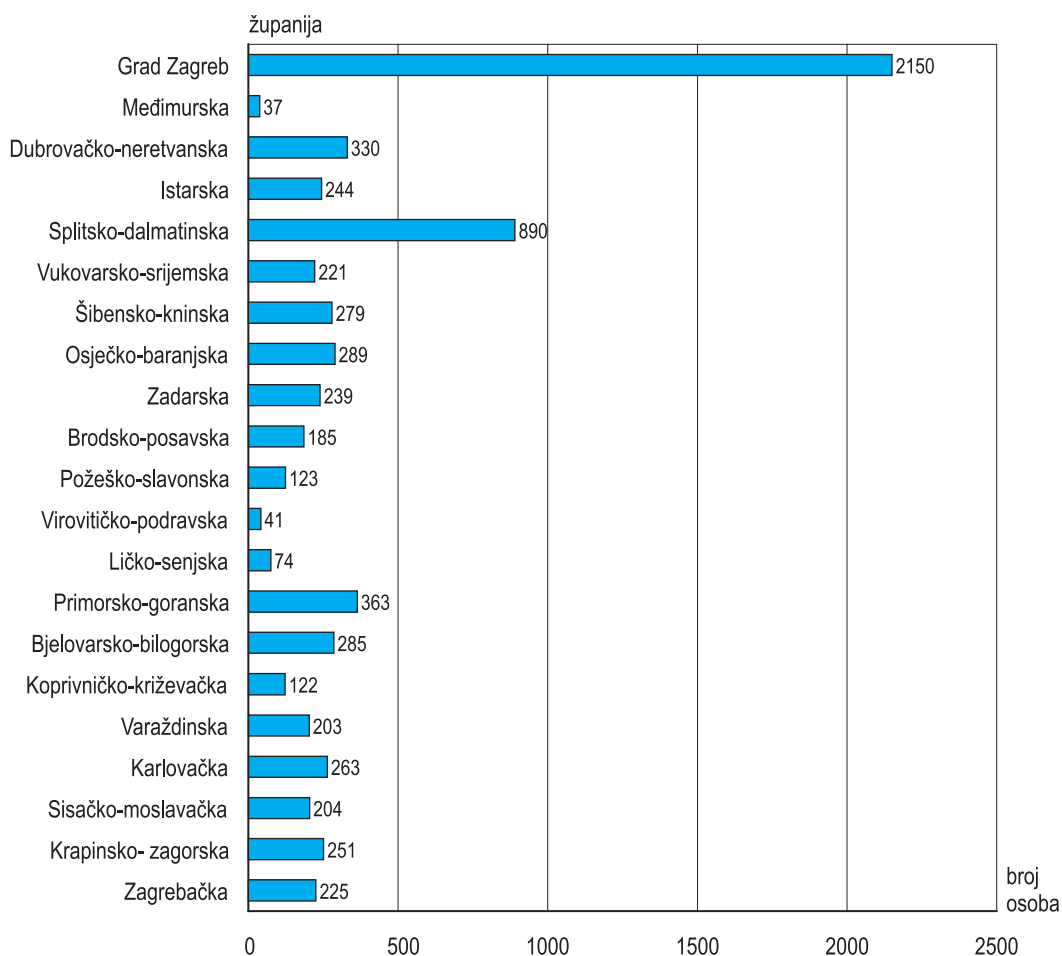
Omjer dovršene i obustavljene istrage za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

U grafikonu 5. prikazan je omjer dovršene istrage i obustavljene istrage. Tijekom prve tri godine promatranog razdoblja u odnosu na zadnje tri godine promatranog razdoblja, znatno je veći udio obustavljene istrage prema dovršenoj istrazi. Na početku promatranog razdoblja (2002. godina), udio obustavljene istrage u odnosu na dovršenu istragu bio je gotovo jedna trećina svih istraga. U 2004. udio obustavljenih istraga u odnosu na dovršene istrage veći je od polovice svih istraga (57%). U 2005. udio obustavljenih istraga veći je od jedne trećine svih istraga. U odnosu na cijelo promatrano razdoblje, tek u 2006. udio obustavljenih istraga u odnosu na dovršene istrage je manji od trećine svih istraga za tu godinu, a u 2007. zabilježen je trend smanjenja broja obustavljenih istraga u odnosu na dovršene istrage (njih 14%).

Grafikon 6.

Prijavljene osobe za koruptivna kaznena djela po županijama od 2002. do 2007.

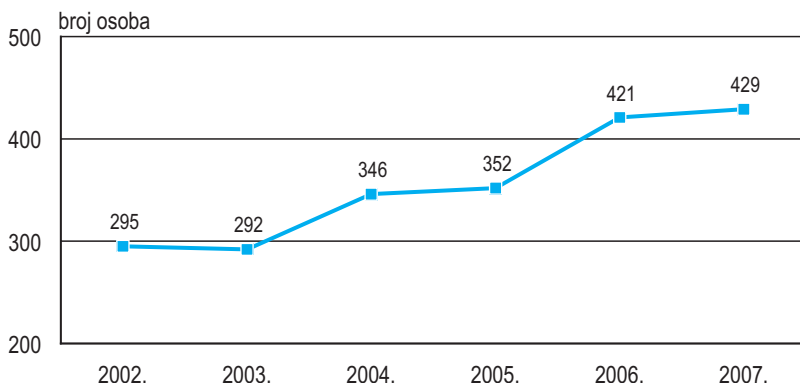

U grafikonu 6. prikazan je broj prijavljenih osoba po županijama za koruptivna kaznena djela, a uključuje odluke državnih odvjetništava koja imaju sjedište unutar navedene županije. Podaci za Grad Zagreb uključuju odluke općinskoga državnog odvjetništva, županijskoga državnog odvjetništva i Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta (USKOK-a).

2.3. Optužene osobe

Grafikon 7.

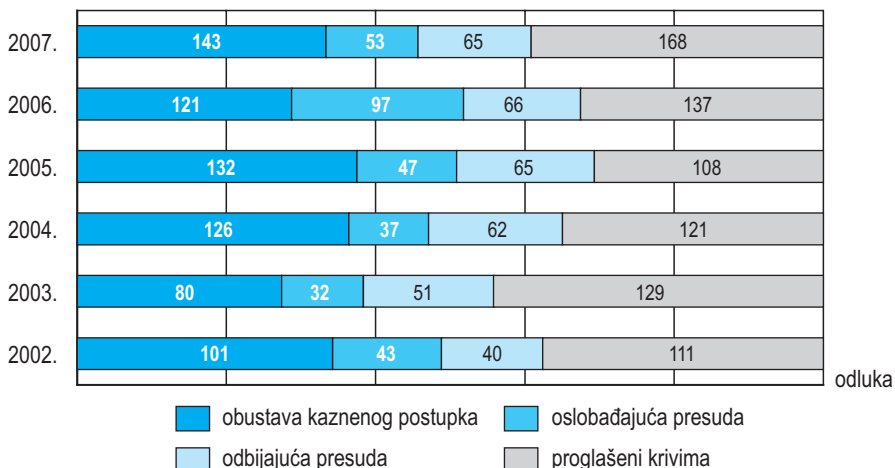
Optužene osobe za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

U grafikonu 7. prikazano je kretanje broja optuženih osoba za koruptivna kaznena djela. U promatranome šestogodišnjem razdoblju iz godine u godinu razmjerno se povećava broj optuženih osoba. Broj optuženih osoba na kraju promatranoga razdoblja u odnosu na početak razdoblja znatno je veći (45%).

Grafikon 8.

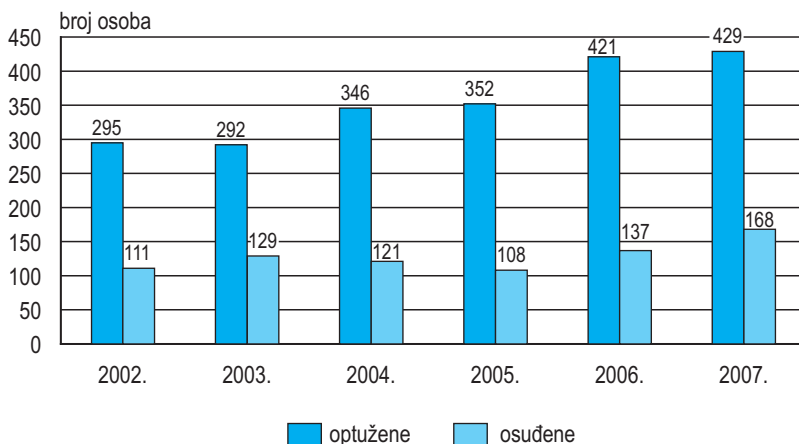
Odluka u povodu optuženja za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

U grafikonu 8. prikazane su odluke sudova u povodu optuženja za koruptivna kaznena djela. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, optuženo je 2 135 osoba. Podaci pokazuju da je više od trećine optuženih osoba proglašeno krivima. Proglašene krivima su 774 osobe (36,3%). Kazneni postupak je obustavljen za 703 osobe (32,9%). Odbijajućih presuda je 349 (16,3%), a oslobađajućih presuda je 309 (14,5%). Promatrajući broj osuđujućih presuda iz godine u godinu promatranoga razdoblja, njihov udio u odnosu na sve presude za svaku pojedinu godinu kreće se od 31% do 44%. Udio osuđujućih presuda najmanji je 2005., a najveći 2007. godine.

Grafikon 9.

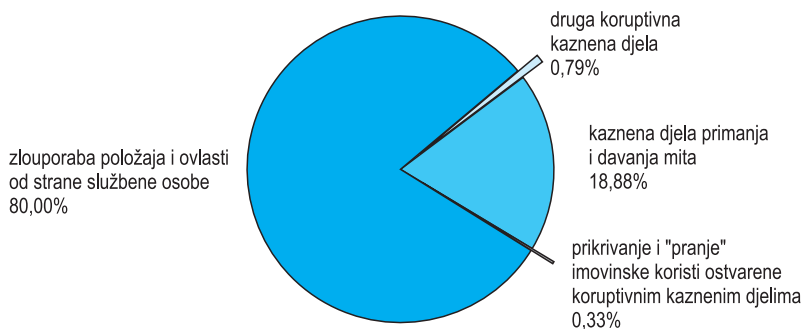
Optužene i osuđene osobe za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

U grafikonu 9. prikazan je broj optuženih i osuđenih osoba. Promatrajući kretanje broja optuženih i osuđenih osoba može se zaključiti da je riječ o razmjernom povećanju kako optuženih osoba tako i onih koje su osuđene za koruptivna kaznena djela.

Grafikon 10.

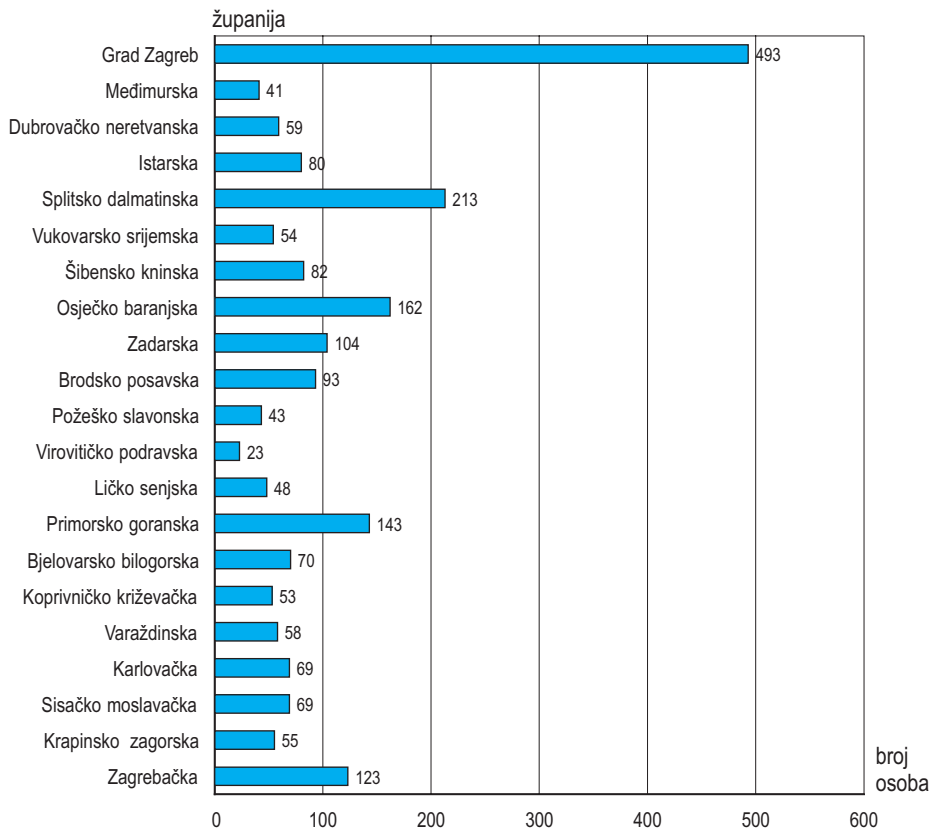
Optužene osobe – struktura koruptivnih kaznenih djela od 2002. do 2007.

U grafikonu 10. prikazana je struktura koruptivnih kaznenih djela za optužene osobe. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, četiri petine optuženih osoba za koruptivna kaznena djela optuženo je za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti od strane službene osobe, a nešto manje od jedne petine optuženo je za kaznena djela primanja i davanja mita. U odnosu na sve optužene osobe za koruptivna kaznena djela, neznatan je udio onih koji su optuženi za prikrivanje i „pranje“ imovinske koristi ostvarene koruptivnim kaznenim djelima te za druga koruptivna kaznena djela.

Grafikon 11.

Optužene osobe za koruptivna kaznena djela po županijama od 2002. do 2007.

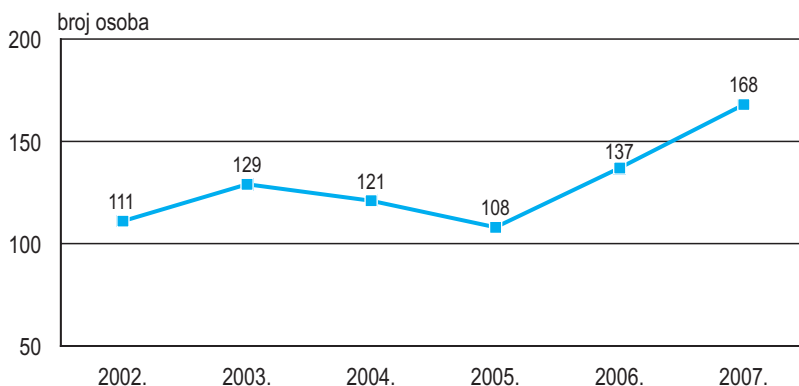

U grafikonu 11. prikazani su podaci o optuženim osobama za koruptivna kaznena djela po županijama. Odluke sudova po županijama uključuju odluke sudova koji imaju sjedište unutar navedene županije. Podaci pokazuju da je najveći broj optuženih osoba za koruptivna kaznena djela u Gradu Zagrebu (493), potom u Splitsko-dalmatinskoj županiji (213), Osječko-baranjskoj županiji (162) te Primorsko-goranskoj županiji (143) i Zagrebačkoj županiji (123).

2.4. Osuđene osobe

Grafikon 12.

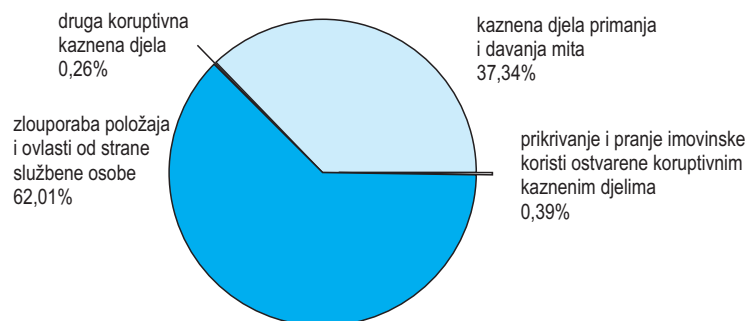
Osuđene osobe za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

U grafikonu 12. prikazan je broj osuđenih osoba za koruptivna kaznena djela. U promatranome šestogodišnjem razdoblju značajno je istaći rastući trend broja osuđenih osoba zadnje tri godine (2005., 2006. i 2007.). Broj osuđenih osoba za koruptivna kaznena djela u 2007. 56 % je veći u odnosu na broj osuđenih osoba u 2005. godini.

Grafikon 13.

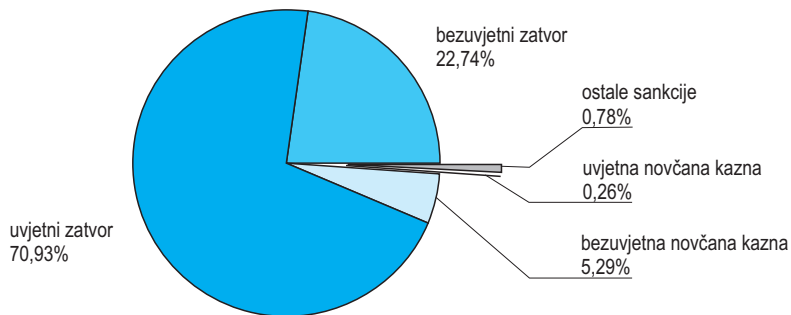
Osuđene osobe – struktura koruptivnih kaznenih djela od 2002. do 2007.

U grafikonu 13. prikazana je struktura koruptivnih kaznenih djela za osuđene osobe od 2002. do 2007. U odnosu na sve osuđene osobe za koruptivna kaznena djela, njih 62% osuđeno je za kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti od strane službene osobe. Znatian je broj osuđenih osoba i za kaznena djela primanja i davanja mita (njih 37,34%).

Grafikon 14.

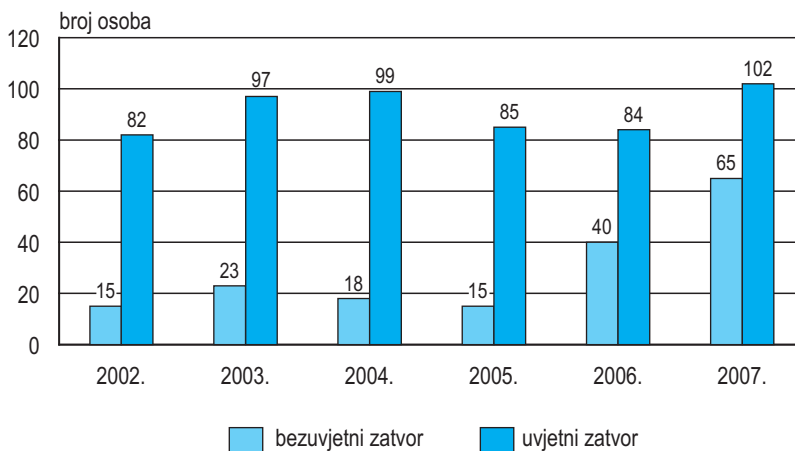
Struktura osuđenih osoba za koruptivna kaznena djela prema izrečenim sankcijama od 2002. do 2007.

U grafikonu 14. prikazana je struktura osuđenih osoba za koruptivna kaznena djela prema izrečenim sankcijama. U promatranome šestogodišnjem razdoblju na uvjetnu kaznu zatvora osuđeno je 71% svih osuđenih osoba. Bezuvjetna zatvorska kazna je izrečena za 23% svih osuđenih osoba (za kaznena djela općega kriminaliteta, udio bezuvjetne zatvorske kazne znatno je manji i iznosi oko 12%). Bezuvjetna novčana kazna izrečena je za 5% svih osuđenih osoba dok je neznatan udio ostalih sankcija.

Grafikon 15.

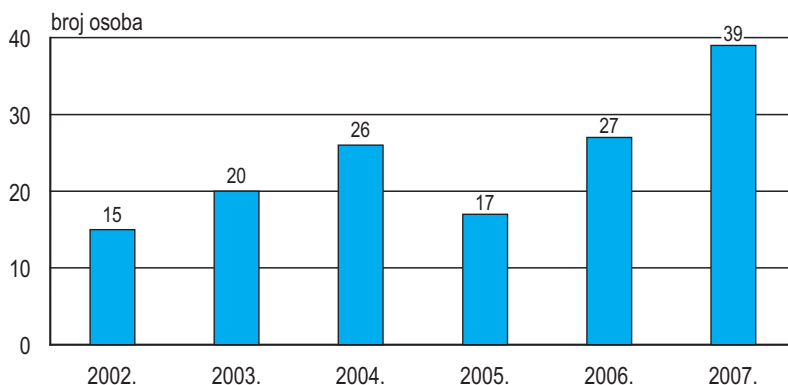
Osuđene osobe za koruptivna kaznena djela na bezuvjetni i uvjetni zatvor od 2002. do 2007.

U grafikonu 15., prikazan je broj osuđenih osoba na kaznu bezuvjetnog zatvora i kaznu uvjetnog zatvora. Analizirajući omjere bezuvjetne i uvjetne kazne zatvora, statistički podaci pokazuju da je u zadnje dvije godine promatranoga šestogodišnjeg razdoblja znatno veći omjer izricanja bezuvjetne kazne zatvora u odnosu na izricanje uvjetne kazne zatvora. Primjerice, na početku promatranog razdoblja u 2002., omjer izricanja bezuvjetne kazne zatvora u odnosu na izricanje uvjetne kazne zatvora bio je 18,3% dok je taj omjer u 2007. čak 63,7%.

Grafikon 16.

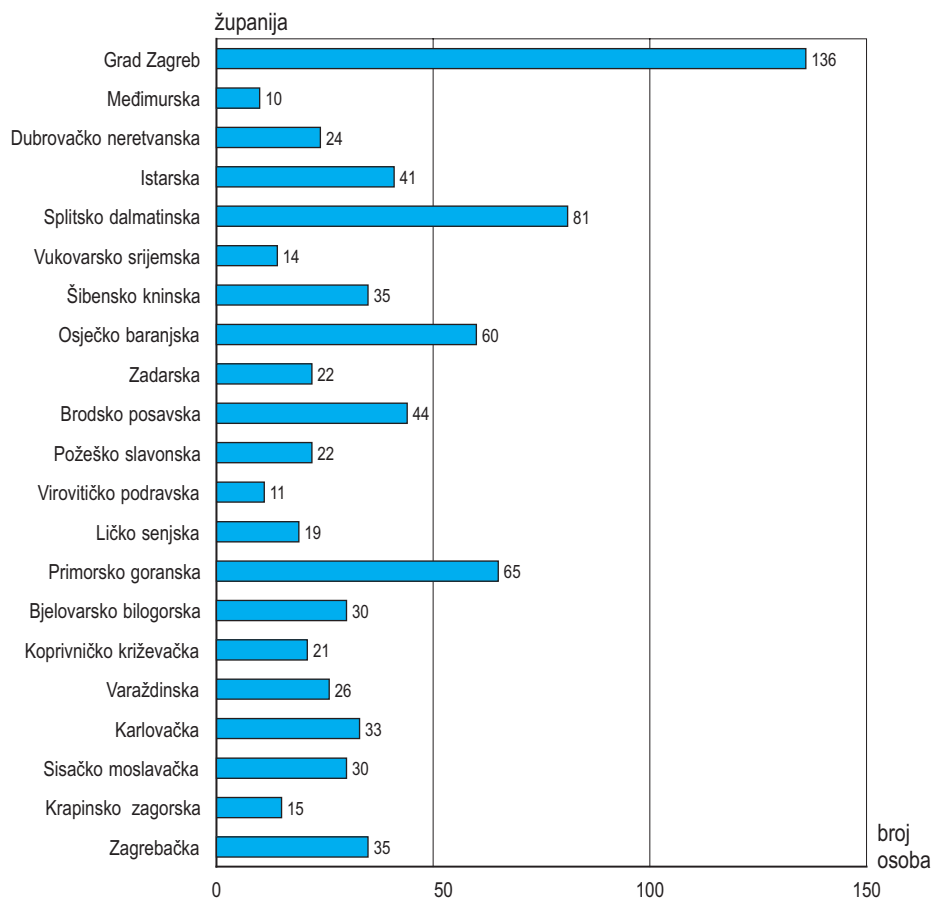
Broj osoba kojima je oduzeta imovinska korist za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

Grafikon 16. prikazuje da je u promatranome šestogodišnjem razdoblju za 144 osobe oduzeta imovinska korist zbog počinjenja koruptivnih kaznenih djela. U odnosu na sve osuđene osobe za koruptivna kaznena djela, udio onih kojima je oduzeta imovinska korist je 18,6%, dok je udio izrečenih mjera oduzimanja imovinske koristi za kaznena djela općega kriminaliteta prosječno 5%. Na temelju ovih podataka može se zaključiti da je riječ o razmjerno većem broju sudskih postupaka i broju osuđenih osoba kojima je oduzeta imovinska korist zbog počinjenja koruptivnih kaznenih djela. U odnosu na počinitelje kaznenog djela zlorabice položaja i ovlasti, u 112 slučajeva oduzeta je imovinska korist. U odnosu na počinitelje kaznenih djela primanja i davanja mita, u 32 slučaja oduzeta je imovinska korist. Statistički podaci za 2006. i 2007. pokazuju da je, u odnosu na prijašnje godine promatranog razdoblja, znatno veći broj postupaka u kojima se oduzima imovinska korist za koruptivna kaznena djela. Tako je broj postupaka u kojima je donesena mjera oduzimanja imovinske koristi u 2007. znatno veći nego u 2005. godini.

Grafikon 17.

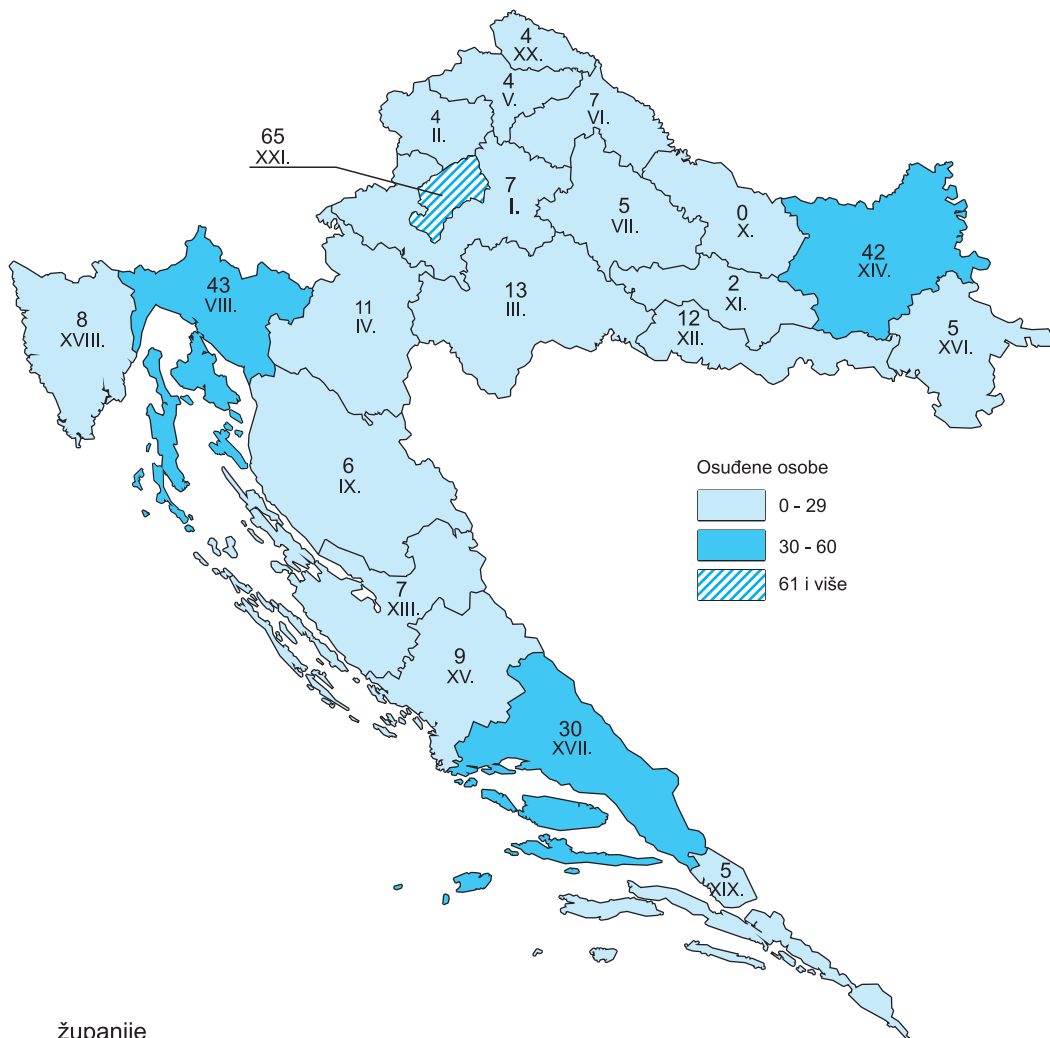
Osuđene osobe za koruptivna kaznena djela po županijama od 2002. do 2007.

U grafikonu 17. prikazani su podaci o osuđenim osobama za koruptivna kaznena djela po županijama. Podaci pokazuju da je najveći broj osuđenih osoba za koruptivna kaznena djela u Gradu Zagrebu (136), potom u Splitsko-dalmatinskoj županiji (81), Primorsko-goranskoj županiji (65), Osječko-baranjskoj županiji (60) te Brodsko-posavskoj županiji (44).

Kartogram 1.

Osuđene osobe za kaznena djela primanja i davanja mita od 2002. do 2007.

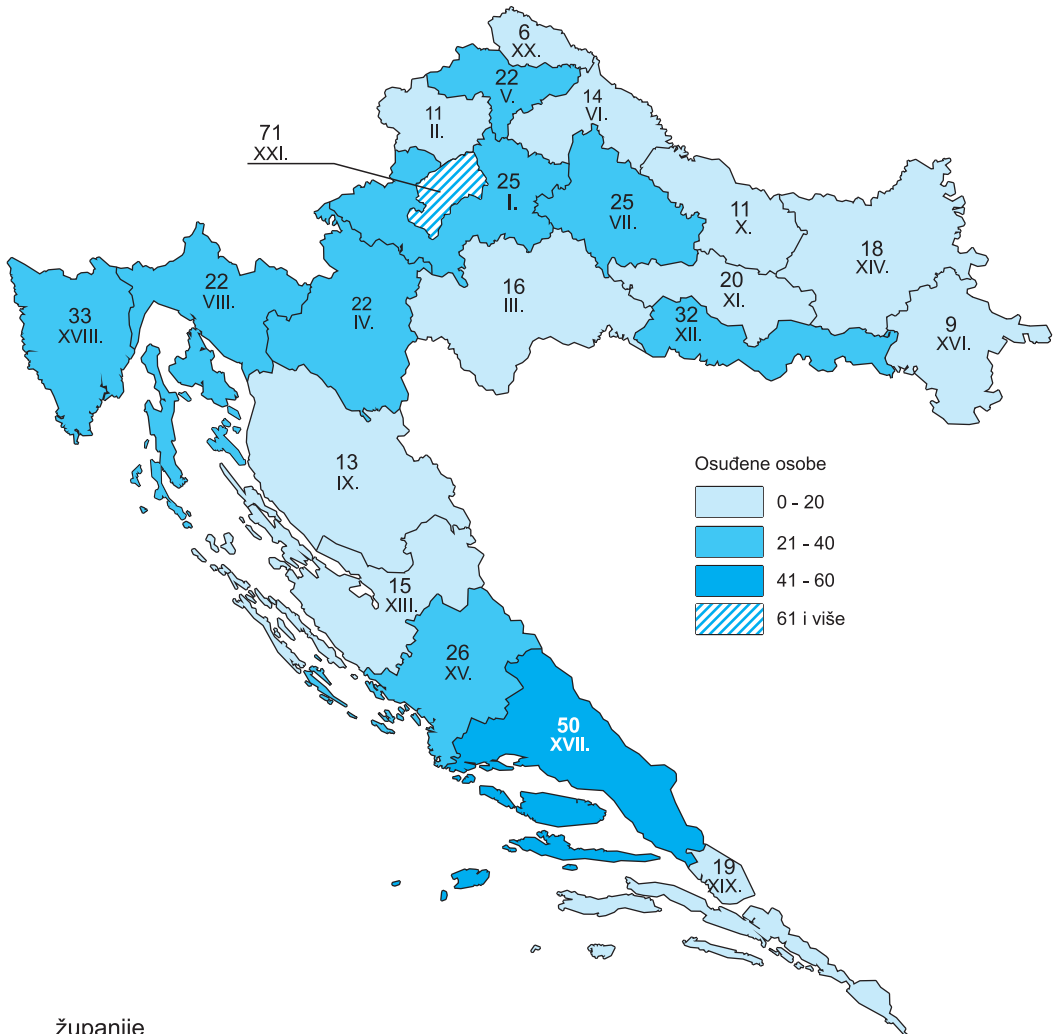

županije

I.	Zagrebačka	XI.	Požeško-slavonska
II.	Krapinsko-zagorska	XII.	Brodsko-posavska
III.	Sisačko-moslavačka	XIII.	Zadarska
IV.	Karlovačka	XIV.	Osječko-baranjska
V.	Varaždinska	XV.	Šibensko-kninska
VI.	Koprivničko-križevačka	XVI.	Vukovarsko-srijemska
VII.	Bjelovarsko-bilogorska	XVII.	Splitsko-dalmatinska
VIII.	Primorsko-goranska	XVIII.	Istarska
IX.	Ličko-senjska	XIX.	Dubrovačko-neretvanska
X.	Virovitičko-podravska	XX.	Međimurska
		XXI.	Grad Zagreb

Kartogram 2.

Osuđene osobe za kaznena djela zloporabe položaja i ovlasti od 2002. do 2007.

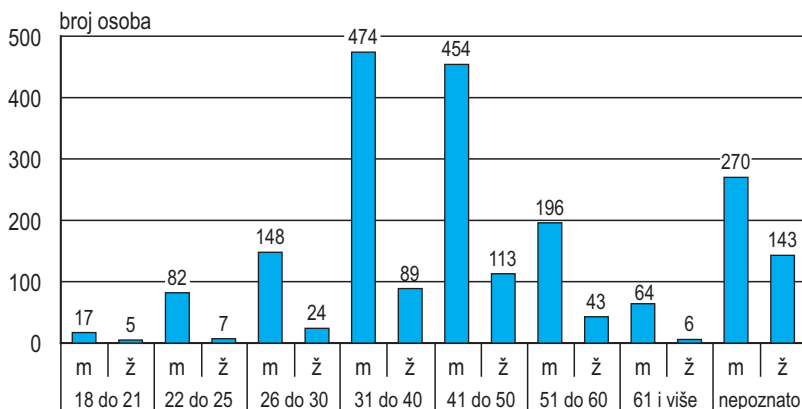
županije

I. Zagrebačka	XI. Požeško-slavonska
II. Krapinsko-zagorska	XII. Brodsko-posavska
III. Sisačko-moslavačka	XIII. Zadarska
IV. Karlovačka	XIV. Osječko-baranjska
V. Varaždinska	XV. Šibensko-kninska
VI. Koprivničko-križevačka	XVI. Vukovarsko-srijemska
VII. Bjelovarsko-bilogorska	XVII. Splitsko-dalmatinska
VIII. Primorsko-goranska	XVIII. Istarska
IX. Ličko-senjska	XIX. Dubrovačko-neretvanska
X. Virovitičko-podravska	XX. Međimurska
	XXI. Grad Zagreb

2.5. Demografska obilježja počinitelja koruptivnih kaznenih djela

Grafikon 18.

Optužene osobe za koruptivna kaznena djela prema spolu i godinama života od 2002. do 2007.

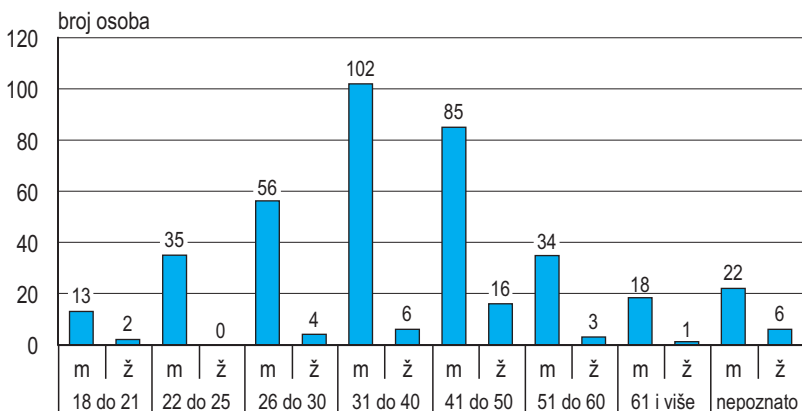

U grafikonu 18. prikazan je broj optuženih osoba za koruptivna kaznena djela prema spolu i godinama života. U promatranome šestogodišnjem razdoblju optuženo je 2 135 osoba od kojih je 1 705 muškaraca (80%) i 430 žena (20%). Usporedbom udjela ženske populacije za kaznena djela općega kriminaliteta kod kojih je udio prosječno 10% te udjela žena kod koruptivnih kaznenih djela (20%) može se zaključiti da je znatan udio žena počiniteljica koruptivnih kaznenih djela.

Promatrajući dobnu strukturu, statistički podaci pokazuju da su počinitelji koruptivnih kaznenih djela najčešće osobe tzv. srednjih godina. Riječ je o osobama dobne skupine od 31 do 40 godina (njih 563) te osobama dobne skupine od 41 do 50 godina (njih 567).

Grafikon 19.

Optužene osobe za kaznena djela primanja i davanja mita prema spolu i godinama života od 2002. do 2007.

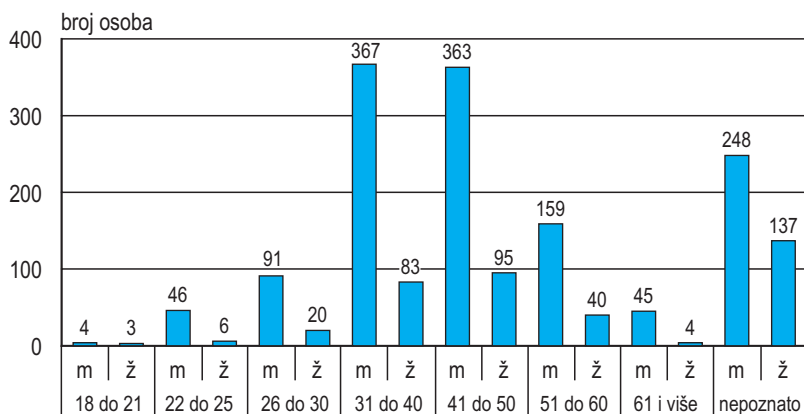

U grafikonu 19. prikazan je broj optuženih osoba za kaznena djela primanja i davanja mita prema spolu i godinama života. U promatranome šestogodišnjem razdoblju za kaznena djela primanja i davanja mita optuženo je 365 muškaraca (njih 90,6%) i 38 žena (njih 9,4%).

Statistički podaci o spolnoj strukturi počinitelja kaznenih djela primanja i davanja mita pokazuju da je udio žena za ova kaznena djela gotovo jednak udjelu žena kod kaznenih djela općega kriminaliteta (udio oko 10%).

Grafikon 20.

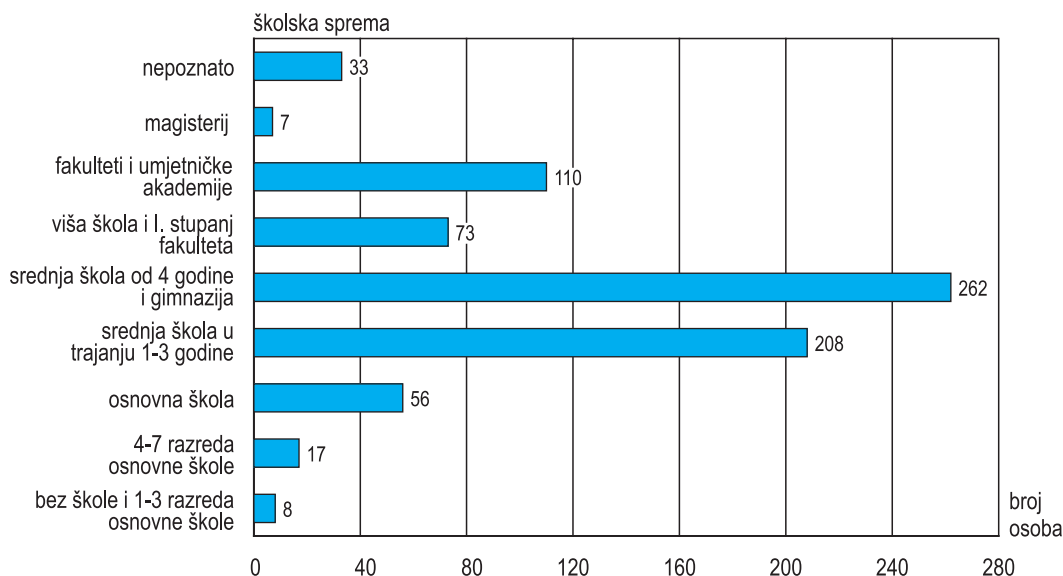
Optužene osobe za kaznena djela zlorabice položaja i ovlasti prema spolu i godinama života od 2002. do 2007.

U grafikonu 20. prikazan je broj optuženih osoba za kaznena djela zlorabice položaja i ovlasti prema spolu i godinama života. U promatranome razdoblju optuženo je 1 711 osoba za kaznena djela zlorabice položaja i ovlasti. Od ukupnog broja optuženih, njih 1 323 su muškarci (77,3%), a 388 žene (22,7%). Statistički podaci pokazuju da je udio žena kao počiniteljica kaznenog djela zlorabice položaja i ovlasti znatno veći nego udio žena počiniteljica kaznenih djela primanja i davanja mita.

Grafikon 21.

Osuđene osobe za koruptivna kaznena djela prema školskoj spremi od 2002. do 2007.

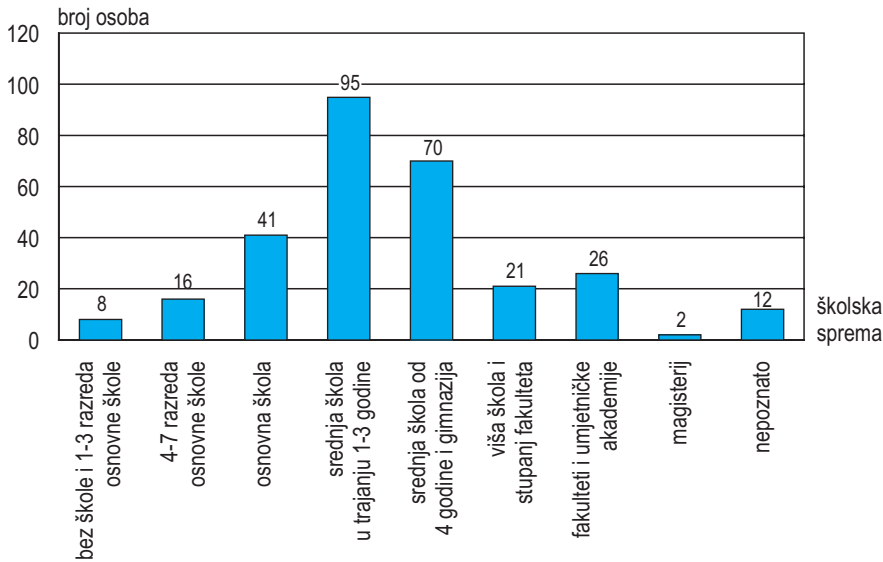

U grafikonu 21. prikazan je broj osuđenih osoba za koruptivna kaznena djela prema školskoj spremi u promatranome šestogodišnjem razdoblju. Analizirajući broj osuđenih osoba prema školskoj spremi dolazi se do pokazatelja o tome da su osuđeni počinitelji koruptivnih kaznenih djela najčešće počinitelji sa završenom srednjom školom (60,7%), potom počinitelji sa završenom višom školom ili fakultetom (njih 24,5%), dok je 10,5% počinitelja bez škole ili s najviše završenom osnovnom školom.

Usporedbom podataka o broju osuđenih osoba za koruptivna kaznena djela prema školskoj spremi s podacima o školskoj spremi osuđenih osoba za kaznena djela općega kriminaliteta dolazi se do pokazatelja o tome da su počinitelji koruptivnih kaznenih djela znatno obrazovaniji od počinitelja kaznenih djela općega kriminaliteta. Kod počinitelja kaznenih djela općega kriminaliteta, udio onih kojih su završili višu školu ili fakultet prosječno je 5%, dok je taj udio kod počinitelja koruptivnih kaznenih djela čak 24,5%.

Grafikon 22.

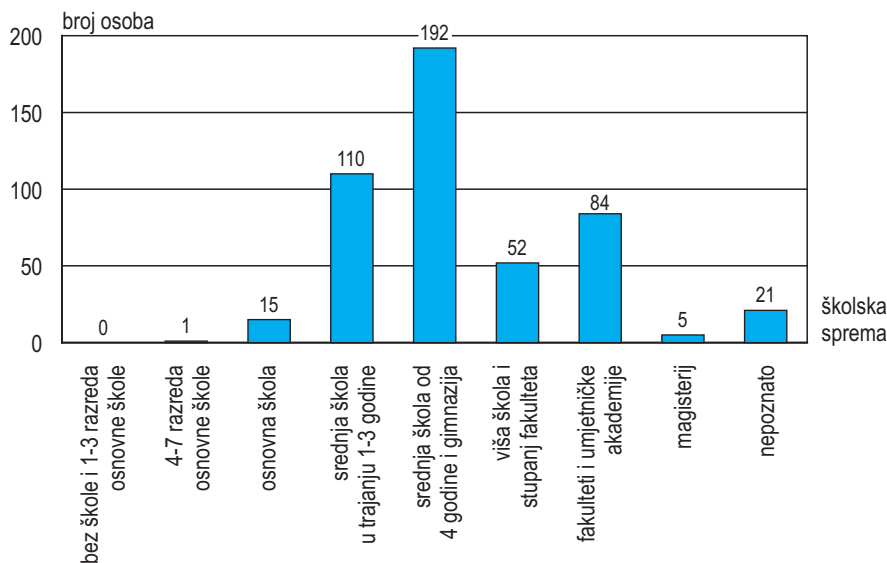
Osuđene osobe za kaznena djela primanja i davanja mita prema školskoj spremi od 2002. do 2007.

U grafikonu 22. prikazan je broj osuđenih osoba za kaznena djela primanja i davanja mita prema školskoj spremi u promatranome šestogodišnjem razdoblju. Analizirajući broj osuđenih osoba prema školskoj spremi za ova kaznena djela može se zaključiti da je struktura školske spreme razmjerno drugačija u odnosu na iznesene podatke u prijašnjem grafikonu. Naime, osuđeni počinitelji kaznenih djela primanja i davanja mita najčešće su počinitelji sa završenom srednjom školom (57%), potom počinitelji bez škole ili s najviše završenom osnovnom školom (21,8%) te počinitelji sa završenom višom školom ili fakultetom (njih 17%).

Grafikon 23.

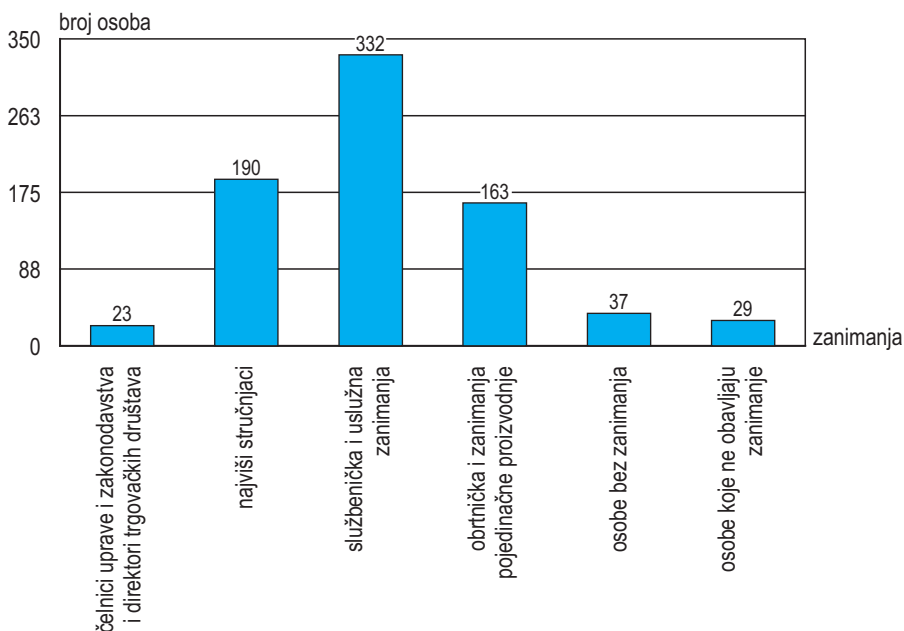
Osuđene osobe za kaznena djela zlorporabe položaja i ovlasti prema školskoj spremi od 2002. do 2007.

U grafikonu 23. prikazan je broj osuđenih osoba za kaznena djela zlorporabe položaja i ovlasti prema školskoj spremi u promatranome šestogodišnjem razdoblju. Osuđeni počinitelji kaznenih djela zlorporabe položaja i ovlasti najčešće su počinitelji sa završenom srednjom školom (62,9%) te počinitelji sa završenom višom školom ili fakultetom (njih 29,4%). Najmanji je broj počinitelja bez škole ili s najviše završenom osnovnom školom (njih 3,3%).

Grafikon 24.

Osuđene osobe za koruptivna kaznena djela prema zanimanjima od 2002. do 2007.

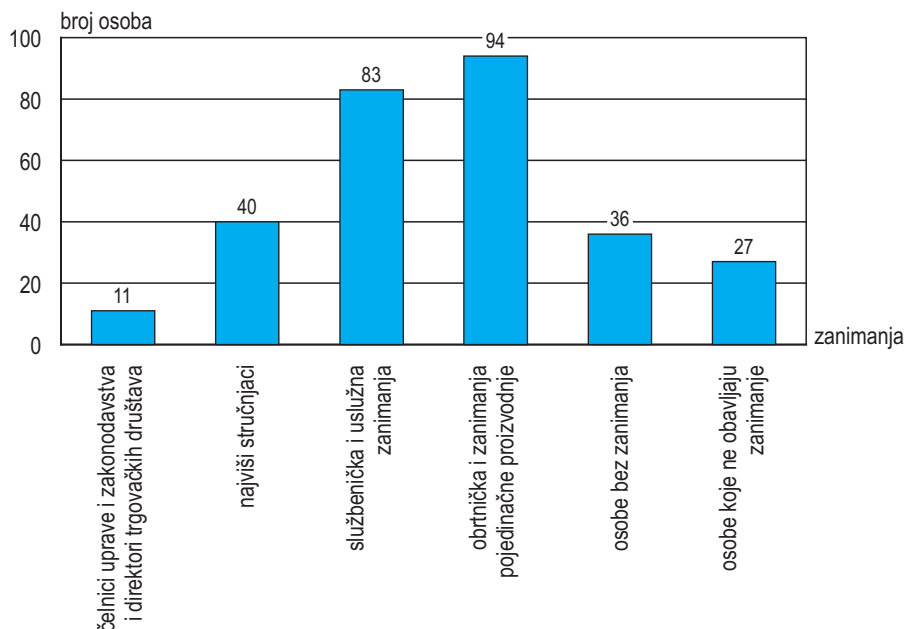
U grafikonu 24. prikazan je broj osuđenih osoba za koruptivna kaznena djela prema zanimanjima. Promatrajući broj osuđenih osoba u korelaciji sa zanimanjima počinitelja dolazi se do pokazatelja o tome da su počinitelji najčešće one osobe koje obavljaju službenička i uslužna zanimanja (bankarski službenici, zanimanja u zaštiti – policajci i zaštitari, knjigovođe, skladišni, prometni i komercijalni službenici, uredski službenici u državnoj i lokalnoj upravi, prodavači, medicinske sestre, bolničari i dr.), slijedi kategorija „najviši stručnjaci“ u koje se ubrajaju: poslovno organizacijski stručnjaci, pravni stručnjaci, službenici državne uprave, liječnici, inženjeri, profesori i drugi stručnjaci. Znatno je broj počinitelja koruptivnih kaznenih djela koji su iz obrtničkih zanimanja te zanimanja pojedinačne proizvodnje (njih 163).

U promatranome šestogodišnjem razdoblju osuđene su 23 osobe koje su po zanimanju najviši čelnici uprave i zakonodavstva te direktori trgovačkih društava (osobe s područja tzv. visoke korupcije). Bez obzira na male frekvencije, ovi pojavi oblici su itekako značajni jer se time šalje poruka da nema nedodirljivih osoba.

U odnosu na osobe bez zanimanja i osobe koje ne obavljaju zanimanje (umirovljenici, studenti, kućanice i sl.), pojavi oblici nisu statistički značajni, ali je korisno spomenuti da su te osobe najčešće počinitelji kaznenog djela davanja mita.

Grafikon 25.

Osuđene osobe za kaznena djela primanja i davanja mita prema zanimanjima od 2002. do 2007.

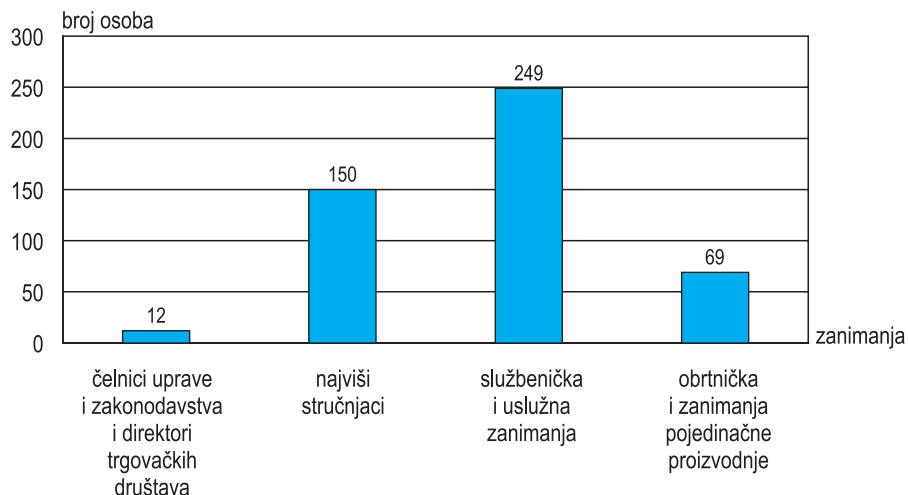

U grafikonu 25. prikazan je broj osuđenih osoba za kaznena djela primanja i davanja mita prema zanimanjima. U odnosu na osuđene počinitelje kaznenih djela primanja i davanja mita, najčešće je riječ o osobama obrtničkih zanimanja i zanimanja pojedinačne proizvodnje (njih 94, od kojih su 74 osuđene za davanje mita). Potom slijede počinitelji koji su službeničkih i uslužnih zanimanja (njih 83, od kojih je 45 osuđenih za primanje mita). Osobe bez zanimanja (osobe koje nikada nisu radile) te osobe koje ne obavljaju zanimanje (umirovljenici, studenti, kućanice, itd.) su razmjerno često počinitelji koruptivnih kaznenih djela. Tako ove dvije kategorije počinitelja koruptivnih kaznenih djela predstavljaju znatan udio u odnosu na sve osuđene počinitelje koruptivnih kaznenih djela (36 osoba bez zanimanja i 27 osoba koje ne obavljaju zanimanje, počinitelji su kaznenog djela davanja mita). Počinitelji kaznenih djela primanja i davanja mita koji su po zanimanju najviši stručnjaci su češće osuđivani za primanje mita (22 osobe) nego za davanje mita (18 osoba).

Slijede počinitelji koji su po zanimanju čelnici uprave i zakonodavstva te direktori trgovačkih društava (njih 11), od kojih je 10 osuđeno za davanje mita (najčešće su to direktori trgovačkih društava).

Grafikon 26.

Osuđene osobe za kaznena djela zlorporabe položaja i ovlasti prema zanimanjima od 2002. do 2007.

U grafikonu 26. prikazan je broj osuđenih osoba za kaznena djela zlorporabe položaja i ovlasti prema zanimanjima. U odnosu na osuđene osobe za kaznena djela zlorporabe položaja i ovlasti, najčešće je riječ o osobama koje su iz službeničkih i uslužnih zanimanja (njih 249). Potom slijede najviši stručnjaci – poslovno-organizacijski stručnjaci, pravni stručnjaci, službenici državne uprave, liječnici, inženjeri, profesori i drugi stručnjaci (njih 150). Nadalje, znatan je broj počinitelja koji su iz obrtničkih zanimanja i zanimanja pojedinačne proizvodnje (njih 69). S područja visoke korupcije, osuđeno je 12 osoba za zlorporabu položaja i ovlasti koje obavljaju poslove čelnika uprave i zakonodavstva te poslove direktora trgovačkih društava.

3. POJEDINA KORUPTIVNA KAZNENA DJELA – PRAVNI OKVIR I POJAVNI OBLICI

Korupcijom se smatra svaki oblik zlouporabe javnih ovlasti radi osobne koristi. Takvo određenje korupcije je široko i pokriva različite oblike ponašanja. Pojam korupcije uključuje podmićivanje (primanje novca ili druge pogodnosti čime se utječe na odluku javne vlasti), nepotizam (primjenjivanje obiteljskih kriterija u odlučivanju o javnoj stvari), te zlouporaba položaja za osobnu korist (ilegalno korištenje javnog dobra ili usluga u osobnu korist). U svakodnevnom govoru pod pojmom korupcije podrazumijeva se ponašanje službene ili odgovorne osobe koja svoj položaj smatra i koristi kao izvor nezakonitih prihoda.

Od posebne je vrijednosti uočavanje biti korupcije kao procesa (jer korupcija rijetko ostaje sporadičnom pojavom i prerasta u čitave operacije) kojim se narušava načelo jednakosti građana shvaćeno u njegovu najširem značenju.⁴⁶⁾

Uvidjevši da korupcija u svim svojim pojavnim oblicima, dakako uz organizirani kriminal, pranje novca, itd. predstavlja jednu od temeljnih zapreka u ostvarivanju vrhunskih načela kao što su pravna država i vladavina prava, međunarodna je zajednica, kako globalno tako i regionalno, odlučila suzbijanje korupcije u svim njezinim pojavnostima odrediti jednim od prioriteta.⁴⁷⁾ U međunarodnim konvencijama koje se odnose na korupciju nema jednoznačnog određenja o tome koja se kaznena djela smatraju koruptivnim. U Konvenciji Ujedinjenih naroda protiv korupcije⁴⁸⁾ te u Kaznenopravnoj konvenciji o korupciji⁴⁹⁾, kaznena djela aktivnog i pasivnog podmićivanja državnih službenika ili službenika u privatnom sektoru i trgovanje utjecajem smatraju se klasičnim koruptivnim kaznenim djelima. Uz ova kaznena djela Konvencija UN-a protiv korupcije, u koruptivna kaznena djela svrstava i zlouporabu položaja i pronevjeru od strane državnog službenika, te nezakonito bogaćenje.

Prema odredbi članka 21. stavka 1. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta⁵⁰⁾ (u daljnjem tekstu: ZUSKOK-a) koruptivna kaznena djela su: zlouporaba u postupku stečaja iz članka 283. stavka 2. i 3. Kaznenog zakona, nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju iz članka 289. stavka 2. Kaznenog zakona, zlouporaba obavljanja dužnosti državne vlasti iz članka 338. Kaznenog zakona, protuzakonito posredovanje iz članka 343. Kaznenog zakona, primanje mita iz članka 347. Kaznenog zakona, primanje mita u gospodarskom poslovanju iz članka 294.a Kaznenog zakona, davanje mita iz članka 348. Kaznenog zakona i davanje mita u gospodarskom poslovanju iz članka 294.b Kaznenog zakona.

46) Prof. emeritus Željko Horvatić u predgovoru knjige „Mit (o) korupciji“ autora Davora Derenčinovića

47) Davor Derenčinović, Kazneno djelo davanja mita u hrvatskom i usporednom kaznenom zakonodavstvu i sudskoj praksi..., Hrvatska pravna revija, 2001/3, ISSN 1332-867

48) Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije (NN, Međunarodni ugovori br: 2 od 18. 2. 2005.)

49) Kaznenopravna konvencija o korupciji (NN, Međunarodni ugovori br: 11 od 6. 10. 2000.)

50) Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta (NN, br. 88/01., 12/02., 33/05., i 48/05.)

Nesumnjivo je da je ovakvo određenje koruptivnih kaznenih djela preusko zato što često u praksi postoje slučajevi zlouporabe položaja od strane službene osobe u svoju korist ili u korist treće osobe. U takvim slučajevima je nedvojbeno da se radi o zlouporabi javne ovlasti radi osobnog dobitka. Dakle, riječ je o koruptivnome kaznenom djelu. To je razlog zbog kojeg je izmijenjen članak 21. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta⁵¹⁾ na način da je u katalog koruptivnih kaznenih djela uključeno i kazneno djelo iz članka 337. Kaznenog zakona.

Naime, izmjenama i dopunama Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta (NN, br. 76/07.) izmijenjen je članak 21. citiranog Zakona kojim se određuje nadležnost Ureda, tako da je u stavku 1. iza točke 1. dodana nova točka 2. kojom je određena nadležnost Ureda za kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 337. Kaznenog zakona, ako je ta djela počinila službena osoba označena u članku 89. stavku 3. Kaznenog zakona^{52).}

Navedeni katalog koruptivnih kaznenih djela iz članka 21. ZUSKOK-a ujedno je i metodološka osnova ove analize.

Prema odredbi članka 20. Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije, države potpisnice su dužne podložno svom Ustavu i temeljnim načelima svoga pravnog poretka, razmotriti donošenje zakonodavnih i drugih mjera potrebnih kako bi se kao kazneno djelo, u slučaju namjernog počinjenja, odredilo nezakonito bogaćenje, to jest, znatno povećanje imovine državnog službenika, koje on ili ona ne može razumno objasniti s obzirom na svoj zakoniti prihod (nezakonito bogaćenje).

Posve je jasno da su pokazatelji o broju prijavljenih osoba, vrstama i razlozima odluka te izrečenim sankcijama za koruptivna kaznena djela bitno drugačiji od pokazatelja o percepciji korupcije u Republici Hrvatskoj do kojih se dolazi ispitivanjem mišljenja javnosti putem anketnih istraživanja. Činjenica je da se percepcija korupcije mjeri anketnim pokazateljima koji se temelje na subjektivnom dojmu ispitanika. Taj dojam može biti produkt niskog standarda ispitanika, siromaštva⁵³⁾ i nesigurnosti, nezaposlenosti⁵⁴⁾, ekonomske stagnacije⁵⁵⁾, itd. No, bez obzira na to što je riječ o subjektivnom dojmu, rezultati, primjerice, ankete Transparency Internationala Hrvatske predstavljaju itekako značajnu društvenu činjenicu kojoj treba dati isto tako odgovarajuću pozornost.

51) Izmjene i dopune Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta (N, br. 76/07.)

52) Službena osoba, kad je označena kao počinitelj kaznenog djela je izabrani ili imenovani dužnosnik u predstavničkom tijelu, državni dužnosnik i službenik koji obavlja službene poslove u tijelima državne uprave, lokalne samouprave i uprave, jedinici lokalne samouprave, tijelima sudbene vlasti, u Ustavnom sudu Republike Hrvatske, Državnom odvjetništvu, Pučkom pravobraniteljstvu Republike Hrvatske, Pravobraniteljstvu za djecu, Pravobraniteljstvu za ravnopravnost spolova, Uredu predsjednika republike, tijelu, uredu i stručnoj službi Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog sabora, nositelj pravosudne dužnosti, sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske, Glavni državni odvjetnik Republike Hrvatske i njegovi zamjenici, Pučki pravobranitelj Republike Hrvatske i njegovi zamjenici, Pravobranitelj za djecu i njegovi zamjenici, Pravobranitelj za ravnopravnost spolova i njegovi zamjenici i domaći arbitar, te javni bilježnik. Kod kaznenih djela koje je Republika Hrvatska dužna kažnjavati po međunarodnom pravu službena osoba je strani javni službenik, zastupnik ili službenik u stranome predstavničkom tijelu, službenik međunarodne organizacije čiji je Republika Hrvatska član, zastupnik ili službenik u međunarodnoj parlamentarnoj skupštini čiji je Republika Hrvatska član te sudac ili službenik međunarodnog suda čiju sudbenost Republika Hrvatska prihvaća, strani sudac porotnik i strani arbitar.

53) Vidjeti pokazatelje siromaštva u Hrvatskoj, Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2008., str. 203.

54) Vidjeti podatke o nezaposlenosti u Hrvatskoj, Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2008., str. 178-180.

55) Vidjeti podatke o bruto domaćem proizvodu i stopama rasta, Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2008., str. 213.

Relativizacija problema korupcije je vrlo štetna, jer stvara mogući alibi za izostanak političke odlučnosti u provedbi mjera. Važno je ono što se čini protiv korupcije, a sporedno je, je li ona naslijeđena ili stvorena, je li riječ o eroziji morala i sl.⁵⁶⁾

3.1. Kaznena djela podmićivanja

Korupcija se često izjednačava s primanjem ili davanjem mita, to jest s primanjem ili davanjem dara ili kakve druge koristi, odnosno posredovanjem u davanju dara ili kakve druge koristi službenoj ili odgovornoj osobi da ona u granicama svoje ovlasti obavi ili ne obavi radnju koju bi morala obaviti. Osnovno je obilježje korupcije da ona proizlazi iz javne ovlasti i diskrecijske moći u donošenju odluka.⁵⁷⁾

Karakteristika je svih koruptivnih kaznenih djela, pa tako i primanja i davanja mita da se izuzetno teško otkrivaju, jer se čine u „četiri oka“. Kada su u pitanju koruptivna kaznena djela, posebno ona iz članka 21. stavak 1. točka 1. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta (koruptivna kaznena djela u užem smislu) u pravilu se tek uz primjenu posebnih izvidnih mjera mogu prikupiti potrebni dokazi za pokretanje kaznenog postupka. To je razlog da su kaznena djela primanja i davanja mita u nadležnosti Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta (u daljnjem tekstu: USKOK-a)⁵⁸⁾.

Uobičajeno je razlikovanje podmićivanja u javnoj službi (ponajprije u državnim tijelima i lokalnoj i regionalnoj samoupravi) od podmićivanja u sektoru gospodarstva. U prvom slučaju, u aktivnom i pasivnom podmićivanju sudjeluje službena ili odgovorna osoba dok se kod podmićivanja u gospodarstvu podmićuje odgovorna osoba u pravnoj osobi. U skladu s međunarodnim konvencijama ovo rješenje prihvaća i hrvatski Kazneni zakon.⁵⁹⁾

Pod pojmom pasivnog podmićivanja podrazumijeva se primanje mita, a pod pojmom aktivnog podmićivanja podrazumijeva se davanje mita.

Slijedom ovih podjela u Glavi XXV Kaznenog zakona (Kaznena djela protiv službene dužnosti) propisana su dva kaznena djela i to: primanje mita (članak 347. Kaznenog zakona) i davanje mita (članak 348. Kaznenog zakona). U Glavi XXI Kaznenog zakona (Kaznena djela protiv platnog prometa i poslovanja) propisana su također dva kaznena djela i to kazneno djelo primanje mita u gospodarskom poslovanju (članak 294.a Kaznenog zakona) i davanje mita u gospodarskom poslovanju (članak 294.b Kaznenog zakona).

56) Anita Kurtović: Standardi i instrumenti Konvencije UN protiv korupcije u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu, Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva, Inženjerski biro d.d., Zagreb, 2005., str. 4.

57) Jelena Budak, Korupcija u Hrvatskoj: percepcije rastu, problemi ostaju, Privredna kretanja i ekonomska politika 106/2006, str.70.

58) Prema odredbi članka 2. ZUSKOK-a: „Ured je posebno državno odvjetništvo koje se ustanovljuje za područje Republike Hrvatske i ima sjedište u Zagrebu.“

59) Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije razlikuje javni i privatni sektor kada je u pitanju preventivno djelovanje protiv korupcije. U skladu s tim od država potpisnica traži se da inkriminiraju kaznena djela primanja i davanja mita kako u odnosu na državne službenike, tako i u odnosu na odgovorne osobe u gospodarstvu. Kaznenopravna konvencija o korupciji, također, razlikuje podmićivanje državnih službenika od podmićivanja u tijelima privatnog sektora.

Pod mitom se u svakodnevnom govoru i u pravnoj terminologiji podrazumijeva davanje dara ili kakve druge koristi službenoj ili odgovornoj osobi koja upravo zbog toga ili obavlja radnju koju u okviru svoje ovlasti ne bi smjela obaviti ili ne obavlja radnju koju bi morala obaviti.

Pod pojmom "kakve druge koristi" kao alternacijom "dara" ne smatra se samo novac nego i drugi materijalni probici. Primjerice, to može biti omogućavanje skupog ljetovanja na jahti osobe koja daje mito, zapošljavanje srodnika službene osobe i slično. Ograničavanje podmićivanja na davanje dara ili kakve druge koristi je preusko, s obzirom na razne modalitete počinjenja te pogodnosti koje kao protučinidbu može primiti službena ili odgovorna osoba. Nasuprot tome, pojam podmićivanja znatno je šire određen u Kaznenopravnoj konvenciji o korupciji. Prema članku 2. Konvencije, aktivno podmićivanje će postojati kada bilo koja osoba namjerno, izravno ili neizravno, obeća, nudi ili daje bilo kakvu nepripadajuću korist bilo kojem državnom službeniku, namijenjenu njemu, njoj ili nekom drugom, ne bi li ta osoba djelovala ili se suzdržala od djelovanja tijekom obnašanja svoje dužnosti

3.1.1. Primanje mita, članak 347. Kaznenog zakona

Kazneno djelo primanja mita je koruptivno službeničko kazneno djelo.

U stavku 1. članka 347. Kaznenog zakona propisano je tzv. „pravo pasivno podmićivanje“. „Pravo pasivno podmićivanje“ postojat će kad službena ili odgovorna osoba zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi da u granicama svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti, ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti.

Iz zakonskog opisa kaznenog djela iz stavka 1. članka 347. Kaznenog zakona vidi se da je djelo dovršeno bilo zahtijevanjem ili primanjem dara ili kakve druge koristi, odnosno primanjem obećanja dara ili kakve druge imovinske koristi da, u granicama svoje ovlasti obavi službenu radnju koju ne bi smjela obaviti, odnosno da ne obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti.

U stavku 2. članka 347. Kaznenog zakona propisano je tzv. „nepravo pasivno podmićivanje“. Ovo kazneno djelo čini ona službena ili odgovorna osoba koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi, da u granicama svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti, ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti.

Na osnovi stavka 2. članka 347. proizlazi da će ovo kazneno djelo postojati ako službena osoba ili odgovorna osoba zahtijeva dar ili kakvu drugu korist, primi dar ili kakvu drugu korist ili kad službena ili odgovorna osoba primi obećanje dara ili kakve druge koristi, da u granicama svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti, ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti.

Temeljna razlika između „pravog“ i „nepravog“ pasivnog podmićivanja je u tome da u slučaju „pravog“ primanja mita službena ili odgovorna osoba prima ili zahtijeva, odnosno prima obećanje dara ili kakve druge koristi da bi u granicama svoje ovlasti obavila službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti, ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti dok u slučaju „nepravog“ primanja mita riječ je o obavljanju službene ili druge radnje koju bi

morala obaviti, ili je riječ o tome da ne obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti. U stavku 3. članka 347. Kaznenog zakona inkriminirano je naknadno zahtijevanje ili primanje dara ili kakve druge koristi od strane službene ili odgovorne osobe nakon što je u granicama svoje ovlasti obavila službenu ili drugu radnju koju nije smjela obaviti, odnosno nakon što nije obavila službenu ili drugu radnju koju je morala obaviti. Osim navedenoga, inkriminirano je i zahtijevanje ili primanje dara ili kakve druge koristi od strane službene osobe nakon što je obavila službenu ili drugu radnju koju je morala obaviti, odnosno nije obavila službenu ili drugu radnju koju nije smjela obaviti. Dakle, u ovom slučaju mito nije unaprijed dano, obećano ili zahtijevano već je riječ o naknadnom zahtijevanju ili primanju dara ili kakve druge koristi od strane službene ili odgovorne osobe.

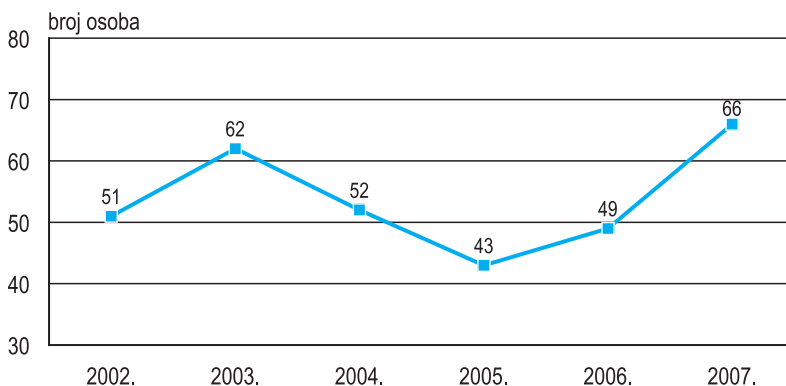
Za kazneno djelo iz stavka 1. ovog članka propisana je kazna zatvora od jedne do osam godina, za stavak 2. od šest mjeseci do pet godina, a za stavak 3. novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine.

Kazneno djelo dovršeno je primanjem ili zahtijevanjem dara ili kakve druge koristi, odnosno obećanjem dara ili kakve druge imovinske koristi. Da bi djelo bilo dovršeno potrebno je da službena ili odgovorna osoba primi dar ili kakvu imovinsku korist da u granicama svoje ovlasti ne obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti⁶⁰.

Prema podacima Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta (USKOK-a), znatno češće se podnose kaznene prijave za „pravo” primanje mita, dok je kaznenih prijava za „nepravo” primanje mita znatno manje. Prijave za naknadno zahtijevanje mita razmjerno su rijetke u praksi.

Grafikon 27.

Prijavljene osobe za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a od 2002. do 2007.

Grafikon 27. prikazuje broj prijavljenih osoba, odnosno broj odluka državnih odvjetništava za kazneno djelo primanja mita (čl. 347. KZ-a) u promatranome šestogodišnjem razdoblju. Za ovo kazneno djelo, državna odvjetništva su donijela 323 odluke povodom kaznenih prijava.

60) To je na primjer slučaj carinskog službenika koji ne pregleda vozilo s robom koja ide preko granice iako je u redovnom poslovanju to dužan učiniti.

Od 2003. do 2005. uočava se silazni trend, a od 2005. do 2007. uzlazni trend broja prijavljenih osoba.

Povećan broj kaznenih prijava za kazneno djelo primanja mita ne znači i veliki napredak u borbi protiv korupcije, odnosno manji broj kaznenih prijava ne znači da se ne poduzimaju mjere radi suzbijanja koruptivnog ponašanja.

Pratećem trendova i strukture koruptivnih pojava u navedenom promatranom razdoblju uočavaju se pozitivni trendovi u borbi protiv korupcije napose u zadnje dvije godine promatranog razdoblja. Manji je broj prijavljenih osoba za „uličnu“ korupciju, a znatno je veći broj prijavljenih osoba za primanje mita s područja visoke korupcije koje su po zanimanju suci, stečajni upravitelji, carinski službenici, načelnici općina, predsjednici općinskih vijeća te liječnici.

Prijašnjih godina, najveći broj kaznenih prijava za primanje mita odnosio se na „uličnu“ korupciju (ponajprije protiv policijskih službenika, najčešće prometnih policajaca koji su primali male iznose novca kako ne bi podnijeli prekršajnu prijavu).

Prema međunarodnom istraživanju žrtava kriminala (International Crime Victim Survey), slučajevi koruptivnih kaznenih djela se prijavljuju znatno rjeđe od drugih kaznenih djela. Podmićivanje javnih službenika je manje vjerojatno u društvima u kojima javna uprava funkcionira tako da bude servis građana, gdje su službenici bolje plaćeni te u kojima postoje unutarnji i vanjski mehanizmi kontrole zakonitosti i učinkovitosti. Proces privatizacije u tranzicijskim zemljama u znatnoj je mjeri otvorio i nove mogućnosti za različite oblike koruptivnog ponašanja. Brojna istraživanja potvrđuju da je podmićivanje, kao način da se „nešto obavi“, prisutno kako u poslovnom sektoru tako i u javnom sektoru u zemljama u tranziciji. Visoka statistička korelacija ukazuje na mogućnost da postojanje visoke stope „ulične korupcije“ nagovještava postojanje također i ozbiljnijih oblika korupcije u društvu.⁶¹⁾

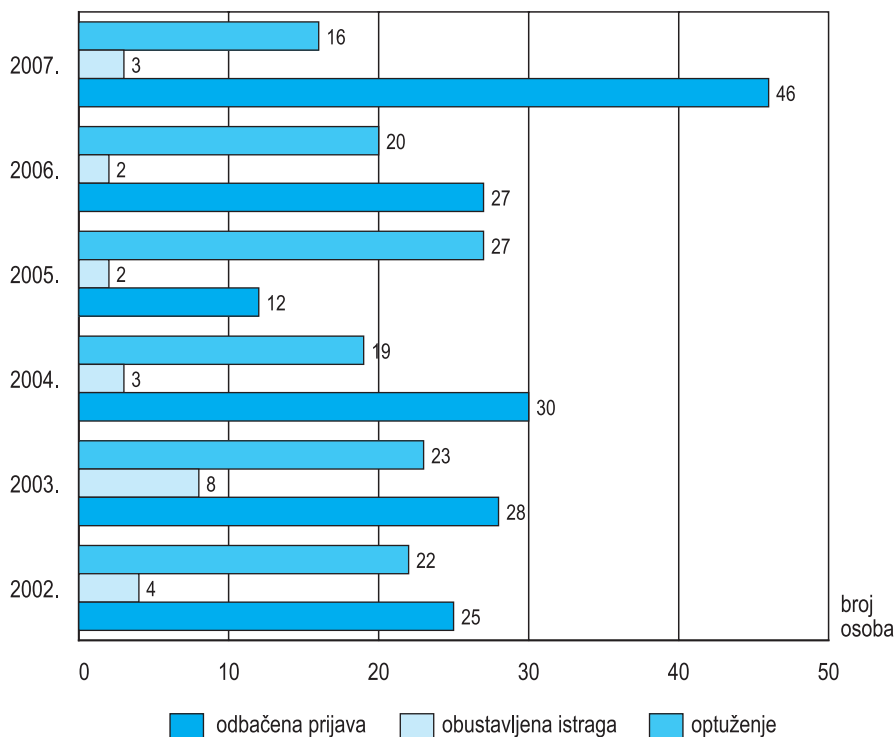
Rezultati pilot-istraživanja o žrtvama kriminala koje je proveo Državni zavod za statistiku u rujnu 2008., pokazuju i mišljenja javnosti o visokoj te niskoj vjerojatnosti koruptivnog ponašanja. Pilot-istraživanje je provedeno na uzorku od 2000 kućanstava na području cijele Republike Hrvatske, a realizirana su 490 upitnika (intervjua). Prikupljanje podataka je provedeno telefonskim intervjuom uz pomoć računala (CATI metoda).

Na anketno pitanje o tome kod kojih zanimanja je prisutna visoka vjerojatnost koruptivnog ponašanja, gotovo 50% ispitanika odgovorilo je da su to članovi parlamenta, službenici u ministarstvima te službenici lokalne ili regionalne samouprave. Navedeno anketno pilot-istraživanje pokazalo je mišljenje ispitanika o tome da je niska vjerojatnost koruptivnog ponašanja kod profesora, liječnika i medicinskih sestara, policajaca te službenika na sudu.

61) Uglješa Zvekić, *Criminal victimisation in countries in transition*, UNICRI Publication no 61, Rome, 1998.

Grafikon 28.

Prijavljene osobe prema vrsti odluke za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a od 2002. do 2007.

U grafikonu 28, dan je prikaz svih vrsta odluka državnih odvjetništava povodom kaznene prijave za kazneno djelo primanja mita u promatranom razdoblju od 2002. do 2007. godine.

U odnosu na donesene odluke državnih odvjetništava za ovo kazneno djelo, njih 168 su odbačaji kaznenih prijava, 22 odluke se odnose na obustavljenu istragu dok je 127 odluka o optuženju. Broj odluka o optuženju je razmjerno isti po godinama promatranoga razdoblja.

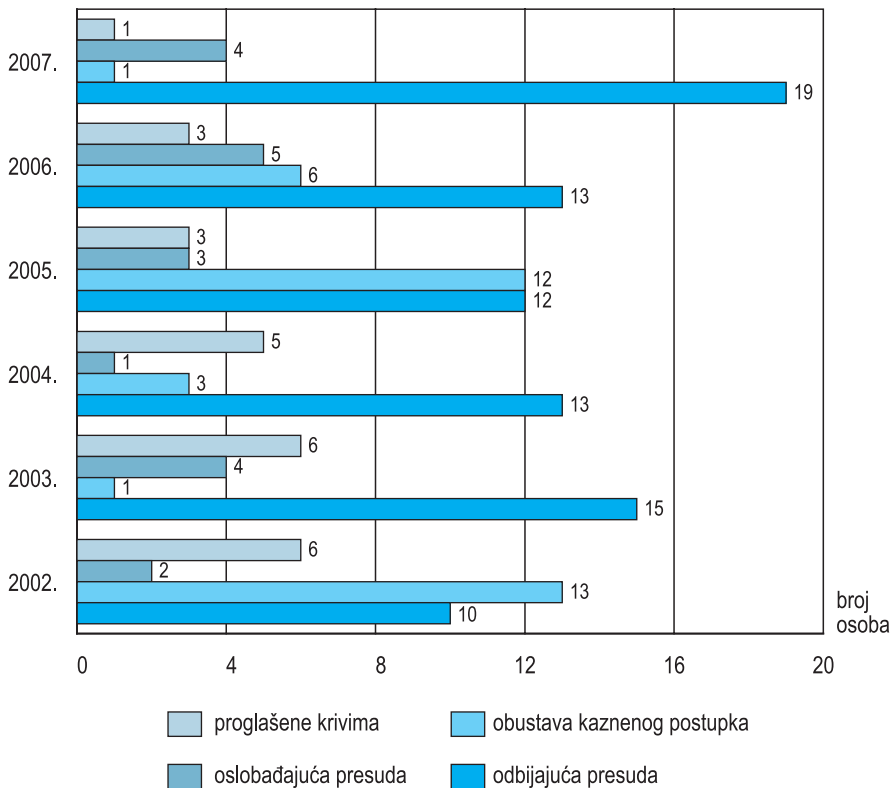
U odnosu na broj odbačenih kaznenih prijava, podaci pokazuju znatno povećanje broja odbačaja kaznenih prijava u 2007. Potrebno je napomenuti kako je povećanje broja novih prijava ponajprije rezultat percepcije pojedinaca, koji na osnovi odluke koja je donesena u njihovom slučaju smatraju kako je ta odluka, koja je za njih nepovoljna, rezultat primljenog mita od strane službene osobe te da je službenik „očito korumpiran”. U takvim slučajevima državnom odvjetniku (Uredu), uslijed nedostatka drugih podataka i dokaza, ne preostaje drugo nego kaznenu prijavu odbaciti jer nema osnovane sumnje da je osumnjičenik počinio kazneno djelo za koje je prijavljen.

U cijelome promatranom razdoblju uočava se silazni trend obustavljenih istraga za kazneno djelo primanja mita, a primjeri iz prakse govore o tome da je znatno povećan broj istraga u slučajevima korupcije na srednjoj te na visokoj razini.

Za kaznena djela visoke korupcije, kazneni postupci su u tijeku pa će u budućnosti neke nove studije i analize dati cjelovitiji odgovor o, uvjetno rečeno, primjerenosti kažnjavanja počinitelja kaznenog djela primanja mita. Na to obvezuje i članak 19. Kaznenopravne konvencije o korupciji u kojem se traži od zemalja potpisnica da kazne za koruptivna djela budu učinkovite, razmjerne i odvraćajuće.

Grafikon 29.

Optužene osobe prema vrsti odluke za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a od 2002. do 2007.

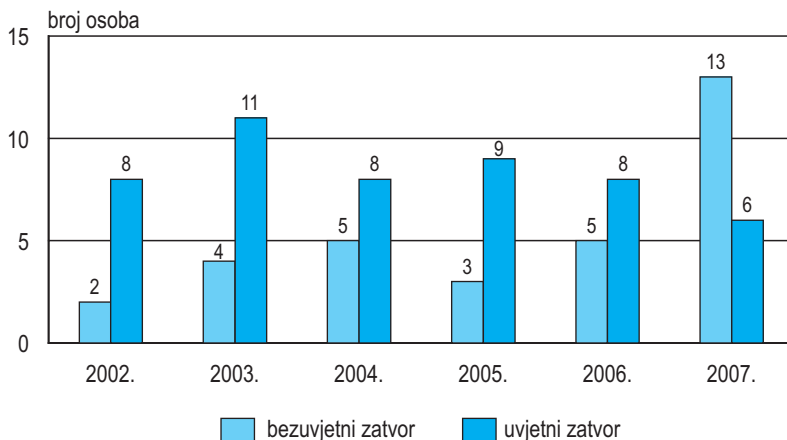

Podaci u grafikonu 29. pokazuju broj optuženih osoba prema vrsti odluke za kazneno djelo primanja mita. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, za ovo kazneno djelo optužena je 161 osoba, od kojih su 82 proglašene krivima. Kazneni postupak je obustavljen za 36 osoba. Oslobađajuća presuda je donesena za 19 počinitelja, a odbijajuća presuda za 24 počinitelja.

U odnosu na cijelo promatrano razdoblje, uočava se razmjerno veći broj osuđujućih presuda te razmjerno manji broj obustavljenih istraga, oslobađajućih te odbijajućih presuda.

Grafikon 30.

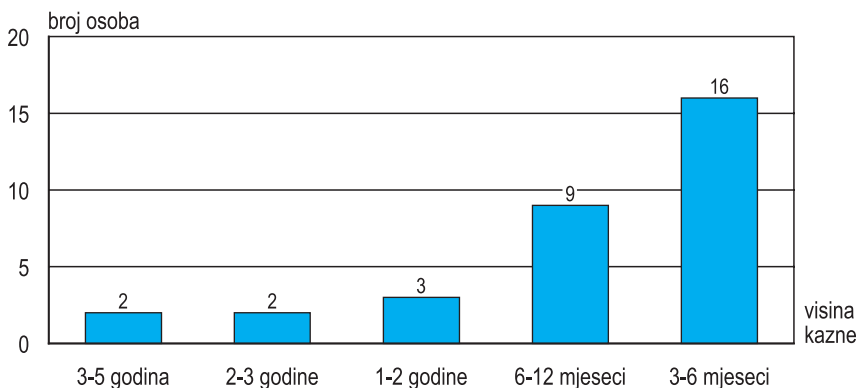
Osuđene osobe prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a od 2002. do 2007.

U grafikonu 30. dani su podaci o strukturi izrečenih sankcija za kazneno djelo primanja mita od 2002. do 2007. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, za ovo kazneno djelo izrečene su 32 bezuvjetne kazne zatvora te 50 uvjetnih kazni zatvora. Pokazatelji o izrečenim sankcijama za kazneno djelo primanja mita pokazuju izricanje "blagih kazni" za ovo koruptivno djelo. Kako ne bi došlo do paušalnih zaključaka, a na temelju podataka o izrečenim sankcijama, treba uzeti u obzir činjenicu da je u promatranom razdoblju bio neznatan broj optuženja za visoku korupciju pa prema tome i nema strožeg kažnjavanja.

Grafikon 31.

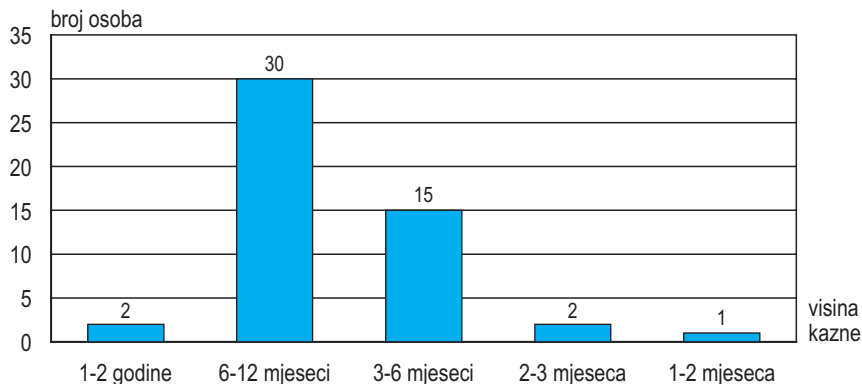
Osuđene osobe za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a prema visini kazne bezuvjetnog zatvora od 2002. do 2007.

U grafikonu 31. prikazan je broj osuđenih osoba za kazneno djelo primanja mita prema visini kazne bezuvjetnog zatvora⁶²⁾. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, za kazneno djelo primanja mita izrečene su 32 bezuvjetne zatvorske kazne. Izrečeno je 16 bezuvjetnih zatvorskih kazni od 3 do 6 mjeseci, potom 9 zatvorskih kazni od 6 do 12 mjeseci, 3 kazne zatvora od 1 do 2 godine, dvije kazne zatvora od 2 do 3 godine te dvije kazne zatvora od 3 do 5 godina.

Grafikon 32.

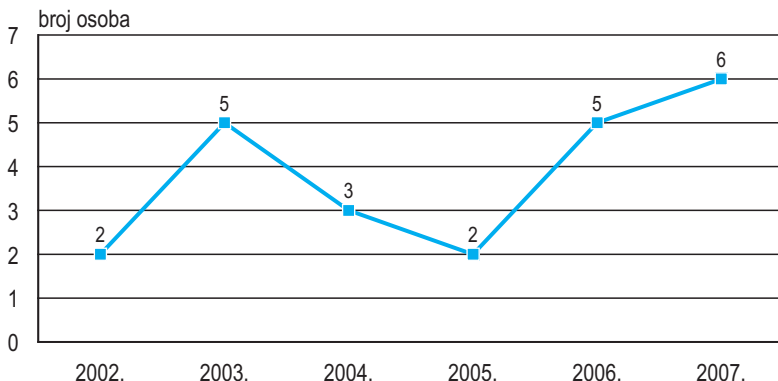
Osuđene osobe za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a prema visini uvjetne kazne zatvora od 2002. do 2007.

U grafikonu 32. prikazan je broj osuđenih osoba za kazneno djelo primanja mita prema visini uvjetne kazne zatvora. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, najčešće je izricana uvjetna kazna zatvora od 6 do 12 mjeseci, potom uvjetna kazna zatvora od 3 do 6 mjeseci.

Grafikon 33.

Oduzimanje imovinske koristi za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a od 2002. do 2007.

62) Raspone kazne zatvora utvrdio je Državni zavod za statistiku, u skladu sa šifarskim sustavom kaznenih sankcija koji se koristi u Klasifikaciji kaznenih djela koja predstavlja osnovni alat za provedbu statističkih istraživanja o počiniteljima kaznenih djela. Više o tome u metodološkim uputama broj 58 „Klasifikacija kaznenih djela s poredbenim pregledom“, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2007.

U grafikonu 33. prikazan je broj počinitelja kojima je oduzeta imovinska korist za kazneno djelo primanja mita. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, za 23 počinitelja kaznenog djela primanja mita izrečena je mjera oduzimanja imovinske koristi. Na početku promatranog razdoblja (2002.) izrečene su dvije mjere oduzimanja imovinske koristi, a na kraju (2007.) izrečeno je šest mjera oduzimanja imovinske koristi.

3.1.2. Davanje mita, čl. 348. Kaznenog zakona

Kazneno djelo davanja mita je antipod primanju mita. U članku 348. stavku 1. Kaznenog zakona inkriminirano je tzv. „pravo“ aktivno podmićivanje. Kazneno djelo iz članka 348. stavak 1. Kaznenog zakona čini ona osoba koja službenoj ili odgovornoj osobi daje ili obeća dar ili kakvu drugu korist da u granicama svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti, ili tko posreduje pri takvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe.

Dakle u slučaju „pravog“ aktivnog podmićivanja daje se dar ili kakva druga korist službenoj ili odgovornoj osobi da u granicama svoje ovlasti obavi radnju koja spada u okvir službe, ali se u konkretnom slučaju u odnosu na osobu koja daje mito i s obzirom na sve okolnosti ne bi smjela obaviti. To će, primjerice, biti slučaj službene ili odgovorne osobe koja izdaje kakvo uvjerenje ili svjedodžbu davatelju mita, na koju on nema pravo jer ne ispunjava uvjete.

„Nepravo“ aktivno podmićivanje inkriminirano je u članku 348. stavku 2. Kaznenog zakona. Ovo kazneno djelo čini ona osoba koja službenoj ili odgovornoj osobi daje dar ili kakvu drugu korist da u granicama svojeg ovlaštenja obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti, ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti, ili tko posreduje pri takvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe.

Za razliku od kaznenog djela iz stavka 1. ovog članka u ovom slučaju dar ili kakva korist se daje za obavljanje radnje koju ta službena ili odgovorna osoba mora obaviti ili koju ne smije obaviti. To će na primjer biti slučaj kada davatelj mita ima pravo na svjedodžbu ili uvjerenje koje mu treba izdati osoba koja prima mito, a koje mu je žurno potrebno i za koje zna da ga neće moći dobiti kroz duže razdoblje. Upravo situacije u kojima zbog opterećenosti poslom te zbog nedostatka administrativnih kapaciteta, stranke dugo čekaju na ostvarenje svojih prava, najčešće i generiraju slučajeve podmićivanja u javnom sektoru.

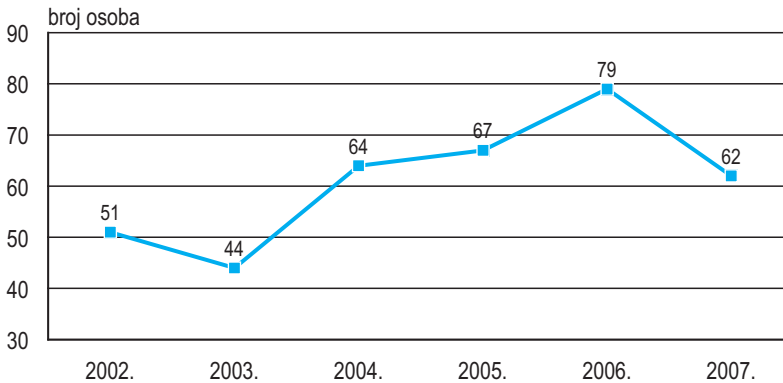
U stavku 1. i stavku 2. članka 348. Kaznenog zakona inkriminirano je i posredovanje u davanju mita. Radi se o svojevrsnom pomaganju osobi koja daje mito, jer će o posredovanju biti riječ kada se poklon daje posredstvom druge osobe. Za posredovanje nije odlučujuće ako osoba koja posreduje pri podmićivanju službene osobe, dio poklona zadrži za sebe jer je biće kaznenog djela davanja mita ostvareno i bez toga.⁶³⁾

Kazneno djelo davanja mita dovršeno je u trenutku davanja dara ili neke druge koristi službenoj ili odgovornoj osobi, odnosno u trenutku obećanja toga dara ili neke druge koristi. Sve kasnije radnje davatelja mita nisu bitne za postojanje djela. Počinitelj koji je dao mito na zahtjev službene ili odgovorne osobe i prijavio djelo prije njegova otkrivanja ili prije saznanja da je djelo otkriveno mora se osloboditi kazne (članak 348. stavak 3. Kaznenog zakona).

63) Vrhovni sud Republike Hrvatske, KŽ-454/69.

Grafikon 34.

Prijavljene osobe za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a od 2002. do 2007.

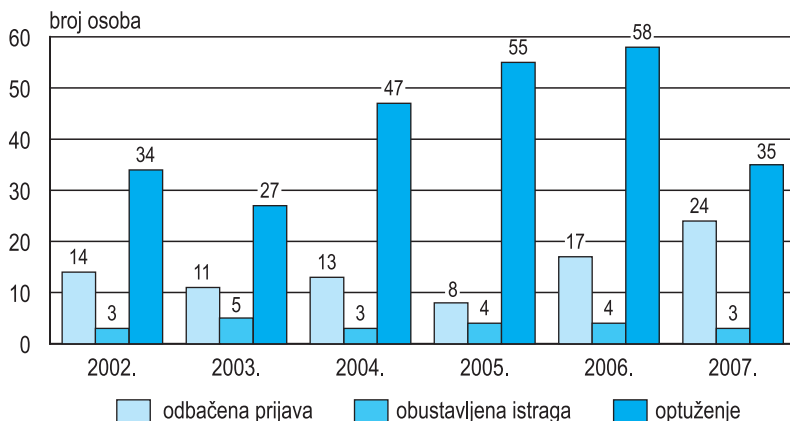
U grafikonu 34. prikazan je broj prijavljenih osoba za kazneno djelo davanja mita. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, za ovo kazneno djelo prijavljeno je 367 osoba. U 2007. manji je broj prijavljenih osoba za ovo kazneno djelo u odnosu na prijašnje godine (2004. do 2006.) promatranog razdoblja.

Za pretpostaviti je da je razlog tome i postojanje svijesti i razumijevanje štetnosti korupcije od strane službenih ili odgovornih osoba. Kaznene prijave znatno se češće podnose za „pravo“ aktivno podmićivanje dok je kaznenih prijava za „nepravo“ davanje mita znatno manje.

U praksi su najčešći slučajevi kada se uz prijavu za primanje mita podnosi i prijava protiv osobe koja daje mito. No, pored tih slučajeva, znatan je broj i onih slučajeva da osoba od koje se traži da dade mito podnosi prijavu o tome USKOK-u. U tom slučaju ne pokreće se kazneni postupak protiv te osobe jer se ona pojavljuje u ulozi pouzdanika. Nadalje, razmjernan je broj slučajeva da kazneno djelo davanja mita prijavljuju službene osobe, ponajprije policijski službenici kojima počinitelji zatečeni u činjenju prekršaja ili činjenju kaznenog djela nude novac kako protiv njih ne bi bila podnesena prekršajna ili kaznena prijava. Ukoliko su posrijedi slični slučajevi koruptivnog ponašanja, kaznene prijave podnose i drugi državni službenici (carinici, poreznici, inspektori i sl.).

Grafikon 35.

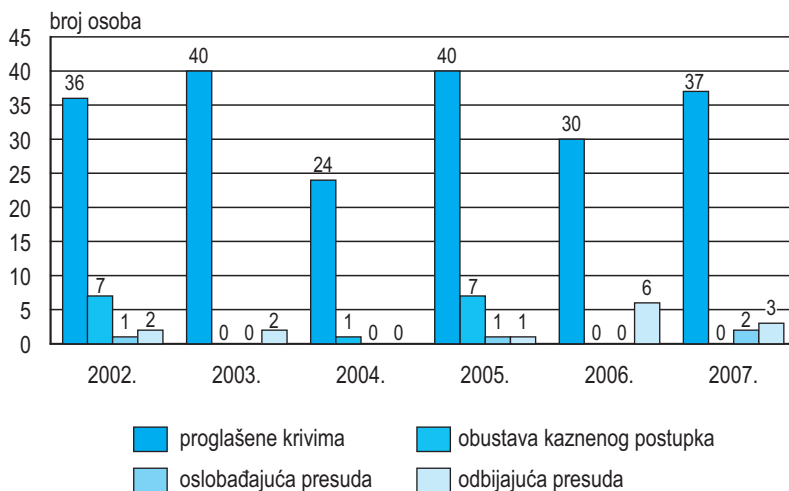
Prijavljene osobe prema vrsti odluke za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a od 2002. do 2007.

U grafikonu 35. prikazane su vrste odluka državnih odvjetništava povodom kaznenih prijava za kazneno djelo davanja mita. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, državna odvjetništva su donijela 365 odluka povodom kaznenih prijava (dva počinitelja su bila nepoznata). Državna odvjetništva su znatno češće donosila odluke o optuženju (dvije trećine svih odluka), izuzev 2007. kada je broj optuženja znatno manji u odnosu na druge godine promatranog razdoblja. Ponajprije je riječ o tome da se u svim prijavljenim slučajevima ne može dokazati postojanje kaznenog djela pa se znatan broj kaznenih prijava odbacuje zbog nedostatne sumnje i zbog toga što prijavljeni slučajevi nemaju obilježja kaznenog djela.

Grafikon 36.

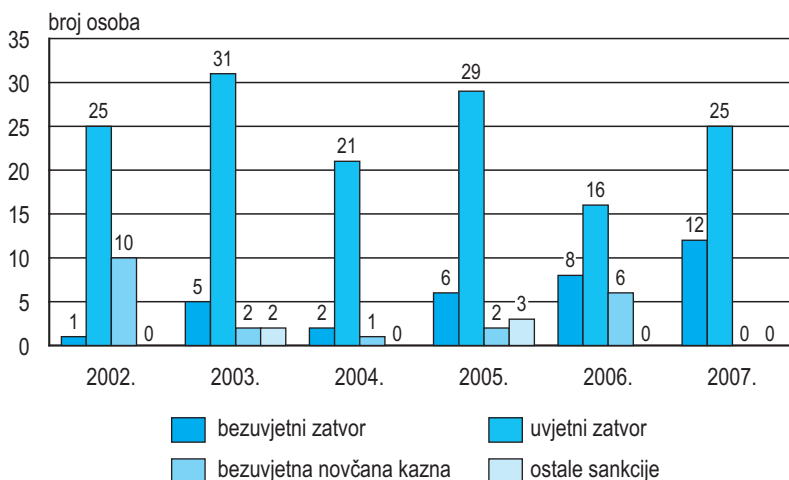
Optužene osobe prema vrsti odluke za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a od 2002. do 2007.

U grafikonu 36. prikazani su podaci o optuženim osobama prema vrsti odluke za kazneno djelo davanja mita. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, za ovo kazneno optuženo je 240 osoba, a njih 207 je proglašeno krivima. Kazneni postupak je obustavljen za 15 počinitelja. Odbijajućih presuda je 14, a donesene su i 4 oslobađajuće presude.

Grafikon 37.

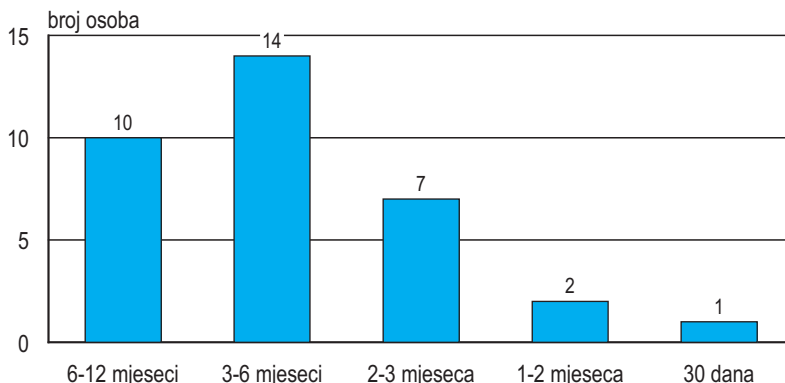
Osuđene osobe prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a od 2002. do 2007.

U grafikonu 37. prikazan je broj osuđenih osoba prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo davanja mita. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, za kazneno djelo davanja mita osuđeno je 207 osoba. U odnosu na bezuvjetne kazne, izrečene su 34 bezuvjetne zatvorske kazne te 21 bezuvjetna novčana kazna. U odnosu na uvjetne kazne, izrečeno je 147 uvjetnih kazni zatvora i dvije uvjetne novčane kazne. Dvije osobe proglašene su krivima, ali oslobođene od kazne, a jednoj osobi je izrečena odgojna mjera.

Grafikon 38.

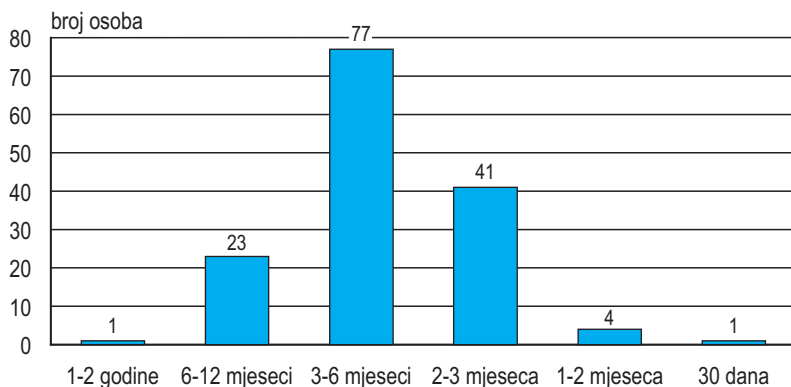
Osuđene osobe za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a prema visini kazne bezuvjetnog zatvora od 2002. do 2007.

U grafikonu 38. prikazan je broj osuđenih osoba za kazneno djelo davanja mita prema visini, odnosno rasponima kazne bezuvjetnog zatvora. Podaci pokazuju da su najčešće izricane bezuvjetne kazne zatvora od 3 do 6 mjeseci (njih 14) te bezuvjetne kazne zatvora od 6 do 12 mjeseci (njih 10) i bezuvjetne kazne zatvora od 2 do 3 mjeseca (njih 7). Izrečene su dvije kazne bezuvjetnog zatvora od 1 do 2 mjeseca te jedna kazna bezuvjetnog zatvora od 30 dana.

Grafikon 39.

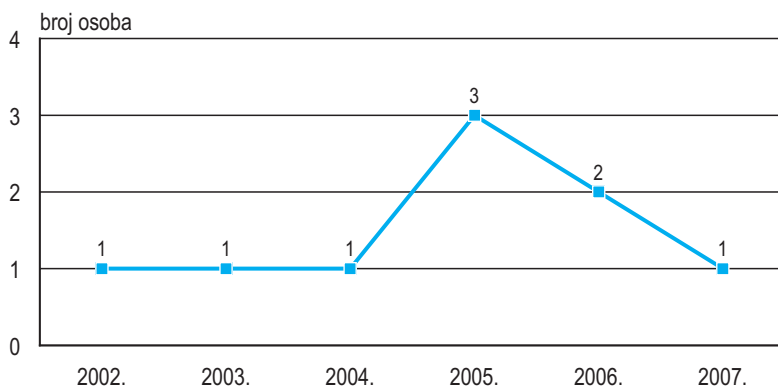
Osuđene osobe za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a prema visini kazne uvjetnog zatvora od 2002. do 2007.

U grafikonu 39. prikazan je broj osuđenih osoba za kazneno djelo davanja mita prema visini kazne uvjetnog zatvora. Podaci govore o tome da su najčešće izricane uvjetne kazne zatvora od 3 do 6 mjeseci (77 osuda), potom od 2 do 3 mjeseca (41 osuda) te od 6 do 12 mjeseci (23 osude).

Grafikon 40.

Oduzimanje imovinske koristi za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a od 2002. do 2007.

U grafikonu 40. prikazan je broj osoba kojima je oduzeta imovinska korist zbog kaznenog djela davanja mita. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, mjera oduzimanja imovinske koristi je donesena je za 9 počinitelja kaznenog djela davanja mita.

3.1.3. Primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a Kaznenog zakona

Međunarodne konvencije koje se odnose na korupciju, razlikuju podmićivanje u javnom i privatnom sektoru.

U članku 8. Kaznenopravne konvencije o korupciji određeno je kazneno djelo pasivnog podmićivanja u privatnom sektoru. Prema navedenoj Konvenciji se „kaznenim djelom smatra svjesno i u tijeku poslovne aktivnosti potraživanje ili primanje, izravno ili neizravno, od bilo koje osobe, koja upravlja ili u bilo kojem svojstvu radi u tijelu privatnog sektora, bilo koje nepripadajuće koristi ili obećavanje istih za nju ili nekoga drugog, ili prihvaćanje ponude ili obećavanja takve koristi, ne bi li djelovala ili suzdržala se od djelovanja na način koji krši njene obveze“.

Nakon potpisivanja navedene konvencije, Republika Hrvatska je bila dužna implementirati ovu odredbu u svoj Kazneni zakon, pa je Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN, br. 105/04.) koji je stupio na snagu 1. listopada 2004. propisano posebno kazneno djelo primanja mita u gospodarskom poslovanju u članku 294.a Kaznenog zakona.

Kazneno djelo primanja mita (članak 347. Kaznenog zakona) i kazneno djelo primanja mita u gospodarskom poslovanju (članak 294.a Kaznenog zakona) može počiniti odgovorna osoba. Stoga je važno razgraničenje između ova dva kaznena djela.

Pojam odgovorne osobe dan je u članku 89. stavak 7. Kaznenog zakona. Odgovorna osoba u smislu Kaznenog zakona je „osoba kojoj je povjeren određeni djelokrug poslova iz područja djelovanja pravne osobe, državnog tijela i tijela lokalne samouprave i uprave i tijela lokalne samouprave.“

Primanje mita u gospodarskom poslovanju postojat će ako mito primi odgovorna osoba u pravnoj osobi koja se bavi gospodarskim poslovanjem da bi prilikom sklapanja posla ili pružanja usluge pogodovala drugu fizičku ili pravnu osobu na štetu svoje pravne osobe.

Dakle, bitno je da kazneno djelo primanja mita u gospodarskom poslovanju (članak 294.a Kaznenog zakona) može počiniti isključivo odgovorna osoba u onoj pravnoj osobi koja se bavi gospodarskim poslovanjem i to da bi pogodovala davatelju mita prilikom sklapanja posla ili davanja usluge iz djelokruga njezinog poslovanja, a na štetu pravne osobe. Primjerice, to će biti slučaj člana uprave koji za novac ili kakvu drugu korist davatelju mita prilikom sklapanja posla dade povoljnije uvjete od uobičajenih i time ošteti svoju pravnu osobu. U navedenom primjeru razlika između ovoga kaznenog djela i kaznenog djela sklapanja štetnog ugovora iz članka 294. Kaznenog zakona je u tome što u slučaju kaznenog djela iz članka 294.a počinitelj to čini za novac ili kakvu drugu korist.

U praksi postoje slučajevi da je mito primila odgovorna osoba da obavi radnju koju ne smije obaviti (a koja se ne odnosi na sklapanje posla ili pružanja usluge iz djelokruga gospodarskog poslovanja te pravne osobe, ili se ta pravna osoba ne bavi gospodarskim poslovanjem). U tom slučaju riječ je o kaznenom djelu iz članka 347. Kaznenog zakona, a ne o kaznenom djelu primanja mita u gospodarskom poslovanju iz članka 294.a Kaznenog zakona (slučaj ravnatelja škole koji izdaje svjedodžbu osobi koja nije pohađala školu, slučaj nogometnog suca koji primi novac da bi sudio u korist osobe koja daje mito i slično).

„Pravo“ aktivno podmićivanje ili primanje mita u gospodarstvu postoji ako odgovorna osoba u pravnoj osobi koja se bavi gospodarskim poslovanjem zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist, ili primi obećanje dara ili kakve druge koristi da prilikom sklapanja posla ili pružanja usluge pogoduje drugoga tako da prouzroči štetu onome koga zastupa.

„Nepravo“ aktivno podmićivanje postojat će ako odgovorna osoba u pravnoj osobi koja se bavi gospodarskim poslovanjem zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist, ili koja primi obećanje dara ili kakve druge koristi kao protuuslugu za sklapanje posla ili pružanje usluge. Primjerice, to će biti slučaj kada manjka određene robe na tržištu, a odgovorna osoba primi mito da bi upravo davatelju mita isporučila robu, a ne drugim kupcima koji su je prije uplatili.

U promatranome šestogodišnjem razdoblju od 2002. do 2007. nije bilo prijava za ovo kazneno djelo s obzirom na vremensko važenje ove odredbe (stupila na snagu 1. listopada 2004.) te okolnosti da je pažnja usmjerena na suzbijanje korupcije u tijelima državne vlasti i u javnom sektoru.

3.1.4. Davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.b Kaznenog zakona

U članku 7. Kaznenopravne konvencije o korupciji, pod aktivnim podmićivanjem u privatnom sektoru određeno je da se „kaznenim djelom smatra namjerno i u tijeku poslovne aktivnosti obećavanje, nuđenje ili davanje, izravno ili neizravno, bilo koje neprikladne koristi bilo kojoj osobi, koja upravlja ili radi u bilo kojem svojstvu u tijelima privatnog sektora za nju ili nekog drugog, ne bi li djelovala ili suzdržala se od djelovanja na način koji krši njene obveze.

U skladu s ovom odredbom, Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN, 105/04.) koji je stupio na snagu 1. listopada 2004. propisano je posebno kazneno djelo davanja mita u gospodarskom poslovanju (članak 294.b Kaznenog zakona).

„Pravo“ aktivno podmićivanje postojat će kad počinitelj odgovornoj osobi u pravnoj osobi koja se bavi gospodarskim poslovanjem daje ili obeća dar ili kakvu drugu korist da prilikom sklapanja posla ili pružanja usluge pogoduje drugoga tako da prouzroči štetu onome koga zastupa, ili tko posreduje pri takvom podmićivanju odgovorne osobe, a „nepravo“ aktivno podmićivanje će postojati u slučaju ako time nije nanesena šteta, odnosno ako ne bi nastala šteta pravnoj osobi koju zastupa odgovorna osoba kojoj se daje mito.

U pogledu razgraničenja između davanja mita (članak 348. Kaznenog zakona) i davanja mita u gospodarskom poslovanju (članak 294.b Kaznenog zakona) vrijedi sve ono što je navedeno za razgraničenje između primanja mita i primanja mita u gospodarskom poslovanju.

U promatranom razdoblju (od 2002. do 2007.) nije bilo prijava za ovo kazneno djelo s obzirom na vremensko važenje ove odredbe (stupila na snagu 1. listopada 2004.).

3.1.5. Zloupotreba u postupku stečaja, čl. 283. st. 2. i st. 3. Kaznenog zakona

Kazneno djelo iz članka 283. stavak 1. Kaznenog zakona čini onaj tko u stečajnom postupku prijavi lažnu tražbinu ili tražbinu u lažnom isplatnom redu da bi time ostvario pravo koje mu ne pripada. Pojednostavljeno, riječ je o svojevrsnoj prijeveri u tijeku stečajnog postupka.

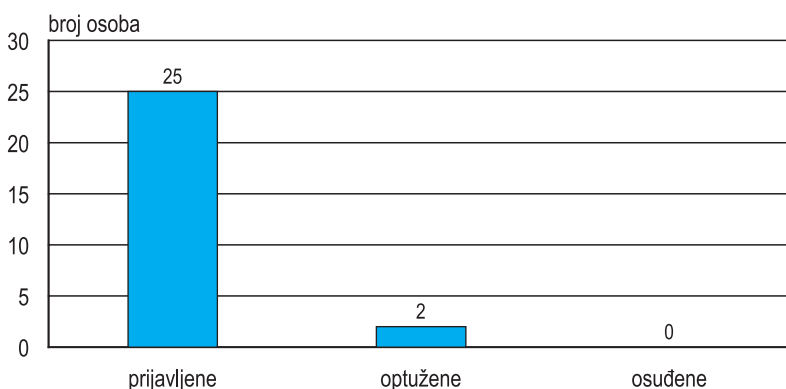
Stavkom 2. inkriminira se primanje mita od strane vjerovnika, člana odbora vjerovnika ili stečajnog upravitelja koji za sebe ili drugoga primi imovinsku korist ili obećanje imovinske koristi da bi glasovao na određeni način ili propustio glasovanje, ili na drugi način postupio radi oštećenja barem jednog vjerovnika u stečajnom postupku, dok se stavkom 3. kažnjava davanje mita vjerovniku, članu odbora vjerovnika ili stečajnom upravitelju radi počinjenja kaznenog djela iz stavka 2. toga članka.

Kako se u slučaju počinjenja kaznenog djela iz stavka 2. i 3. radi o posebnom kaznenom djelu s elementima korupcije za ta djela nadležan je USKOK.

Razmjerno velike štete drugim vjerovnicima, a osobito državnom proračunu mogu se nanijeti zlouporabama u stečajnom postupku na način da se pogoduje pojedinom stečajnom vjerovniku, ili na način da se prodaje određeni dio stečajne mase ispod njene vrijednosti.

Grafikon 41.

Prijavljene, optužene i osuđene osobe za kazneno djelo zloupotrebe u postupku stečaja, čl. 283. st. 2. i st. 3. KZ-a od 2002. do 2007.

Podaci u grafikonu 41. pokazuju kretanje broja prijavljenih, optuženih te osuđenih osoba za kazneno djelo zloupotrebe u postupku stečaja. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, za ovo kazneno djelo prijavljeno je 25 osoba, optuženo njih dvije, a nije osuđena niti jedna osoba. Razlozi predočenih podataka o broju prijave, optuženja i osuda su dvojaki. Prvo, otkrivanje i dokazivanje ovoga kaznenog djela je izuzetno teško iz razloga što se ovaj oblik podmićivanja, kao i svaki drugi oblik podmićivanja čini u „četiri oka“. Drugo, razlog malog broja javnih oblika je u tome što se do sada nije uvijek poklanjalo dovoljno pažnje mogućim zlouporabama u stečajnom postupku. Dokazivanje ovih kaznenih djela je složeno, često povezano s vještačenjima kojima je potrebno utvrditi štetu počinjenu primanjem mita. Zbog toga je dio predmeta još u istrazi, pa je to jedan od razloga velikog raskoraka između broja prijavljenih i optuženih.

3.2. Druga koruptivna kaznena djela

Osim kaznenih djela podmićivanja u nadležnosti Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta nalaze se još neka kaznena djela koja su vezana bilo za zlouporabe položaja ili korištenje društvenog utjecaja ili položaja. To su: kazneno djelo zlouporabe obavljanja dužnosti državne vlasti iz članka 338. Kaznenog zakona, kazneno djelo protuzakonitog posredovanja iz članka 343. Kaznenog zakona i kazneno djelo nelojalne konkurencije u vanjskotrgovinskom poslovanju iz članka 289. Kaznenog zakona.

3.2.1. Zlouporaba obavljanja dužnosti državne vlasti, čl. 338. Kaznenog zakona

Kao posebno kazneno djelo zlouporabe položaja ili ovlasti, kazneno djelo obavljanja dužnosti državne vlasti (članak 338. Kaznenog zakona) je u nadležnosti USKOK-a.

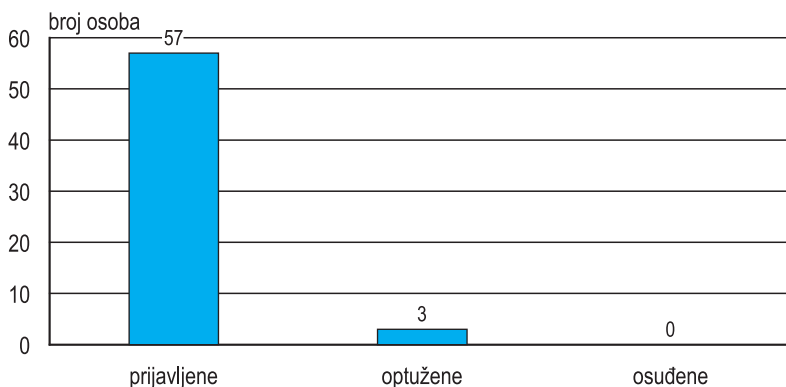
Kazneno djelo iz članka 338. Kaznenog zakona čini službena ili odgovorna osoba u tijelima državne vlasti i jedinicama lokalne samouprave i uprave, jedinicama lokalne samouprave i tijelima koja obavljaju javne ovlasti te službena ili odgovorna osoba u pravnim osobama koje su u vlasništvu ili pretežitom vlasništvu Republike Hrvatske ili jedinica lokalne samouprave i uprave, koja radi pribavljanja imovinske koristi u svojoj privatnoj djelatnosti ili privatnoj djelatnosti članova svoje obitelji iskoristi položaj ili ovlast pogodovanjem u natječaju, davanju, preuzimanju ili ugovaranju poslova.

Pribavljena imovinska korist ne mora biti protupravna, dovoljno je da se radi o imovinskoj koristi koja se stječe u privatnoj djelatnosti.

Kazneno djelo je dovršeno samim pogodovanjem. Imovinska korist ne mora biti i ostvarena.

Grafikon 42.

Prijavljene, optužene i osuđene osobe za kazneno djelo zlouporabe obavljanja dužnosti državne vlasti, čl. 338. KZ-a od 2002. do 2007.

U grafikonu 42. prikazano je kretanje broja prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba za kazneno djelo zlorabe obavljanja dužnosti državne vlasti. Podaci pokazuju znatan broj kaznenih prijava za ovo kazneno djelo. U promatranome šestogodišnjem razdoblju optužene su 3 osobe, a nijedna osoba nije osuđena. Najčešće su posrijedi slučajevi kada kaznene prijave podnose građani smatrajući da je došlo do određenog pogodovanja. Međutim, provedeni izvodi ukazuju da je posao dobila privatna djelatnost same službene osobe ili privatna djelatnost članova njegove obitelji, ali u tijeku redovnog natječaja. Dakle, samo pogodovanje iznimno se teško dokazuje, jer u pravilu je, formalnopravno, sve u skladu s propisima.

3.2.2. Protuzakonito posredovanje, čl. 343. Kaznenog zakona

U hrvatskome kaznenom pravu protuzakonito posredovanje po sadržaju i smislu odgovara kaznenom djelu trgovanja utjecajem iz članka 12. Kaznenopravne konvencije o korupciji. Prema ovom članku Konvencije pod trgovanjem utjecajima smatra se „namjerno obećavanje, davanje ili nuđenje nepripadajuće koristi bilo kojoj osobi koja tvrdi ili potvrdi da je sposobna temeljem vlastitog utjecaja, neprimjereno utjecati na odluku službene ili odgovorne osobe, kao i potraživanje, primanje ili prihvaćanje ponude ili obećanja glede takve koristi“. Za postojanje djela nije bitno je li korist namijenjena toj osobi ili nekom drugom, a također za postojanje djela nije bitno hoće li se takav utjecaj izvršiti i hoće li on dati željeni rezultat.

U skladu s navedenom odredbom Konvencije izmijenjen je članak 343. Kaznenog zakona (NN, br. 105/04.) koji je stupio na snagu 1. listopada 2005. U prije važećem članku 343. Kaznenog zakona bilo je kažnjivo samo tzv. aktivno protuzakonito posredovanje, što znači da se mogla kazniti samo ona osoba koja posreduje, ali nije se mogla kazniti i ona osoba u čije se ime odnosno za čiju se korist posreduje (tzv. pasivno protuzakonito posredovanje). Ta osoba je mogla odgovarati samo kao poticatelj što zbog akcesornosti sudioništva u nekim slučajevima može dovesti do nekažnjivosti poticanja. Izmijenjenim člankom 343. Kaznenog zakona (NN, 105/04.) kažnjivo je i pasivno protuzakonito posredovanje (stavak 4. i stavak 5.).

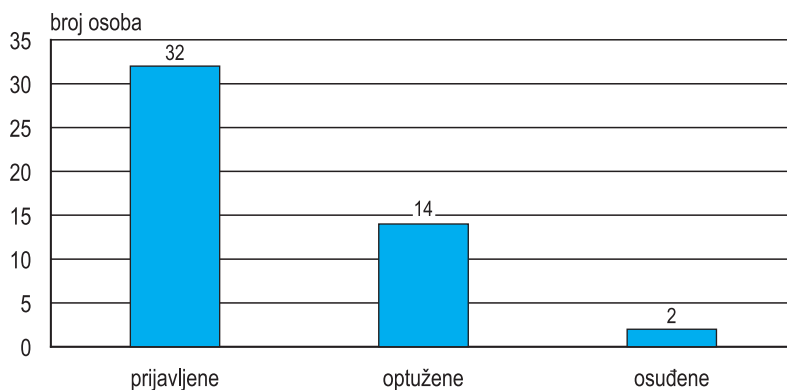
U članku 343. stavku 1. Kaznenog zakona propisano je tzv. „nepravo“ aktivno posredovanje koje čini ona osoba koja „zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist ili primi ponudu ili obećanje dara ili kakve druge koristi za sebe ili drugu fizičku ili pravnu osobu da iskorištavanjem svoga službenog ili društvenog položaja ili utjecaja posreduje da se obavi službena ili druga radnja koja bi se morala obaviti, ili da se ne obavi službena ili druga radnja koja se ne bi smjela obaviti“. Za kazneno djelo protuzakonitog posredovanja iz članka 343. stavak 1. Kaznenog zakona ne traži se od osobe, koja primi nagradu ili drugu korist da posreduje, odnosno stvarno izvrši neku radnju posredovanja. Za dovršena kaznena djela iz stavka 2. i 3. ovog članka traži se da je izvršeno posredovanje kod treće osobe. Dakle, radnja kod kaznenog djela iz članka 343. stavak 1. Kaznenog zakona ne sastoji se u izvršenom posredovanju, već u primanju nagrade ili koristi, a svrha tog primanja je da se posreduje.

Postavlja se pitanje što je to društveni položaj ili utjecaj? Za razliku od službenog položaja koji je uvijek vezan za određenu funkciju ili radno mjesto u državnim tijelima ili tijelima lokalne uprave i područne samouprave pitanje društvenog položaja ili utjecaja je faktično pitanje koje zavisi kako od sredine u kojoj ta osoba djeluje, tako i od niza drugih faktora.

U stavku 2. propisano je tzv. „pravo“ aktivno posredovanje koje čini onaj „tko iskorištavanjem svoga službenog ili društvenog položaja ili utjecaja posreduje da se obavi službena ili druga radnja koja se ne bi smjela obaviti ili da se ne obavi službena ili druga radnja koja bi se morala obaviti“. Dovođeno djelo će postojati ako je posredovanje izvršeno, a za postojanje djela nije bitno hoće li posredovanje dati željeni rezultat. U stavku 3. dan je kvalificirani oblik ovoga kaznenog djela koje će postojati ako je osoba koja posreduje primila ponudu ili obećanje dara ili kakve druge koristi za sebe ili drugu fizičku ili pravnu osobu, a ne radi se o počinjenju drugoga kaznenog djela za koje je propisana teža kazna (na primjer o pomaganju u davanju mita). Za postojanje dovršenoga kaznenog djela iz stavka 3. bitno je da je posredovanje izvršeno, a nije bitno je li dalo željeni rezultat. U stavku 4. i 5. je propisano pasivno posredovanje. U stavku 4. ponuda, obećanje ili davanje dara ili kakve druge koristi drugome, (bilo za njega ili za drugu fizičku ili pravnu osobu), da ta osoba iskorištavanjem svoga službenog ili društvenog položaja ili utjecaja posreduje da se obavi službena ili druga radnja koja bi se morala obaviti, ili da se ne obavi službena ili druga radnja koja se ne bi smjela obaviti. U stavku 5. je inkriminirano „pravo“ pasivno posredovanje koje će postojati ako se daje ili obećava dati dar osobi koja posreduje da se obavi službena ili druga radnja koja se ne bi smjela obaviti ili da se ne obavi službena ili druga radnja koja bi se morala obaviti. Kaznena djela iz stavka 4. i 5. će postojati i u slučaju ako samo posredovanje nije izvršeno.

Grafikon 43.

Prijavljene, optužene i osuđene osobe za kazneno djelo protuzakonitog posredovanja, čl. 343. KZ-a od 2002. do 2007.

U grafikonu 43. prikazan je broj prijavljenih, optuženih te osuđenih osoba za kazneno djelo protuzakonitog posredovanja. U promatranome šestogodišnjem razdoblju prijavljene su 32 osobe, optuženo je njih 14, a osuđene su dvije osobe.

3.2.3. Nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju, čl. 289. st. 2. Kaznenog zakona

Kazneno djelo nelojalne konkurencije u vanjskotrgovinskom poslovanju iz članka 289. stavka 1. Kaznenog zakona čini zastupnik pravne ili fizičke osobe koji, znajući da je druga domaća osoba postigla prethodni sporazum s inozemnim trgovačkim društvom ili pojedincem o poslu vanjskotrgovinskog prometa ili da predstoji sklapanje ugovora o tom poslu, daje ponudu tom inozemnom trgovačkom društvu ili trgovcu pojedincu za prodaju ili kupnju iste vrste robe odnosno za obavljanje iste usluge, pa zbog toga inozemno trgovačko društvo ili trgovac pojedinac odustane od sklapanja ugovora ili se ugovor sklopi uz nepovoljnije uvjete za domaću pravnu ili fizičku osobu.

Ukoliko je počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovog članka postigao osobnu korist radić će se o kaznenom djelu iz stavka 2. koje je u nadležnosti USKOK-a kao koruptivno kazneno djelo jer zastupnik fizičke ili pravne osobe radi osobne koristi daje ponudu tom inozemnom trgovačkom društvu ili trgovcu pojedincu za prodaju ili kupnju iste vrste robe odnosno za obavljanje iste usluge, pa zbog toga inozemno trgovačko društvo ili trgovac pojedinac odustane od sklapanja ugovora ili se ugovor sklopi uz nepovoljnije uvjete za domaću pravnu ili fizičku osobu.

U promatranom razdoblju nije bilo javnih oblika ovoga kaznenog djela.

3.3. Zlouporeba položaja i ovlasti, čl. 337. Kaznenog zakona

Počinitelj ovoga kaznenog djela može biti službena ili odgovorna osoba. Zlouporeba položaja i ovlasti jest svako ponašanje koje je protivno zakonu ili drugom propisu ili pravilima službe. U članku 337. stavak 1. posebno se određuje da se položaj ili ovlast može zlouporebiti iskorištavanjem, prekoračenjem granica ili neobavljanjem dužnosti, radi pribavljanja kakve neimovinske koristi ili nanošenja štete. U stavku 2. propisan je teži oblik osnovnog djela, to jest kada je nastupila znatna šteta ili je došlo do teže povrede prava drugoga.

Prema nekim autorima⁶⁴⁾, u stavicima 1. i 2. propisano je čisto službeničko djelo, dok su stavicima 3. i 4. propisana gospodarska kaznena djela.

Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN, br. 71/06.) koji je stupio na snagu 1. listopada 2006. izmijenjena je odredba članka 337. stavak 1. tako da je sada nedvojbeno da se pod „drugim“ smatra pravna ili fizička osoba.

Razmjeran je broj kaznenih prijava koje se podnose za kazneno djelo iz članka 337. stavak 3. i stavak 4. Kaznenog zakona, a riječ je o zlouporebama odgovornih osoba u pravnoj osobi koja se bavi gospodarskom djelatnošću. Prema postojećoj praksi, u svim onim slučajevima u kojima službena ili odgovorna osoba sebi ili drugom pribavlja protupravnu imovinsku korist, a ne može se dokazati neko drugo kazneno djelo (npr. primanje mita) posrijedi će biti ovo kazneno djelo. Znatna je broj pokrenutih kaznenih postupaka koji se odnose na zlouporebe službenog položaja ili ovlasti koje su u vezi s pretvorbom i privatizacijom. Neki od najtežih oblika pretvorbenoga kriminala kvalificirani su po ovoj odredbi.

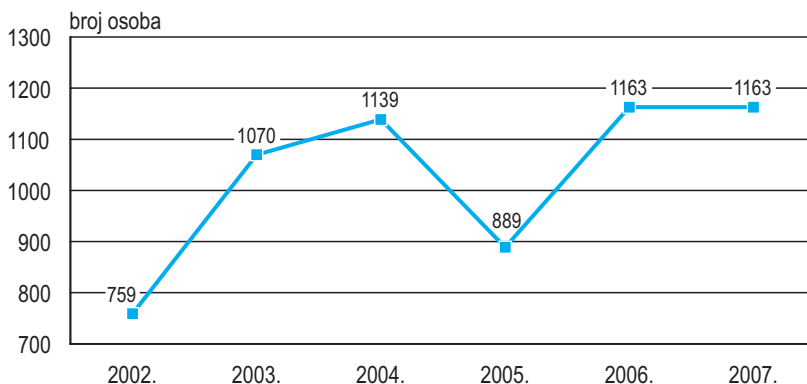
64) Vidjeti rad prof. dr. sc. Petra Novoselca, Zlouporeba položaja i ovlasti kao gospodarsko kazneno djelo – kritika jednog zakonodavnog promašaja, str.3., Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, broj 1/2002

U članku 19. Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije navodi se da je „svaka država dužna razmotriti donošenje zakonodavnih i drugih mjera potrebnih kako bi se kao kazneno djelo, u slučaju namjernog počinjenja, odredila zlorporaba službe ili položaja, to jest, djelovanje ili propuštanje djelovanja, koje predstavlja povredu zakona, od strane državnog službenika tijekom obavljanja njegove ili njene službe, u cilju pribavljanja nepripadajuće koristi za sebe ili za neku drugu osobu ili pravni subjekt“. Ovo kazneno djelo iz članka 19. Konvencije obuhvaćeno je u kaznenom djelu zlorporaba položaja i ovlasti (članak 337. Kaznenog zakona), ali za razliku od navedenoga u Konvenciji, zlorporaba položaja i ovlasti iz članka 337. Kaznenog zakona obuhvaća i zlorporabu počinjenu od strane odgovornih osoba u pravnim osobama koje se bave gospodarskom djelatnošću.

Izmjenom članka 21. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta (NN, br. 76/07.) određena je nadležnost Ureda za kaznena djela zlorporabe položaja i ovlasti iz članka 337. Kaznenog zakona, ako je ta djela počinila službena osoba označena u članku 89. stavku 3. Kaznenog zakona. Naime, riječ je o tome da su u nadležnost Ureda uključeni koruptivni oblici ovoga kaznenog djela.

Grafikon 44.

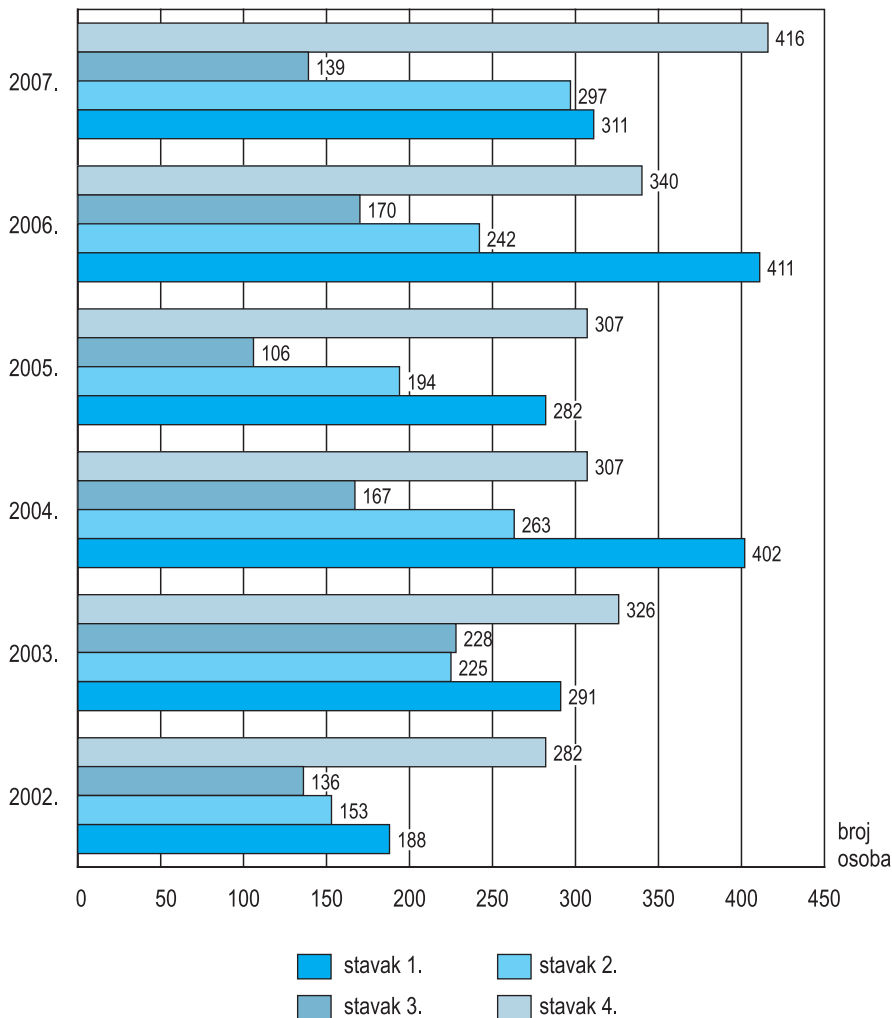
Prijavljene osobe za kazneno djelo zlorporabe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a od 2002. do 2007.

U grafikonu 44. prikazan je broj prijavljenih osoba za sve oblike kaznenog djela zlorporabe položaja i ovlasti. U promatranome šestogodišnjem razdoblju za ovo kazneno djelo prijavljene su 6 183 osobe. Kretanje pojava oblika pokazuje uzlazni trend do 2004. te silazni trend u 2005. te ponovno uzlazni trend od 2005. s tim, što je zanimljivo, da je isti broj pojava oblika ovoga kaznenog djela u 2006. i 2007. godini.

Grafikon 45.

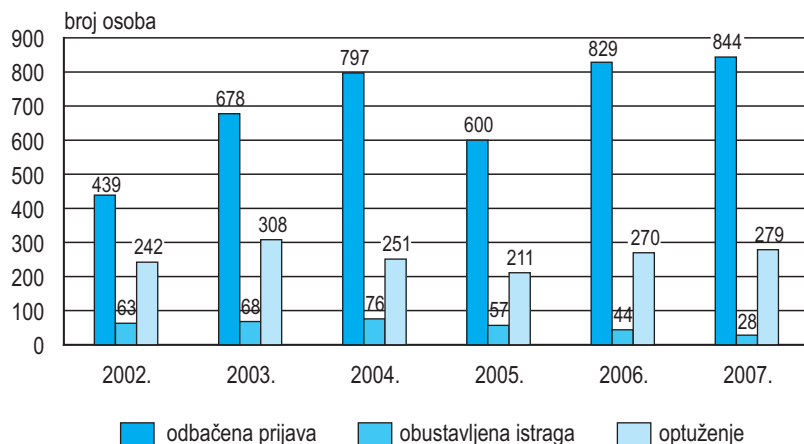
Prijavljene osobe za kazneno djelo zlorabe položaja i ovlasti prema stavcima, čl. 337. KZ-a od 2002. do 2007.

U grafikonu 45. prikazan je broj prijavljenih osoba za kazneno djelo zlorabe položaja i ovlasti prema stavcima članka 337. Kaznenog zakona. U odnosu na promatrano šestogodišnje razdoblje, za stavak 1. podneseno je 1 885 kaznenih prijava, za stavak 2. podnesene su 1 374 kaznene prijave, za stavak 3. podneseno je 946 kaznenih prijava, a za stavak 4. podneseno je 1 978 kaznenih prijava. Promatrajući broj kaznenih prijava u relativnim frekvencijama, najveći udio prijava se odnosi na stavak 4. (31,9%), potom na stavak 1. (30,6%), stavak 2. (22,2%) te stavak 3. (15,3%).

Grafikon 46.

Prijavljene osobe prema vrsti odluke za kazneno djelo zlorabe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a od 2002. do 2007.

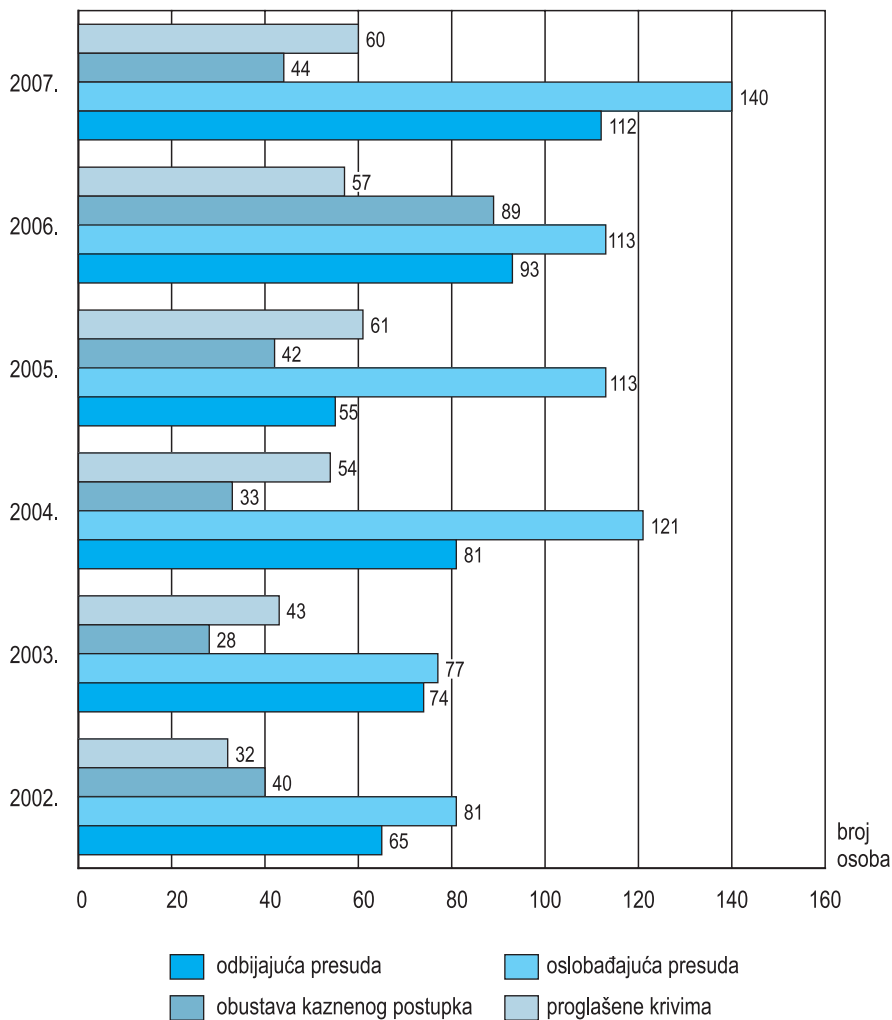

U grafikonu 46. prikazan je broj i vrsta odluke državnih odvjetništava povodom kaznene prijave za kazneno djelo zlorabe položaja i ovlasti. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, od ukupnog broja prijavljenih osoba, kaznena prijava je odbačena za njih 4 187, istraga je obustavljena u 333 slučaja dok je odluka o optuženju donesena u 1 561 slučaju.

Statistički pokazatelji govore o znatnoj selekciji kaznenih prijava. Odbačaji kaznenih prijava znatno su češći nego kod ostalih koruptivnih djela i to najviše zato što ne postoji osnovana sumnja da je osumnjičenik počinio kazneno djelo za koje je prijavljen. Riječ je o slučajevima u kojima stranke nezadovoljne odlukom suda, državnog odvjetništva ili upravnog tijela podnose prijave za ovo kazneno djelo. U nekim slučajevima pojedinci znaju godišnje podnijeti i nekoliko desetaka pa i stotina kaznenih prijava. Znatna broj takvih prijava državna odvjetništva odbacuju jer ne postoji osnovana sumnja da je osumnjičenik počinio prijavljeno kazneno djelo. Nakon što su pokrenuti postupci u kojima su utvrđeni razlozi zlorabe prava podnošenja prijave od strane osoba koje podnose desetine, odnosno stotine neosnovanih prijava, broj takvih prijava se znatno smanjio.

Grafikon 47.

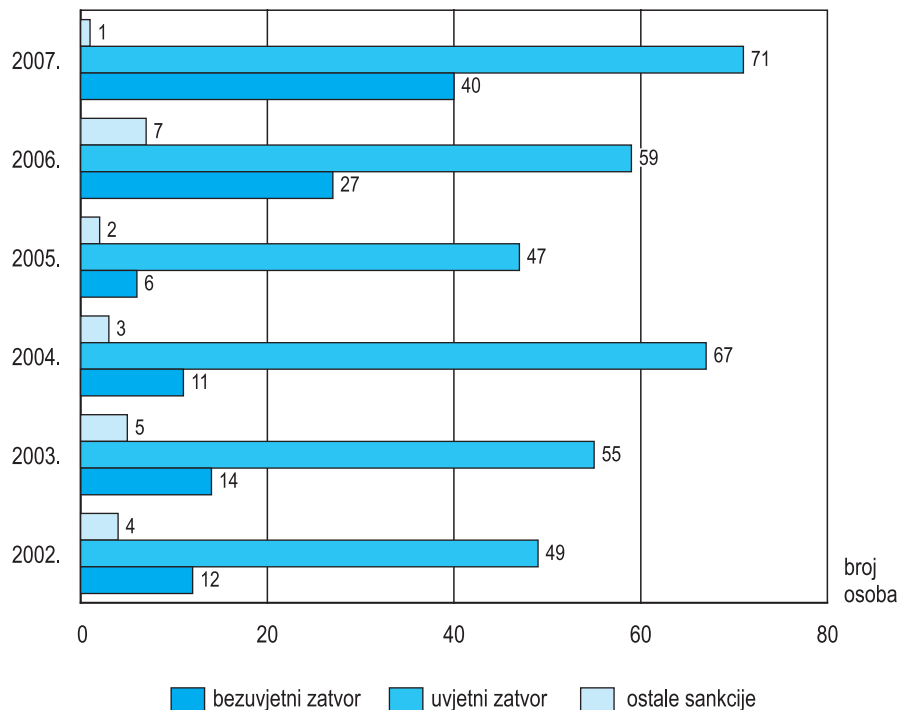
Optužene osobe prema vrsti odluke za kazneno djelo zlorporabe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a od 2002. do 2007.

U grafikonu 47. prikazan je broj optuženih osoba prema vrsti odluke za kazneno djelo zlorporabe položaja i ovlasti. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, od ukupnog broja optuženih osoba, za njih 480 donesena je osuđujuća presuda (trećina svih optuženih). Kazneni postupak je obustavljen za 645 osoba (nešto više od jedne trećine). Oslobađajućih presuda je 276, a odbijajućih presuda je 307.

Grafikon 48.

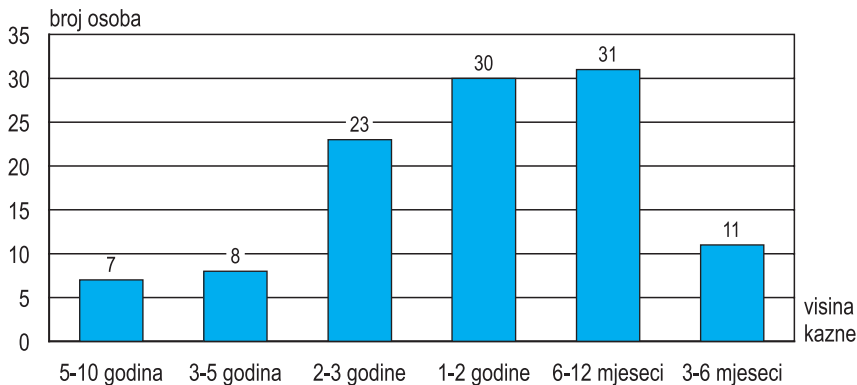
Osuđene osobe prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a od 2002. do 2007.

U grafikonu 48. prikazan je broj osuđenih osoba prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, za ovo kazneno djelo osuđeno je 480 osoba. U odnosu na izrečene bezuvjetne kazne, za 110 počinitelja izrečena je bezuvjetna kazna zatvora, a za 19 počinitelja izrečena je bezuvjetna novčana kazna. U odnosu na uvjetne kazne, za 348 počinitelja izrečena je uvjetna kazna zatvora. Sudska opomena je izrečena za dvije osobe, a jedna osoba je proglašena krivom, ali oslobođena od kazne.

Grafikon 49.

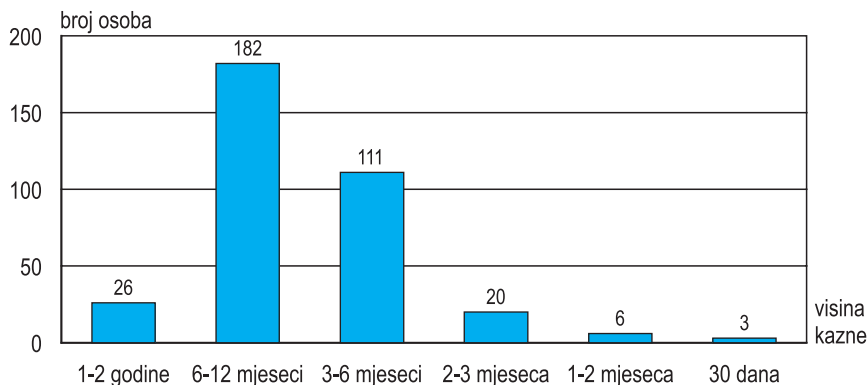
Osuđene osobe za kazneno djelo zlorporabe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a prema visini kazne bezuvjetnog zatvora od 2002. do 2007.

Grafikon 49. prikazuje broj osuđenih osoba za kazneno djelo zlorporabe položaja i ovlasti prema visini kazne bezuvjetnog zatvora. U odnosu na raspone bezuvjetne kazne zatvora, počiniteljima ovoga kaznenog djela najčešće su izricane bezuvjetne zatvorske kazne od 6 do 12 mjeseci (njih 31) te bezuvjetne zatvorske kazne od 1 do 2 godine (njih 30), potom bezuvjetne zatvorske kazne od 2 do 3 godine (23 kazne). Bezuvjetna zatvorska kazna od 3 do 6 mjeseci izrečena je za 11 počinitelja. Najstrože kazne od 5 do 10 godina zatvora izrečene su za 7 počinitelja, a zatvorske kazne od 3 do 5 godina izrečene su za 8 počinitelja.

Grafikon 50.

Osuđene osobe za kazneno djelo zlorporabe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a prema visini kazne uvjetnog zatvora od 2002. do 2007.

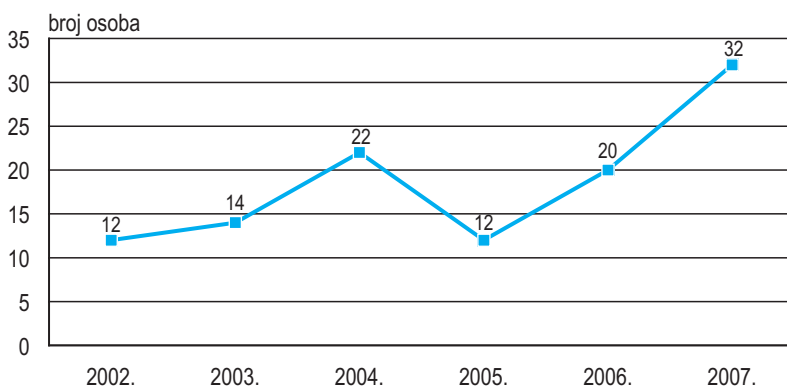

U grafikonu 50. prikazan je broj osuđenih osoba za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti prema visini kazne uvjetnog zatvora. U odnosu na izrečene uvjetne zatvorske kazne (mjere upozorenja), znatno češće su izricane one od 6 do 12 mjeseci (njih 182) te od 3 do 6 mjeseci (njih 111).

Uvjetna kazna zatvora od 1 do 2 godine izrečena je za 26 počinitelja, a uvjetna kazna zatvora od 2 do 3 mjeseca izrečena je za 20 počinitelja. Najmanje je izrečenih uvjetnih kazni zatvora od 1 do 2 mjeseca (njih 6) te onih od 30 dana (3 kazne).

Grafikon 51.

Oduzimanje imovinske koristi za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a od 2002. do 2007.

U grafikonu 51. prikazan je broj osoba kojima je oduzeta imovinska korist za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti. U promatranome šestogodišnjem razdoblju, za ovo kazneno djelo mjera oduzimanja imovinske koristi donesena je za 112 počinitelja. U odnosu na cijelo promatrano razdoblje, za istaći su zadnje dvije godine (2006. i 2007.) kada je broj mjera oduzimanja imovinske koristi znatno veći.

3.4. Prikrivanje protuzakonito dobivenog novca, čl. 279. Kaznenog zakona ⁶⁵⁾

U članku 2. Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije, pojam „imovinska korist ostvarena kaznenim djelom“ označava svaku imovinu koja je, izravno ili neizravno, proizašla iz počinjenja kaznenog djela ili je pribavljena njegovim počinjenjem“.

65) Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona od 24. prosinca 2008. (NN, br. 152/08.), naziv ovoga kaznenog djela je promjenjen i glasi „Pranje novca“.

Prema odredbama Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije svaka država potpisnica dužna je poduzeti zakonodavne i druge mjere potrebne kako bi se inkriminiralo kao kazneno djelo konverzija ili prijenos imovine, ako počinitelj zna da ta imovina predstavlja imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom, kad se to čini radi prikrivanja ili lažnog prikazivanja nezakonitog podrijetla te imovine.

U članku 23. Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije traži se od država potpisnica, među kojima je i Republika Hrvatska da sankcioniraju pranje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom.

Kazneno djelo pranja novca uneseno je u Kazneni zakon nakon ratificiranja Konvencije Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom (NN, Međunarodni ugovori, br. 14 od 9. listopada 1997.). Prema članku 6. te Konvencije, to kazneno djelo postoji kada počinitelj s namjerom izvrši konverziju ili prijenos imovine za koju se zna da je nezakonit prihod, sa svrhom prikrivanja ili maskiranja nezakonitog podrijetla takve imovine ili pomaganja bilo kojoj osobi uključenoj u izvršenje glavnoga kaznenog djela kako bi izbjegla zakonske posljedice svojih djela, ili prikriva ili maskira pravu prirodu, podrijetlo, mjesto, raspolaganje, premještanje te postojanje prava odnosno vlasništva na imovinu za koju se zna da predstavlja nezakonit prihod.

Kazneno djelo pranja novca iz članka 279. stavka 1. Kaznenog zakona (prikrivanje nezakonito stečenoga „prljavog“ novca) može se počiniti samo u bankarskom, novčarskom ili drugome gospodarskom poslovanju. Ovo kazneno djelo čini ona osoba koja u bankarskome, novčarskom ili drugom poslovanju uloži, preuzme, zamijeni, pretvori ili na drugi način prikrije pravi izvor novca, predmeta, prava ili imovinske koristi za koju zna da je nastala ili je pribavljena kaznenim djelom.

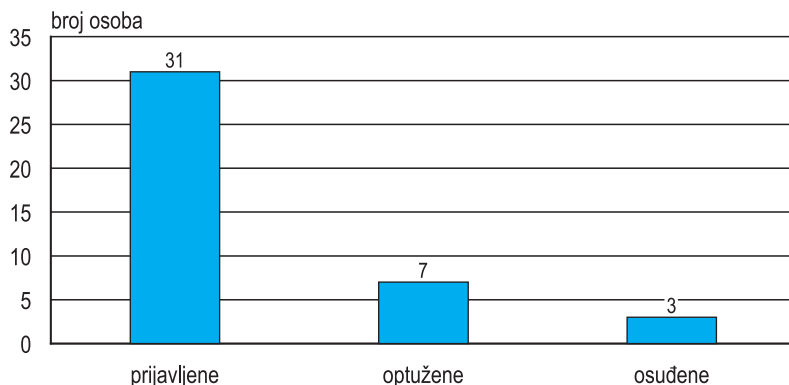
Pranje novca iz članka 279. stavka 2. Kaznenog zakona (stjecanje) čini onaj tko novac, predmete, prava ili imovinsku korist iz stavka 1. pribavlja sebi ili drugome, posjeduje ili upotrebljava iako je u vrijeme primitka znao za njihovo podrijetlo (npr. novcem za koji zna da je pribavljen kaznenim djelom kupuje predmete od druge osobe).

Za postojanje kaznenog djela pranja novca bitno je dokazati postojanje tzv. predikatnoga kaznenog djela, dakle kaznenog djela iz kojeg potječe „prljavi“ novac. Prema članku 279. stavku 1. Kaznenog zakona to može biti bilo koje kazneno djelo, pa dakle, i koruptivno kazneno djelo.

Ovo kazneno djelo se može počiniti i nehajnim oblikom krivnje. To je određeno u stavku 4., ako počinitelj u slučaju počinjenja djela iz stavka 1. i 2. toga članka postupa s nehajem glede okolnosti da su novac, predmeti ili prava pribavljeni kaznenim djelom.

Grafikon 52.

Prijavljene, optužene i osuđene osobe za kazneno djelo prikrivanja protuzakonito dobivenog novca, čl. 279. KZ-a od 2002. do 2007.

Grafikon 52. prikazuje broj prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba za kazneno djelo pranja novca. U promatranome šestogodišnjem razdoblju za ovo kazneno djelo prijavljena je 31 osoba, optuženo je njih 7, a osuđene su 3 osobe. U najvećem broju slučajeva riječ je o osobama koje su se bavile trgovinom narkotika.

Dokazivanje ovoga kaznenog djela je izuzetno složeno i traži provođenje dugotrajnih i složenih financijskih izvida. To je razlog da uz razmjerno veliki broj prijava imamo samo 7 optuženja i 3 osuđujuće presude, koje su sve donesene za kazneno djelo pranja novca stečenog trgovinom narkotika.

Jedna od ovih presuda⁶⁶⁾ u kojoj su osuđene dvije osobe za pranje novca bitna je za sudsku praksu i daje odgovor na pitanje je li moguće počiniti ovo kazneno djelo pranjem novca koji potječe iz vlastite kriminalne djelatnosti. Vrhovni sud RH zauzeo je stajalište da je moguće pranje novca iz vlastite kriminalne djelatnosti.

U tom predmetu su okrivljenici prali novac koji je potjecao iz njihove kriminalne djelatnosti (prodaje opojnih droga). Osuđeni su kao supočinitelji kaznenih djela zlouporabe opojnih droga i prikrivanja protuzakonito dobivenog novca iz članka 279. stavka 1. Kaznenog zakona.

66) Ova presuda je komentirana u Hrvatskom ljetopisu za kazneno pravo i praksu ((VSRH, I Kž-137/01, HLJKPP 1/2001, str. 672).

4. TABLIČNI PREGLED

Tablica 1.

Prijavljene, optužene i osuđene osobe za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

	Prijavljene	Optužene	Osuđene
Ukupno	7 018	2 135	774
2002.	872	295	111
2003.	1 195	292	129
2004.	1 287	346	121
2005.	1 018	352	108
2006.	1 320	421	137
2007.	1 326	429	168

Tablica 2.

Indeksi prijavljenih osoba

	Indeksi				
	2003./2002.	2004./2003.	2005./2004.	2006./2005.	2007./2006.
Koruptivna kaznena djela	137	108	79	130	101

Tablica 3.

Indeksi optuženih osoba

	Indeksi				
	2003./2002.	2004./2003.	2005./2004.	2006./2005.	2007./2006.
Koruptivna kaznena djela	99	118	102	120	102

Tablica 4.

Indeksi osuđenih osoba

	Indeksi				
	2003./2002.	2004./2003.	2005./2004.	2006./2005.	2007./2006.
Koruptivna kaznena djela	116	94	89	127	123

Tablica 5.

Indeksi prijavljenih osoba za kaznena djela primanja i davanja mita

	Indeksi				
	2003./2002.	2004./2003.	2005./2004.	2006./2005.	2007./2006.
Primanje i davanje mita	115	100	99	110	100

Tablica 6.

Indeksi optuženih osoba za kaznena djela primanja i davanja mita

	Indeksi				
	2003./2002.	2004./2003.	2005./2004.	2006./2005.	2007./2006.
Primanje i davanje mita	88	72	161	80	106

Tablica 7.

Indeksi osuđenih osoba za kaznena djela primanja i davanja mita

	Indeksi				
	2003./2002.	2004./2003.	2005./2004.	2006./2005.	2007./2006.
Primanje i davanje mita	120	67	141	83	130

Tablica 8.

Indeksi prijavljenih osoba za kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti od strane službene osobe

	Indeksi				
	2003./2002.	2004./2003.	2005./2004.	2006./2005.	2007./2006.
Zlouporaba položaja i ovlasti od strane službene osobe	141	106	78	131	100

Tablica 9.

Indeksi optuženih osoba za kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti od strane službene osobe

	Indeksi				
	2003./2002.	2004./2003.	2005./2004.	2006./2005.	2007./2006.
Zlouporaba položaja i ovlasti od strane službene osobe	102	130	94	120	102

Tablica 10.

Indeksi osuđenih osoba za kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti od strane službene osobe

	Indeksi				
	2003./2002.	2004./2003.	2005./2004.	2006./2005.	2007./2006.
Zlouporaba položaja i ovlasti od strane službene osobe	114	109	68	127	123

Tablica 11.

Prijavljene osobe za koruptivna kaznena djela prema vrsti odluke od 2002. do 2007.

	Ukupno prijavljene		
		svega	
Ukupno	7 018	6 910	1
Prikrivanje protuzakonito dobivenog novca, čl. 279.	31	31	2
Zlouporaba u postupku stečaja, čl. 283. st. 2. i st. 3.	25	25	3
Nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju, čl. 289. st. 2.	-	-	4
Primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a	-	-	5
Davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.b	-	-	6
Zlouporaba položaja i ovlasti, čl. 337.	6 183	6 084	7
Zlouporaba obavljanja dužnosti državne vlasti, čl. 338.	57	56	8
Protuzakonito posredovanje, čl. 343.	32	32	9
Primanje mita, čl. 347.	323	317	10
Davanje mita, čl. 348.	367	365	11

Tablica 12.

Razlozi odluke o odbačaju prijave za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

	Svega	
Ukupno	4 532	1
Prikrivanje protuzakonito dobivenog novca, čl. 279.	6	2
Zlouporaba u postupku stečaja, čl. 283. st. 2. i st. 3.	23	3
Nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju, čl. 289. st. 2.	-	4
Primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a	-	5
Davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.b	-	6
Zlouporaba položaja i ovlasti, čl. 337.	4 187	7
Zlouporaba obavljanja dužnosti državne vlasti, čl. 338.	37	8
Protuzakonito posredovanje, čl. 343.	24	9
Primanje mita, čl. 347.	168	10
Davanje mita, čl. 348.	87	11

	Poznati počinitelji					Nepoznati počinitelji
	odbačena prijava	odbačen istražni zahtjev	prekinuta istraga	obustavljena istraga	optuženje	
1	4 532	6	1	395	1 976	108
2	6	3	-	9	13	-
3	23	-	-	1	1	-
4	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-
7	4 187	2	1	333	1 561	99
8	37	-	-	9	10	1
9	24	-	-	-	8	-
10	168	-	-	22	127	6
11	87	1	-	21	256	2

	Nema obilježja kaznenog djela	Beznačajno kazneno djelo	Isključen progon	Nedostatna sumnja	Svrhovitost
1	1 487	35	339	2 666	5
2	-	-	2	4	-
3	2	-	5	16	-
4	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-
7	1 434	31	312	2 407	3
8	9	-	-	28	-
9	1	-	1	22	-
10	28	1	14	125	-
11	13	3	5	64	2

Tablica 13.

Razlozi obustave istrage za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

	Svega	
Ukupno	395	1
Prikrivanje protuzakonito dobivenog novca, čl. 279.	9	2
Zlouporaba u postupku stečaja, čl. 283. st. 2. i st. 3.	1	3
Nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju, čl. 289. st. 2.	-	4
Primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a	-	5
Davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.b	-	6
Zlouporaba položaja i ovlasti, čl. 337.	333	7
Zlouporaba obavljanja dužnosti državne vlasti, čl. 338.	9	8
Protuzakonito posredovanje, čl. 343.	-	9
Primanje mita, čl. 347.	22	10
Davanje mita, čl. 348.	21	11

Tablica 14.

Odluke po dovršenoj istrazi te obustavljena istraga za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

	2002.		
	odluka po dovršenoj istrazi		
	svega	od toga obustavljena istraga	
Ukupno	309	70	1
Prikrivanje protuzakonito dobivenog novca, čl. 279.	4	-	2
Zlouporaba u postupku stečaja, čl. 283. st. 2. i st. 3.	-	-	3
Nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju, čl. 289. st. 2.	-	-	4
Primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a	-	-	5
Davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.b	-	-	6
Zlouporaba položaja i ovlasti, čl. 337.	270	63	7
Zlouporaba obavljanja dužnosti državne vlasti, čl. 338.	1	-	8
Protuzakonito posredovanje, čl. 343.	1	-	9
Primanje mita, čl. 347.	21	4	10
Davanje mita, čl. 348.	12	3	11

	Nema obilježja kaznenog djela	Isključena krivnja	Isključen progon	Nema dokaza počinjenja kaznenog djela
1	63	30	17	285
2	-	-	-	9
3	-	-	-	1
4	-	-	-	-
5	-	-	-	-
6	-	-	-	-
7	57	26	12	238
8	2	1	-	6
9	-	-	-	-
10	3	-	2	17
11	1	3	3	14

	2003.		2004.		2005.	
	odluka po dovršenoj istrazi		odluka po dovršenoj istrazi		odluka po dovršenoj istrazi	
	svega	od toga obustavljena istraga	svega	od toga obustavljena istraga	svega	od toga obustavljena istraga
1	289	84	243	88	247	66
2	-	-	5	5	4	4
3	1	1	-	-	1	-
4	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-
7	250	68	189	74	174	56
8	2	2	7	4	1	-
9	2	-	1	-	-	-
10	23	8	20	3	26	2
11	11	5	21	2	41	4

Tablica 14.

Odluke po dovršenoj istrazi te obustavljena istraga za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

(nastavak)

	2006.		2007.	
	odluka po dovršenoj istrazi		odluka po dovršenoj istrazi	
	svoga	od toga obustavljena istraga	svoga	od toga obustavljena istraga
Ukupno	285	53	277	34
Prikrivanje protuzakonito dobivenog novca, čl. 279.	-	-	6	-
Zlouporaba u postupku stečaja, čl. 283. st. 2. i st. 3.	-	-	-	-
Nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju, čl. 289. st. 2.	-	-	-	-
Primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a	-	-	-	-
Davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.b	-	-	-	-
Zlouporaba položaja i ovlasti, čl. 337.	218	44	225	28
Zlouporaba obavljanja dužnosti državne vlasti, čl. 338.	4	3	3	-
Protuzakonito posredovanje, čl. 343.	1	-	1	-
Primanje mita, čl. 347.	21	2	18	3
Davanje mita, čl. 348.	41	4	24	3

Tablica 15.

Odluke u povodu optuženja za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

	Svega		Proglašene krivima		Obustavljen postupak		Oslobađajuća presuda		Odbijajuća presuda	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Ukupno	2 135	100,0	774	36,3	703	32,9	309	14,5	349	16,3
2002.	295	100,0	111	37,6	101	34,2	43	14,6	40	13,6
2003.	292	100,0	129	44,2	80	27,4	32	11,0	51	17,5
2004.	346	100,0	121	35,0	126	36,4	37	10,7	62	17,9
2005.	352	100,0	108	30,7	132	37,5	47	13,4	65	18,5
2006.	421	100,0	137	32,5	121	28,7	97	23,1	66	15,7
2007.	429	100,0	168	39,2	143	33,3	53	12,3	65	15,2

Tablica 16.

Optužene osobe za koruptivna kaznena djela prema vrsti odluke od 2002. do 2007.

	Ukupno optužene	Proglašene krivima	Nisu proglašene krivima		
			obustavljen postupak	oslobođene od optužbe	optužba odbijena
Ukupno	2 135	774	703	309	349
Prikrivanje protuzakonito dobivenog novca, čl. 279.	7	3	-	4	-
Zloupotrebavanje u postupku stečaja, čl. 283. st. 2. i st. 3.	2	-	1	1	-
Nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju, čl. 289. st. 2.	-	-	-	-	-
Primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a	-	-	-	-	-
Davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.b	-	-	-	-	-
Zloupotrebavanje položaja i ovlasti, čl. 337.	1 708	480	645	276	307
Zloupotrebavanje obavljanja dužnosti državne vlasti, čl. 338.	3	-	-	3	-
Protuzakonito posredovanje, čl. 343.	14	2	6	2	4
Primanje mita, čl. 347.	161	82	36	19	24
Davanje mita, čl. 348.	240	207	15	4	14

Tablica 17.

Osuđene osobe za koruptivna kaznena djela prema izrečenim sankcijama od 2002. do 2007.

	Ukupno	
Ukupno	774	1
Prikrivanje protuzakonito dobivenog novca, čl. 279.	3	2
Zlouporaba u postupku stečaja, čl. 283. st. 2. i st. 3.	-	3
Nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju, čl. 289. st. 2.	-	4
Primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a	-	5
Davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.b	-	6
Zlouporaba položaja i ovlasti, čl. 337.	480	7
Zlouporaba obavljanja dužnosti državne vlasti, čl. 338.	-	8
Protuzakonito posredovanje, čl. 343.	2	9
Primanje mita, čl. 347.	82	10
Davanje mita, čl. 348.	207	11

Tablica 18.

Osuđene osobe prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a od 2002. do 2007.

	Sve izrečene sankcije	Bezuvjetni zatvor								
		svega	5-10 g.	3-5 g.	2-3 g.	1-2 g.	6-12 mj.	3-6 mj.	2-3 mj.	
Ukupno	480	110	7	8	23	30	31	11	-	1
2002.	65	12	2	2	3	-	4	1	-	2
2003.	74	14	1	-	1	8	4	-	-	3
2004.	81	11	-	-	3	1	5	2	-	4
2005.	55	6	1	-	1	3	-	1	-	5
2006.	93	27	2	1	8	6	8	2	-	6
2007.	112	40	1	5	7	12	10	5	-	7

	Bezuvjetno		Uvjetno		Sudska opomena	Proglašeni krivima, a oslobođeni kazne	Odgojna mjera
	zatvor	novčana kazna	zatvor	novčana kazna			
1	176	41	549	2	2	3	1
2	-	-	3	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-	-
7	110	19	348	-	2	1	-
8	-	-	-	-	-	-	-
9	-	1	1	-	-	-	-
10	32	-	50	-	-	-	-
11	34	21	147	2	-	2	1

			Uvjetni zatvor						
	1-2 mj.	30 dana	svega	1-2 god.	6-12 mj.	3-6 mj.	2-3 mj.	1-2 mj.	30 dana
1	-	-	348	26	182	111	20	6	3
2	-	-	49	2	20	21	6	-	-
3	-	-	55	3	28	20	4	-	-
4	-	-	67	6	33	26	2	-	-
5	-	-	47	4	24	17	-	1	1
6	-	-	59	7	30	16	6	-	-
7	-	-	71	4	47	11	2	5	2

Tablica 18.

Osuđene osobe prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti, čl. 337. KZ-a od 2002. do 2007.

(nastavak)

	Bezuvjetna novčana kazna (DD)						
	svoga	10 do 25	26 do 50	51 do 75	76 do 100	101 do 150	
Ukupno	19	7	7	1	2	2	1
2002.	3	1	2	-	-	-	2
2003.	5	3	1	-	1	-	3
2004.	3	2	1	-	-	-	4
2005.	2	-	-	1	-	1	5
2006.	6	1	3	-	1	1	6
2007.	-	-	-	-	-	-	7

Tablica 19.

Osuđene osobe prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo primanja mita, čl. 347. KZ-a od 2002. do 2007.

	Sve izrečene sankcije	Bezuvjetni zatvor							
		svoga	5-10 g.	3-5 g.	2-3 g.	1-2 g.	6-12 mj.	3-6 mj.	
Ukupno	82	32	-	2	2	3	9	16	1
2002.	10	2	-	-	-	-	2	-	2
2003.	15	4	-	-	-	1	-	3	3
2004.	13	5	-	-	1	-	2	2	4
2005.	12	3	-	1	-	-	1	1	5
2006.	13	5	-	1	1	1	2	-	6
2007.	19	13	-	-	-	1	2	10	7

	Uvjetna novčana kazna (DD)					Ostale sankcije		
	svoga	10 do 25	26 do 50	51 do 75	76 do 100	sudska opomena	odgojne mjere	osobe proglašene krivima, a oslobođene kazne
1	-	-	-	-	-	2	-	1
2	-	-	-	-	-	1	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-	-	1
7	-	-	-	-	-	1	-	-

	Uvjetni zatvor									
	2-3 mj.	1-2 mj.	30 dana	svoga	1-2 g.	6-12 mj.	3-6 mj.	2-3 mj.	1-2 mj.	30 dana
1	-	-	-	50	2	30	15	2	1	-
2	-	-	-	8	-	2	5	1	-	-
3	-	-	-	11	-	9	2	-	-	-
4	-	-	-	8	1	7	-	-	-	-
5	-	-	-	9	1	3	4	-	1	-
6	-	-	-	8	-	5	3	-	-	-
7	-	-	-	6	-	4	1	1	-	-

Tablica 20.

Osuđene osobe prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a od 2002. do 2007.

	Sve izrečene sankcije	Bezuvjetni zatvor								
		svoga	5-10 g.	3-5 g.	2-3 g.	1-2 g.	6-12 mj.	3-6 mj.		
Ukupno	207	34	-	-	-	-	10	14	1	
2002.	36	1	-	-	-	-	-	1	2	
2003.	40	5	-	-	-	-	-	4	3	
2004.	24	2	-	-	-	-	1	1	4	
2005.	40	6	-	-	-	-	4	1	5	
2006.	30	8	-	-	-	-	2	4	6	
2007.	37	12	-	-	-	-	3	3	7	

Tablica 20.

Osuđene osobe prema izrečenim sankcijama za kazneno djelo davanja mita, čl. 348. KZ-a od 2002. do 2007.

(nastavak)

	Bezuvjetna novčana kazna (DD)							
	svoga	10 do 25	26 do 50	51 do 75	76 do 100	101 do 150		
Ukupno	21	13	7	1	-	-	1	
2002.	10	6	3	1	-	-	2	
2003.	2	2	-	-	-	-	3	
2004.	1	1	-	-	-	-	4	
2005.	2	1	1	-	-	-	5	
2006.	6	3	3	-	-	-	6	
2007.	-	-	-	-	-	-	7	

				Uvjetni zatvor						
	2-3 mj.	1-2 mj.	30 dana	svega	1-2 g.	6-12 mj.	3-6 mj.	2-3 mj.	1-2 mj.	30 dana
1	7	2	1	147	1	23	77	41	4	1
2	-	-	-	25	-	4	15	5	1	-
3	-	1	-	31	-	7	14	8	1	1
4	-	-	-	21	1	1	10	9	-	-
5	1	-	-	29	-	2	15	11	1	-
6	2	-	-	16	-	2	10	4	-	-
7	4	1	1	25	-	7	13	4	1	-

	Uvjetna novčana kazna (DD)					Ostale sankcije		
	svega	10 do 25	26 do 50	51 do 75	76 do 100	sudska opomena	odgojne mjere	osobe proglašene krivima, a oslobođene kazne
1	2	1	-	-	1	-	1	2
2	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	1	1
4	-	-	-	-	-	-	-	-
5	2	1	-	-	1	-	-	1
6	-	-	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablica 21.

Oduzimanje imovinske koristi za koruptivna kaznena djela od 2002. do 2007.

	Ukupno	
Ukupno	144	1
Prikrivanje protuzakonito dobivenog novca, čl. 279.	-	2
Zlouporaba u postupku stečaja, čl. 283. st. 2. i st. 3.	-	3
Nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju, čl. 289. st. 2.	-	4
Primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a	-	5
Davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.b	-	6
Zlouporaba položaja i ovlasti, čl. 337.	112	7
Zlouporaba obavljanja dužnosti državne vlasti, čl. 338.	-	8
Protuzakonito posredovanje, čl. 343.	-	9
Primanje mita, čl. 347.	23	10
Davanje mita, čl. 348.	9	11

Tablica 22.

Optužene osobe za koruptivna djela prema spolu i godinama života od 2002. do 2007.

	Ukupno			
	svega	m.	ž.	
Ukupno	2 135	1 705	430	1
Prikrivanje protuzakonito dobivenog novca, čl. 279.	7	6	1	2
Zlouporaba u postupku stečaja, čl. 283. st. 2. i st. 3.	2	2	-	3
Nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju, čl. 289. st. 2.	-	-	-	4
Primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a	-	-	-	5
Davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.b	-	-	-	6
Zlouporaba položaja i ovlasti, čl. 337.	1 708	1 320	388	7
Zlouporaba obavljanja dužnosti državne vlasti, čl. 338.	3	3	-	8
Protuzakonito posredovanje, čl. 343.	14	11	3	9
Primanje mita, čl. 347.	161	141	20	10
Davanje mita, čl. 348.	240	222	18	11

	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.
1	15	20	26	17	27	39
2	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-
7	12	14	22	12	20	32
8	-	-	-	-	-	-
9	-	-	-	-	-	-
10	2	5	3	2	5	6
11	1	1	1	3	2	1

	18 do 21 godina		22 do 25 godina		26 do 30 godina		31 do 40 godina		41 do 50 godina		51 do 60 godina		61 i više godina		Nepoznato	
	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.
1	17	5	82	7	148	24	474	89	454	113	196	43	64	6	270	143
2	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	2	-	1	1	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	4	3	46	6	91	20	367	83	363	95	157	40	45	4	247	137
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-
9	-	-	1	1	-	-	5	-	4	2	1	-	-	-	-	-
10	2	-	15	-	26	-	44	3	26	11	13	1	3	1	12	4
11	11	2	20	-	30	4	58	3	57	5	21	2	15	-	10	2

Tablica 23.

Osuđene punoljetne osobe za koruptivna kaznena djela prema školskoj spremi od 2002. do 2007.

	Školska sprema			
	Ukupno	bez škole i 1-3 razreda osnovne škole	4-7 razreda osnovne škole	
Ukupno	774	8	17	1
Prikrivanje protuzakonito dobivenog novca, čl. 279.	3	-	2	2
Zlouporaba u postupku stečaja, čl. 283. st. 2. i st. 3.	-	-	-	3
Nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju, čl. 289. st. 2.	-	-	-	4
Primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a	-	-	-	5
Davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.b	-	-	-	6
Zlouporaba položaja i ovlasti, čl. 337.	480	-	1	7
Zlouporaba obavljanja dužnosti državne vlasti, čl. 338.	-	-	-	8
Protuzakonito posredovanje, čl. 343.	2	-	-	9
Primanje mita, čl. 347.	82	-	1	10
Davanje mita, čl. 348.	207	8	13	11

	Školska sprema							
	osnovna škola	srednja u trajanju 1-3 godine	srednja od 4 godine i gimnazija	viša škola i l. stupanj fakulteta	fakulteti i umjetnička akademija	magisterij	doktorat	nepoznato
1	56	208	262	73	110	7	-	33
2	-	1	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-	-	-
7	15	110	192	52	84	5	-	21
8	-	-	-	-	-	-	-	-
9	-	2	-	-	-	-	-	-
10	3	12	36	13	16	1	-	-
11	38	83	34	8	10	1	-	12

Tablica 24.

Osuđene punoljetne osobe za koruptivna kaznena djela prema zanimanjima od 2002. do 2007.

	Ukupno	Čelnici uprave i zakonodavstva	
Ukupno	774	23	1
Prikrivanje protuzakonito dobivenog novca, čl. 279.	3	-	2
Zlouporaba u postupku stečaja, čl. 283. st. 2. i st. 3.	-	-	3
Nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju, čl. 289. st. 2.	-	-	4
Primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a	-	-	5
Davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.b	-	-	6
Zlouporaba položaja i ovlasti, čl. 337.	480	12	7
Zlouporaba obavljanja dužnosti državne vlasti, čl. 338.	-	-	8
Protuzakonito posredovanje, čl. 343.	2	-	9
Primanje mita, čl. 347.	82	1	10
Davanje mita, čl. 348.	207	10	11

	Najviši stručnjaci (poslovno organizacijski stručnjaci, pravni stručnjaci, službenici državne uprave, liječnici, inženjeri, profesori i dr.)	Službenička i uslužna zanimanja (bankarski službenici, zanimanja u zaštiti - policijski službenici, zaštitarci, uredski službenici u državnoj i lokalnoj upravi, trgovci, bolničari i dr.)	Obrtnička zanimanja i zanimanja pojedinačne proizvodnje	Osobe bez zanimanja	Osobe koje ne obavljaju zanimanje
1	190	332	163	37	29
2	-	-	-	1	2
3	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-
7	150	249	69	-	-
8	-	-	-	-	-
9	-	1	1	-	-
10	22	45	14	-	-
11	18	37	79	36	27

LITERATURA

Davor Derenčinović, Mit (o) korupciji, NOCCI, Zagreb, 2001.

Davor Derenčinović, Kazneno djelo davanja mita u hrvatskom i usporednom kaznenom zakonodavstvu i sudskoj praksi..., Hrvatska pravna revija, 2001/3, Zagreb, 2001.

Petar Novoselec, Zlouporaba položaja i ovlasti kao gospodarsko kazneno djelo – kritika jednog zakonodavnog promašaja, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, broj 1/2002.

Petar Novoselec, Opći dio kaznenog prava, drugo, izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2007.

Anita Kurtović, Standardi i instrumenti Konvencije UN protiv korupcije u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu, Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva, Inženjerski biro d.d., Zagreb, 2005.

Uglješa Zvekić, Criminal victimisation in countries in transition, UNICRI Publication no 61, Rome, 1998.

Berislav Pavišić – Petar Veić, Komentar Kaznenog zakona, MUP, Zagreb, 1999.

Dragan Novosel, Nove ovlasti Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminaliteta, Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva 2005.

Marin Mrčela, Dražen Tripalo, Zakonska i sudska politika kažnjavanja na području Županijskog suda u Zagrebu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, broj 2/2004.

Damir Kos, Postupak dokazivanja kriminalnog porijekla imovinske koristi u praksi hrvatskih sudova, Policija i sigurnost broj 3/1999.

Dražen Tripalo, Marin Mrčela, Damir Kos, Kazneni zakon (redakcijski pročišćeni tekst) sa stvarnim kazalom, Udruga hrvatskih sudaca, 2006.

Damir Kos, Dražen Tripalo, Marin Mrčela, Kazneni zakon (autorski pročišćeni tekst) sa sudskom praksom, sporednim kaznenim zakonodavstvom i stvarnim kazalom, Inženjerski biro d.d., Zagreb, 2004.

Jelena Budak, Korupcija u Hrvatskoj: percepcije rastu, problemi ostaju, Privredna kretanja i ekonomska politika, 106/2006.

Rječnik kaznenog prava, Masmedia, glavni urednik Željko Horvatić, 2002.

Strategija suzbijanja korupcije (NN, br. 75/2007.)

Akcijski plan uz strategiju suzbijanja korupcije (NN, br. 75/07.)

Statistička izvješća broj 1178., Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2001., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2002.

Statistička izvješća broj 1212., Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2002., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

Statistička izvješća broj 1245., Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2003., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2004.

Statistička izvješća broj 1278., Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2004., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.

Statistička izvješća broj 1309., Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2005., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2006.

Statistička izvješća broj 1339., Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2006., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2007.